

**SINIF ÖĞRETMENLERİNİN SINIF YÖNETİMİNDE
KARŞILAŞTIKLARI İSTENMEYEN DAVRANIŞLAR VE BU
DAVRANIŞLARA KARŞI KULLANDIKLARI STRATEJİLER
(MERSİN İLİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ABDURRAHMAN TURAN

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**MERSİN
MAYIS - 2019**

**SINIF ÖĞRETMENLERİNİN SINIF YÖNETİMİNDE
KARŞILAŞTIKLARI İSTENMEYEN DAVRANIŞLAR VE BU
DAVRANIŞLARA KARŞI KULLANDIKLARI STRATEJİLER
(MERSİN İLİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ABDURRAHMAN TURAN

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

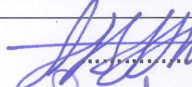

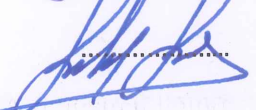
**TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**Danışman
Doç. Dr. SERDARHAN MUSA TAŞKAYA**

**MERSİN
MAYIS - 2019**

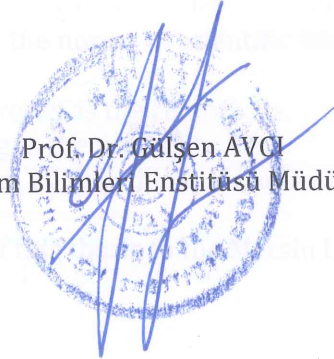
ONAY

Abdurrahman TURAN tarafından Doç. Dr. Serdarhan Musa TAŞKAYA danışmanlığında hazırlanan "Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Davranışlar ve Bu Davranışlara Karşı Kullandıkları Stratejiler" başlıklı bu çalışma aşağıda imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından oy birliği/çokluğu ile Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Görevi	Unvanı, Adı ve Soyadı	İmza
Başkan	Doç. Dr. Serdarhan Musa TAŞKAYA	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Muzaffer Sencer ÖZSEZER	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Fuat Serkan SAY	

Yukarıdaki Jüri kararı Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 26./06./2019 tarih ve 24./20...sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Gülşen AVCI
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Bu tezde kullanılan özgün bilgiler, şekil, tablo ve fotoğraflardan kaynak göstermeden alıntı yapmak 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu hükümlerine tabidir.

ETİK BEYAN

Mersin Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliğinde belirtilen kurallara uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlâk kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak kullandığımı,
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü Mersin Üniversitesi veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı,
- Tezin tüm telif haklarını Mersin Üniversitesi'ne devrettiğimi

beyan ederim.

ETHIC DECLARATION

This thesis is prepared in accordance with the rules specified in Mersin University Graduate Education Regulation and I declare to comply with the following conditions:

- I have obtained all the information and the documents of the thesis in accordance with the academic rules.
- I presented all the visual, auditory and written informations and results in accordance with scientific ethics.
- I refer in accordance with the norms of scientific Works about the case of exploitation of others' works.
- I used all of the referred works as the references.
- I did not do any tampering in the used data.
- I did not present any part of this thesis as an another thesis at Mersin University or another university.
- I transfer all copy rights of this thesis to the Mersin University.

30 Mayıs 2019/30 May 2019

İmza / Signature
Abdurrahman TURAN

ÖZET

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN SINIF YÖNETİMİNDE KARŞILAŞTIKLARI İSTENMEYEN DAVRANIŞLAR VE BU DAVRANIŞLARA KARŞI KULLANDIKLARI STRATEJİLER

Sınıf öğretmenlerinin sınıflarında karşılaştıkları istenmeyen davranışların belirlenmesi, bu davranışların görülme sıklıklarının saptanması ve bu davranışların çözümüyle ilgili öğretmenlerin ne tür stratejiler kullandıklarını tespit edilmesini amaçlayan bu çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak da sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen davranışları ölçmeye yönelik hazırlanan 36 maddeli 5'li likert tipindeki "İstenmeyen Davranışlar Anketi" uygulanmıştır. Anketin sonunda öğretmenlerden istenmeyen davranışlara karşı kullandıkları stratejileri öğrenmeyi amaçlayan açık uçlu soru formu kullanılmıştır. Ayrıca demografik değişkenleri saptamak amacıyla 6 soru bulunmaktadır. Araştırmanın evrenini 2018-2019 öğretim yılında Mersin ilinde görev yapan 5655 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise; Mersin iline bağlı, Mezitli, Erdemli ve Silifke ilçelerinde yer alan Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı 41 ilkokulda görev yapan toplam 450 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde SPSS 19 paket programı kullanılarak betimsel istatistik, t test ve ANOVA istatistiklerinden yararlanılmıştır. Açık uçlu soru formundan elde edilen verilerin analizinde ise frekans tablosu kullanılarak veriler nicelleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre sınıf öğretmenlerinin en sık karşılaştıkları istenmeyen davranışlar; söz verilmeden konuşma, dikkatini derse vermeme ve yanındaki ya da arkasındaki öğrencileri rahatsız etmedir. Bu davranışlara karşı en sık kullanılan stratejiler; sözlü uyarı, ödül, pekiştireç verme, öğrenciyle bire bir görüşme, açıklama yapma, öğretimde farklı yöntem ve teknikler kullanmadır. İstenmeyen davranışlarla karşılaşma sıklığı cinsiyet ve kıdem değişkenlerine göre farklılaşmazken mezun olunan okul türü, sınıf mevcudu, sınıf düzeyi ve yerleşim yeri değişkenlerine göre farklılaşmaktadır.

Anahtar kelimeler: Sınıf yönetimi, İstenmeyen davranış, başa çıkma stratejileri

Danışman: Doç. Dr. SERDARHAN MUSA TAŞKAYA, Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi/ Temel Eğitim Anabilim Dalı, Mersin.

ABSTRACT

STUDENTS' MISBEHAVIOURS THAT CLASSROOM TEACHERS ENCOUNTERED AT CLASSROOM MANAGEMENT AND STRATEGIES USED BY TEACHERS AGAINST THESE MISBAHAVIOURS

Quantitative research method was used in this study which aims to determine the students' misbehaviours that classroom teachers encountered in their classrooms, to determine the frequency of these behaviours and to find out the strategies that teachers used to solve these misbehaviours. As a data collection tool, 36-item 5-point Likert-type Students' misbehaviour questionnaire which was developed to evaluate classroom misbehaviours was used. At the end of the questionnaire, an open-ended questionnaire was used to find out the strategies used by the teachers against misbehaviours. Moreover, there are 6 questions to determine demographic variables. The target population of the study consists of 5655 classroom teachers working in Mersin in 2018-2019 academic year. The sample of the study consists of 450 primary school teachers working in 41 state primary schools in Mersin, Mezitli, Erdemli and Silifke districts. SPSS 19 program was used to analyse the data obtained moreover descriptive statistics, t test and ANOVA statistics were used. In the analysis of the data obtained from the open-ended questionnaire, the data were quantified by using the frequency table. According to the results of the research, the most frequently encountered misbehaviours by the classroom teachers were; speaking without permission, not paying attention to the class and disturbing the students next to or behind. The most commonly used strategies against these misbehaviours are; verbal warning, reward, reinforcement, one-to-one interview with the student, explanation and using different methods and techniques in teaching. While the frequency of encountering misbehaviours does not differ according to gender and seniority, it differs according to the variables of type of school graduated, class size, class level and place of residence.

Key words: Classroom management, students' misbehaviour, coping strategies

Thesis advisor: Assoc. Dr. Serdarhan Musa TAŞKAYA, Mersin University, Institute of Education Sciences, Department of Primary Education, Mersin.

TEŞEKKÜR/ÖNSÖZ

İstenmeyen davranışlar sınıf içindeki sosyal iletişim ve öğretimi aksatan en önemli sorunlardan biridir. Bu nedenle konunun üzerinde durulması, değişen şartlarla birlikte ortaya çıkan yeni istenmeyen davranışların belirlenerek öğretmenlerin bu tür davranışlara ne gibi bir tavır takınılması gerektiğinin tartışılması önemlidir. Bu konu doğrudan sınıf yönetimini ilgilendiren bir konu olduğu için öğretmenlerin sınıf yönetimi konusundaki farkındalıkları ve başarılarının artmasına yardımcı olunacağı düşünülmektedir.

Eğitim hayatımda köşe taşı olarak nitelendirebileceğim bu süreçte bilgisi, deneyimi, titizliği, karakteri, iş ahlakıyla her zaman örnek alacağım kıymetli tez danışmanım Doç. Dr. Serdarhan Musa TAŞKAYA'ya bu tezin tamamlanabilmesi amacıyla yardımları, nezaketi ve sabrı için teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca her daim hoşgörüsü, disiplini ve çalışma aşkıyla hatırlayacağım değerli hocalarım Dr. Öğr. Üyesi Serkan Say ve Dr. Öğr. Üyesi Nilgün Dağ ile göstermiş oldukları ilgiden ve kıymetli bilgilerinden faydalandığım saygıdeğer hocalarım Prof. Dr. Soner Mehmet Özdemir ve Doç. Dr. Lütfi Üredi'ye candan teşekkürü borç bilirim.

Son olarak tez çalışmam boyunca desteğini hiçbir zaman esirgemeyen sevgili eşim Kübra TURAN'a değerli çalışma arkadaşım Naim ARIKAN'a ve birlikte geçireceğimiz güzel zamanlarımızdan feragat eden biricik kızım Meva TURAN'a çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
İÇ KAPAK	
ONAY	
ETİK BEYAN	
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLOLAR DİZİNİ	vi
KISALTMALAR ve SİMGELER	vii
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	2
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Problem Cümlesi ve Alt Problemler	4
1.4. Araştırmanın Önemi	4
1.5. Sayıtlar	5
1.6. Sınırlılıklar	5
1.7. Tanımlar	5
2. KAYNAK ARAŞTIRMALARI / ALANYAZIN	6
2.1. Yurt Dışı Araştırmaları	6
2.2. Yurt İçi Araştırmaları	7
2.3. Araştırmanın Kuramsal Temelleri	12
2.4. Eğitim	12
2.5. Yönetim	12
2.6. Sınıf Yönetimi	13
2.7. Sınıf Yönetimi Yaklaşımları	15
2.7.1. Geleneksel Yaklaşım	15
2.7.2. Çağdaş Yaklaşım	15
2.8. Sınıf Yönetimi Modelleri	16
2.8.1. Tepkisel Model	16
2.8.2. Önlemsel Model	17
2.8.3. Gelişimsel Model	17
2.8.4. Bütünsel Model	18
2.9. Sınıf Yönetimine Etki Eden Faktörler	18
2.9.1. Öğretmen	18
2.9.2. Öğrenci	21
2.9.3. Zaman Yönetimi	21
2.9.4. Planlama	22
2.9.5. Fiziksel ve Sosyal Çevre	22
2.9.6. İletişim	23
2.10. Sınıf Yönetiminin Boyutları	24
2.10.1. Sınıf Ortamının Fiziksel Özellikleri	24
2.10.2. Öğretimi Planlama ve Programlama	27
2.10.3. Zaman Yönetimi	30
2.10.4. İlişki Düzenlemeleri	30
2.10.5. Davranış Yönetimi	31
2.11. İstenmeyen Davranışlar	31
2.12. İstenmeyen Davranışların Nedenleri	32
2.13. İstenmeyen Davranışları Engelleyici Stratejiler	34

	Sayfa
2.14. İstenmeyen Davranışlarla Başa Çıkma Stratejileri	36
3. YÖNTEM	40
3.1 Araştırma Modeli	40
3.1. Evren ve Örneklem	40
3.2. Veri Toplama Araçları	41
3.3. Verilerin Toplanması	42
3.4. Verilerin Analizi	42
4. BULGULAR	43
4.1. Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Davranışların Görülme Sıklığı	43
4.2. Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Davranışların Demografik Değişkenlere Göre Görülme Sıklığı	43
4.2.1. Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Davranışların Cinsiyete Göre Görülme Sıklığı	43
4.2.2. Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Davranışların Eğitim Durumuna Göre Görülme Sıklığı	45
4.2.3. Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Davranışların Kıdeme Göre Görülme Sıklığı	46
4.2.4. Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Davranışların Öğrenci Sayısına Göre Görülme Sıklığı	47
4.2.5. Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Davranışların Sınıf Düzeyine Göre Görülme Sıklığı	49
4.2.6. Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Davranışların Okulun Yerleşim Yeri Göre Görülme Sıklığı	50
4.3. Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Davranışlara Karşı Kullandıkları Stratejiler	51
4.3.1. Köyde Görev Yapan Öğretmenlerin Kullandıkları Stratejiler	54
4.3.2. İlçe Merkezinde Görev Yapan Öğretmenlerin Kullandıkları Stratejiler	56
4.3.3. İl Merkezinde Görev Yapan Öğretmenlerin Kullandıkları Stratejiler	57
5. SONUÇ, TARTIŞMA	59
6. ÖNERİLER	62
KAYNAKLAR	63
EKLER	68
Ek-1. Anketin Uygulandığı Okullar Listesi	68
Ek-2. Anket	69
Ek-3. İzinler	71
Ek-4. İstenmeyen Davranışlar Anketi	73
ÖZGEÇMİŞ	74

TABLULAR DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 4.1. İstenmeyen Davranışlar ve Görülme Sıklığı	45
Tablo 4.2. ÖİD' nin Cinsiyete Göre İndependent Samples t Testi Sonuçları	46
Tablo 4.3. Eğitim Durumu Değişkenine Göre Betimsel İstatistikler	47
Tablo 4.4. ÖİD' nin Eğitim Durumuna Göre İndependent Samples t Testi Sonuçları	48
Tablo 4.5. Kıdem Değişkenine Göre Betimsel İstatistikler	48
Tablo 4.6. ÖİD' nin Kıdem Değişkenine Göre İndependent Samples t Testi Sonuçları	49
Tablo 4.7. Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre Betimsel İstatistikler	49
Tablo 4.8. Öğrenci Sayısına Göre Anova Sonuçları	50
Tablo 4.9. Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre Welch ve Brown - Forsythe Testi Sonuçları	50
Tablo 4.10. Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Betimsel İstatistikler	51
Tablo 4.11. Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Anova Sonuçları	52
Tablo 4.12. Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Welch ve Brown - Forsythe Testi Sonuçları	52
Tablo 4.13. Görev Yeri Değişkenine Göre Betimsel İstatistikler	53
Tablo 4.14. Görev Yeri Değişkenine Göre Anova Sonuçları	53
Tablo 4.15. Görev Yeri Değişkenine Göre Welch ve Brown - Forsythe Testi Sonuçları	54
Tablo 4.16. Öğretmenlerin İstenmeyen Davranışlara Karşı Kullandıkları Stratejiler	55
Tablo 4.17. Köylerde Görev Yapan Öğretmenlerin İstenmeyen Davranışlara Karşı Kullandıkları Stratejiler	57
Tablo 4.18. İlçe Merkezinde Görev Yapan Öğretmenlerin İstenmeyen Davranışlara Karşı Kullandıkları Stratejiler	59
Tablo 4.19. İl Merkezinde Görev Yapan Öğretmenlerin İstenmeyen Davranışlarla Baş Etmede Kullandıkları Stratejiler	60

KISALTMALAR ve SİMGELER

Kısaltma/Simge	Tanım
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences
ÖİD	Öğrencilerin İstenmeyen Davranışları
Vb	Ve benzeri

1.GİRİŞ

Eğitimin amaçlarına ulaşabilmesi için en başta gelen özelliğinin kalitesi olması gerekmektedir. Ancak nitelikli bir eğitimle arzu edilen vatandaş yetiştirilebilir. Bir okulun kalitesinden bahsederken asıl kastedilen öğrencilerin, çevrenin ve toplumun ihtiyaçlarına ne ölçüde cevap verdiğiidir. Öğrencilerle ilgili olarak eğitim hizmetinin niteliği istendik davranışları ne düzeyde edindiklerine göre ölçülür (Şentürk, 2010).

İstendik davranışların öğrencilere kazandırıldığı yerler olan sınıflarda yürütülen eğitimin hedeflerine ulaşabilmesi öğretim niteliğinin yanı sıra öğrenmenin daha etkili hale gelebilmesi için olumlu bir öğrenme ikliminin yani huzur ve güven ortamının sağlanmasına bağlıdır. Sınıf ikliminin olumlu olması hem öğretmen hem de öğrenci başarısına pozitif katkı sağlayacaktır. Bu nedenle sınıf ortamında davranışların yönlendirilmesi ve kontrolü son derece önemlidir. Öğretmenlerden öğretim becerilerinin yanında yönetim becerilerine de sahip olmaları beklenmektedir (Akçadağ, 2009).

Çağdaş eğitimin en ayırıcı özelliği özel olarak yapılandırılmış olan okullarda yürütülüyor olmasıdır. Okul, eğitim sisteminin son derece stratejik bir parçasıdır. Formal olarak yapılandırılmış okul sisteminde sınıflar alt birimleri oluşturmaktadır. Öğrencilere davranış kazandırma süreci sınıflarda başlar. Sınıf, eğitimin temel paydaş ve unsurları olan öğretmen, öğrenci, program ve diğer araç gereçler sınıf içerisinde yer alır. Sınıf ortamları kendi içlerinde sosyal bir topluluktur ve kendilerine ait dinamikleri vardır. Her toplulukta olabileceği gibi sınıflarda da istenmeyen davranışlara rastlanabilmektedir. Öğrencilerin istenmeyen davranışları sınıf kültürüne bağlı olarak biçimlenmektedir ve sınıf yönetimin de önemli bir engeldir. Eğitim ve okulun kalitesi öğretmenlerin uyguladığı sınıf yönetiminin etkililiği ile doğru orantılıdır (Çalık 2009;Özdaş ve Akpınar, 2018; Tanhan ve Şentürk, 2011).

Sınıf yönetimi, belirli hedefler doğrultusunda plan yapma, uygulama, örgütleme, koordine etme, iletişim, etkileşim ve değerlendirme gibi işlevlerle alakalı olarak ilke, kuram, kavram, model, yöntem ve tekniklerin sistemli ve mantıksal bir bütünlük içerisinde sınıf yönetimi yeterliliğine sahip öğretmenlerce uygulanmasına yönelik etkinliklerim tamamıdır. Sınıf yönteminden bahsedilince disiplin ve öğrenci davranışlarını yönlendirme, sınıf ortamını kontrol altına alma düşünülmektedir. Bunları başarabilmek için öğretmenin sınıf ortamını öğrenmeyi sağlayacak şekilde düzenlemesi ve etkinliklere liderlik edebilmesi gerekmektedir. İlk iş olarak öğrenmeye engel teşkil edecek tüm uyaranlar sınıf ortamından uzaklaştırılmalı istenmeyen davranışlar da önlenmelidir. Bu davranışlar ortadan kaldırılmadan öğretim etkinliklere devam edilmesi zorlaşır (Dönmez, 2008; Yalçınkaya ve Küçükkaragöz, 2006).

Etkili bir sınıf yönetimi için öğretmenlerin bazı faaliyetlerde bulunması gerekir. Bu faaliyetleri aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür (Baloğlu, 2002):

- Amaçlara ulaşabilmek için kısa ve etkili yöntemleri tercih etmek
- Takım çalışmasını, iş birliğini ve dayanışmayı teşvik etmek
- Sınıf içi etkili iletişim sağlamak
- Davranışları yönlendirmek ve yönetmek
- Davranış kazandırmak
- Sınıfta yaşanan problemleri çözmek
- Zamanı etkili kullanmak
- Sınıf içi etkinlikleri etkili biçimde değerlendirmek

Öğrenme etkinliklerinin ve öğretmen uygulamalarının etkili bir biçimde devam ettirilebilmesi için tüm öğretmenlerin pedagoji bilgisiyle beraber sınıf yöntemi bilgisine ayrıca önlemsel davranış yönetimi yeterliliği ile bu davranışlara karşı kullanılabilecek yöntem ve strateji yeterliliğine sahip olmaları beklenir. Aksi takdirde öğretim faaliyetleri de başarısız olacaktır (Karip,2002). Sınıf içerisinde gösterilen öğrenci davranışlarının istenmeyen ya da rahatsız edici olarak tanımlanabilmesi için bazı özelliklere sahip olması gerekir. Bu özellikler şöyle özetlenebilir (Korkmaz, 2003):

- Davranış, sınıf içi öğrenmeyi engelliyorsa
- Davranış, sınıftakilerin güvenliği açısından tehlike oluşturuyorsa
- Davranış, sınıftaki ya da okuldaki materyallere, diğer öğrencilerin araç gereçlerine zarar veriyorsa
- Davranış, öğrencilerin sosyalleşmesine engel oluyorsa istenmeyen davranıştır.

1.1. Problem Durumu

Bir davranışın istenir olup olmadığı davranışı sergileyen bireye, davranışın gösterildiği kişi ya da gruba, ortama, zamana ve kültürel algı ve özelliklere göre değişir (Gündüz ve Konuk, 2016). Bu nedenle istenmeyen davranışlarla ilgili farklı özelliklere rastlanabilmektedir. Ancak genel olarak öğrencilerin istenmeyen davranışları, sınıftaki diğer öğrencileri rahatsız eden, sınıfın düzenini bozan, okul ve sınıf kurallarına uygun olmayan, sınıf ortamında kargaşa yaratan ve öğretmenin istemediği türden davranışlar olarak tanımlanabilir. Güvenliği tehlikeye atacak eylemler, maddi eşyalara zarar verme, öğretimin aksamasına yol açma, düzeni bozma ve sınıf içi sosyalleşmeyi engelleme gibi davranışlar da istenmeyen davranışlara örnektir (Alkaş, 2010; Başar, 1999; Pala, 2005).

Öğrencilerin istenmeyen davranışlarının nedenleri okul içi, okul dışı ve bireysel nedenler olarak üç grupta incelemek mümkündür. Okul için edenler; okul politikaları ve sınıf kuralları, fiziki özellikler, öğretmen ile öğrenciler arasındaki ilişki ve öğretmen tutumu olarak sıralanabilir. Okul dışı nedenler; aile, sosyo-ekonomik durum, sosyal çevre, kitle iletişim araçları gibi faktörleri kapsar. Son olarak, öğrencilerin bireysel özellikleri ve farklılıkları da istenmeyen davranışların oluşumundaki etkenlerdir (Alkaş, 2010; Özdaş ve Akpınar, 2018).

İstenmeyen davranışların engellenmesi noktasında öğretmenler birtakım stratejilere başvurabilmektedir. Bunlar; göz teması kurma, sözel olmayan ipuçları verme, dikkat çekme, uyarma, ilgi çekecek konular anlatma, tartışma grupları oluşturma, görmezden gelme, öğrencinin yerini ve ortamını değiştirme, öğrenciyle konuşma, öğrenciye verilen bir avantajı geri alma, öğrenciye sorumluluk verme, veli ya da okul yönetimiyle iletişime geçme ve ceza gibi yöntemlerdir. Bu yöntemlerin yetersiz kaldığı noktada öğretmenler kendilerini kızgın ya da tükenmiş hissedebilirler. Bu nedenle istenmeyen davranışlarla ilgili bilgi sahibi olma ve bu davranışlara karşı tutum belirleme öğretmenler açısından son derece önemlidir (Elban, 2009; Evertson ve Emmer, 2013; Tanhan ve Şentürk, 2011).

İstenmeyen davranışlar sınıf içindeki sosyal iletişim ve öğretimi aksatan en önemli sorunlardan biridir. Bu nedenle konunun üzerinde durulmalı, değişen şartlarla birlikte ortaya çıkan yeni istenmeyen davranışların belirlenerek öğretmenlerin bu tür davranışlara ne gibi bir tavır takınması gerektiği tartışılmalıdır.

Sınıf Yönetiminde etkili öğretmenler, olumlu davranışı teşvik edecek ve öğrencileri kendileri ve aldıkları kararlar hakkında iyi hissetmeleri için motive edecek disiplin tekniklerini seçerler. Öğrencilerin davranışlarını kontrol etmek için sınıf yönetimini kullanmak, öğretmenlerin sahip olduğu en zorlu görevlerden biridir. Çoğu zaman öğretmenler öğrencilerinin evlerinde neler olup bittiğinin farkında değiller, bu da çoğu zaman öğrencilerin okuldaki istenmeyen davranışlarının nedenidir. Aynı şekilde, öğrenciler büyüdükçe, davranışlarının bozulmasına neden olabilecek çeşitli sosyal ve duygusal değişikliklerle de uğraşmak zorundadırlar. Bununla birlikte, biraz öngörü ve bazı yaratıcı sınıf yönetimi ile öğretmenler, öğrencilerinin olumsuz davranışlarını tersine çevirebilir (Guyana, 2019).

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen davranışların belirlenmesi, bu davranışların görülme sıklıklarının saptanması ve öğretmenlerin istenmeyen davranışlar karşısında ne tür stratejiler kullandıklarının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

1.3. Problem Cümlesi ve Alt Problemler

Bu araştırmanın problemi: “Sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen davranışlar ve bu davranışlara karşı kullandıkları stratejileri nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu temel probleme dayalı olarak çalışmanın alt problemleri olarak şunlar belirlenmiştir:

1. Sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen davranışların görülme sıklığı ne düzeydedir?
2. Sınıfta karşılaşılan istenmeyen davranışların sıklığı öğretmenlerin;
 - Cinsiyetlerine
 - Kıdem yılına
 - Sınıftaki öğrenci sayısına
 - Mezun oldukları okula
 - Dersine girdikleri sınıfa
 - Okulun bulunduğu yerleşim yerine göre farklılık göstermekte midir?
3. Sınıf öğretmenlerinin sınıflarında karşılaştıkları istenmeyen davranışlara karşı kullandıkları stratejiler nelerdir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Sınıf yönetiminde uzun yıllardan beri karşılaşılan en önemli problemlerden biri istenmeyen davranışlar olmuştur. Bu davranışlar, eğitim ve öğretimi olumsuz anlamda etkilediği için araştırmacılar tarafından her dönem çalışılmıştır. Problemin çözümü çok boyutlu ve derinlemesine bir araştırma gerektirmektedir çünkü istenmeyen davranışların ortaya çıkma sebepleri çeşitli ve karmaşıktır (Erdem, 2010).

Literatürde istenmeyen davranışların azaltılması için öncelikle okul ve sınıf çapında önlem alınması gerektiği vurgulanmaktadır. İstenmeyen davranışların altında yatan nedenleri ortaya koymak, bu davranışları engellemek için ne gibi önlemler alınabileceğini tartışmak, davranışları azaltmaya yönelik uygulamalarda bulunmak, öğretmenlerin sorunları anlama ve çözmelerine yardımcı olmak istenmeyen davranışların ortadan kaldırılmasında ya da en azından azaltılmasında etkilidir (Alkaş, 2010).

Bu araştırmanın sonuçları, sınıflarda en sık karşılaşılan istenmeyen davranışların belirlenmesinde ve bu davranışlara karşı ne tür stratejiler kullanılabileceğinin saptanmasında öğretmenlere bilgi sunması açısından önemlidir. Dolayısıyla sınıfta karşılaşılan istenmeyen davranışların azaltılmasına ve öğretimin daha etkili hale gelmesine yardımcı olacak bilgi üretileceği düşünülmektedir.

İstenmeyen davranışlar sınıf içindeki sosyal iletişim ve öğretimi aksatan en önemli sorunlardan biridir. Bu nedenle konunun üzerinde durulması, değişen şartlarla birlikte ortaya çıkan yeni istenmeyen davranışların belirlenerek öğretmenlerin bu tür davranışlara ne gibi bir tavır takınılması gerektiğinin tartışılması önemlidir. Bu konu doğrudan sınıf yönetimini ilgilendiren bir konu olduğu için öğretmenlerin sınıf yönetimi konusundaki farkındalıkları ve başarılarının artmasına yardımcı olunacağı düşünülmektedir.

1.5. Araştırmanın Sayıtları

- Öğretmelerin anketlere objektif bilgi verdikleri varsayılmıştır.

1.6. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

- Çalışma Mersin ili ile sınırlıdır.
- Çalışma 2018/2019 eğitim-öğretim yılı ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Sınıf yönetimi: Öğretim için belirlenen hedeflere ulaşılabilmesi için öğretmenin çevresel koşulları ve öğrenci davranışlarını kontrol edip gerektiğinde müdahalede bulunmasıdır. Başka bir tanımla sınıf yönetimi, öğrenmenin gerçekleşebilmesi için gerekli tüm tedbirleri almak, eğitim-öğretim aktivitelerini uygun bir şekilde yerine getirebilmektir (Erden, 2008; Erol, 2014; Güneş, 2007).

İstenmeyen davranış: Sınıfta belirlenen yazılı ya da sözlü kurallara uygun davranmama ve öğretim etkinliklerini engellemeye yönelik hareketlerde bulunma istenmeyen davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Balay, 2003; Öztürk, 2005).

Başa çıkma stratejileri: İstenmeyen davranışlar ortaya çıkmadan önce engelleyici stratejilerdir (Karakas, 2005, s.11). Öğrencilerin içinde buldukları sınıf ortamına uyum sağlayabilmeleri adına yapılan her türlü uygulamadır (Kutlu, 2006).

Disiplin: Öğrenmeyi kolaylaştırmak ve etkili bir sınıf yönetimi ortamı oluşturmak amacıyla, kuralların belirlendiği ve istenmeyen davranışların önlenmeye çalışıldığı düzenin tamamıdır (Çelik, 2003).

2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde konuyla ilgi yurtiçi ve yurtdışında yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Yurt Dışı Çalışmalar

Escobedo (2002), Meksikalı öğretmenlerin sınıf yönetiminde kullandıkları stratejileri araştırdığı çalışmasında 40 sınıf öğretmenine anket uygulamıştır. Sonuçlara göre istenen öğretmenler öğrencilerinden verilen görevleri yapmalarını, öz disiplin sağlamalarını ve iş birliği halinde düzenli bir şekilde çalışmalarını beklemektedir. İstenmeyen davranışlar yaşandığında da velilerle görüşme, istenen davranışları artırmaya çalışma ve öğrencilerle konuşma stratejilerini kullanırlar.

Hayes (2007), okul öncesi dönemdeki çocuklarda rastlanan istenmeyen davranışları araştırdığı çalışmasında erkek çocukların kızlara nazaran öfke, saygısızlık, yalan, söz dinlememe ve hırsızlık gibi davranışları daha fazla sergilediklerini bulmuştur. Çalışmada ayrıca hiperaktiflik düzeyi ile cinsiyet arasındaki ilişki araştırılmış ve erkeklerin anlamlı ölçüde daha hiperaktif davranışlarda bulunduğu görülmüştür. Sonuçlara göre erkek öğrenciler disiplin konusunda kızlara nazaran daha fazla zorlanmaktadır.

Kokkinos (2007) öğretmenlerin tükenmişlik düzeyi ile istenmeyen davranışlara karşı kullandıkları stratejiler arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında tükenmişlik düzeyi yüksek olan öğretmenlerin istenmeyen davranışlara karşı daha sert yöntemlere başvurdukları sonucuna ulaşmıştır.

Kyriacou ve Martin (2009) öğretmen adaylarının istenmeyen davranışları ve bunlarla baş etme stratejilerini incelemiştir. İspanya'dan 176 öğretmen adayı örnekleme oluşturmuştur. Bulgulara göre istenmeyen davranışların nedenleri yetersiz aile eğitimi, öz kontrol eksikliği, duygusal iniş çıkışlardır. En fazla rastlanan istenmeyen davranışlar, izinsiz konuşma, zorbalık, ders dinleyenleri engellemektir. Bunlarla baş etmede kullanılan stratejiler ise öğrenci ile konuşma, kuralları birlikte belirleme ve hatırlatma, davranışın nedenini araştırmadır.

Sun ve Shek (2012) öğrencilerle birebir görüşmeler yaparak en sık karşılaşılan istenmeyen davranışları araştırdıkları çalışmalarında en fazla ders dışı konuşmalarla saygı sınırını aşan davranışlarda bulunduğu tespit etmişlerdir. Öğrenciler yanlış davranışların ayırıcısına varabilmektedir. Ceza yöntemi davranışın tekrarlanmasına engel olmaktadır.

Dada ve Okunade (2014), istenmeyen davranışların son yıllarda artış gösterdiği ve bu konunun üzerinde durulması gerektiğini belirttikleri araştırmalarında Ekiti Eyaletindeki Ado Ekiti şehrindeki ilkokul öğretmenleriyle çalışmışlardır. Sınıf içi istenmeyen davranışlar ve bunlarla baş etme stratejileri bir anket yardımıyla ölçülmüştür. 200 öğretmen örnekleme oluşturmuştur. Sonuçlara göre yaygın olarak görülen istenmeyen davranışlar, zorbalık, sınıfta

çok gürültü yapma, hayvan taklitleri yapma ve yalan söylemedir. Öğretmenlerin kullandıkları stratejiler ise ceza ve ödüdür. Öğretmenlerin tecrübesi istenmeyen davranışlarla mücadelede anlamlı bulunmuştur.

Shamina ve Mumthas (2018), etkili sınıf yönetimi ve organizasyonun tüm eğitimciler tarafından kabul edildiği halde birçok öğretmenin kendini bu konularda eksik gördüğünü belirttikleri çalışmalarında öğretmenlerin sınıf yönetimi ve istenmeyen davranışlarla mücadele konusunda uygulama odaklı bir eğitim almak istediklerini belirtmişlerdir. Özellikle acemi öğretmenler sınıf yönetimi yaklaşımında eğitilmelidir. Öğretmen eğitiminde sınıf yönetimi modelleri, davranış yönetimi ve içerik öğretimi konuları üzerinde durulmalıdır.

Yurtdışında yapılan araştırmalarda en sık karşılaşılan istenmeyen davranışlar ders dışı konuşmalarla saygı sınırını aşan davranışlar olduğu görülmektedir. Bu davranışlara karşı kullanılan stratejiler ise; velilerle görüşme, istenen davranışları artırmaya çalışma ve öğrencilerle konuşmadır. Öğrencilerin ise yanlış davranışların farkında oldukları belirtilmiştir. Ceza yönteminin istenmeyen davranışı azalttığı düşünülmektedir.

2.2. Yurt İçi Çalışmalar

Karakaş (2005), İzmir ilinde bulunan 315 sınıf öğretmeniyle yürüttüğü çalışmasında öğrencilerin istenmeyen davranışları ve bunlarla baş etme stratejilerini araştırmışlardır. Okullar sosyoekonomik seviyelerine göre üst, orta ve alt grup olarak sınıflandırılmışlardır. Sonuçlara göre ilkokulda en sık görülen istenmeyen davranışlar; devamlı ön planda olmayı isteme, arkadaşlarının sözünü kesme, derse hazırlıksız gelme, sürekli arkadaşlarını şikayet etme ve söz almadan konuşmadır. Bu davranışlarla baş etmede birebir uyarma, bu davranışlar nedeniyle üzüldüğünü belirtme, sınıf kurallarını hatırlatma, aileyi haberdar etme, sorumluluk verme ve sözsüz uyarıdır.

Yıldız (2006), Sakarya ilinde sınıf öğretmenleri ile 5. sınıf öğrencilerinin katıldığı çalışmasında istenmeyen davranışlar ve bunlarla baş etme stratejilerini araştırmıştır. Öğretmen ve öğrenciler ile görüşmeler yapılmıştır. Sonuçlara göre öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla baş etmede yararlandıkları stratejiler; sorumluluk verme, göz teması kurma ve mimiklerle uyarıda bulunma, uyarma ve öneride bulunma, öğrencilerle olumlu iletişim kurma, ön sırada oturtma, aileyi haberdar etme, öğrencilerle birlikte sınıf kuralları belirleme, kayıtsız kalma, derse katılımı sağlama, öğrenciye değerli olduğunu hissettirme, ben dili ile konuşma, motivasyon sağlama, soru sorma, sınıfta dolaşma, etkinlik yapma, toplantı düzenleme, aynı davranışla karşılık verme, örneklerle sonuçları anlatma, korkutma, kızma ya da tehdit etmedir. Ayrıca araştırmada, öğretmen ve öğrencilerin, istenmeyen davranışları önlemede sınıf kurallarının öğrencilerle beraber hazırlanması, sınıfın fiziki durumunun düzenlenmesi, sınıf

toplantıları düzenlenmesi, okul-veli işbirliği yapılması, öğrenci beklentilerine öğretmenler tarafından cevap verilmesi, öğretmenler arası işbirliği yapılması, öğretmenin, öğrenci davranışları hakkında kestirimde bulunması, derste öğrenciye uygun etkinlikler yaptırılması, ders kazanımlarının günlük hayattan olması, okul yöneticileri ve rehberlik uzmanları ile işbirliği yapılması, öğretmenlerin tutum ve davranışlarına dikkat etmeleri, öğrencilerin derse aktif katılımın sağlanması, öğrencilere grup çalışmaları yaptırılması yaklaşımlarını etkili buldukları sonucuna varılmıştır.

Beşdok (2007), Kayseri ilindeki okul yöneticisi ve ortaöğretim öğretmenleriyle yürüttüğü sınıf yönetiminde karşılaşılan istenmeyen davranışları önleyebilme yeterlikleri başlıklı araştırmada anket ile veri toplanmış ve öğretmen yeterlikleri yine öğretmen algılarına ve yönetici algılarına göre ölçülmüştür. Her iki grubun görüşleri arasındaki farka da bakılmıştır. Sonuç olarak hem öğretmenlerin hem de yöneticilerin öğretmenleri istenmeyen davranışlarda baş etme konusunda yeterli gördükleri ve iki grubun görüşleri arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Şentürk (2007), uygulama liselerindeki rehber öğretmenlerin sınıf yönetimi yaklaşımlarını incelediği araştırmasında çağdaş yaklaşım ve geleneksel yaklaşımdan hangisinin daha çok tercih edildiğini araştırmıştır. Sonuç olarak rehber öğretmenlerin çağdaş yaklaşımlar yerine geleneksel yaklaşımlara yönelik uygulamaları çok daha sık kullandıkları bulgusuna ulaşmıştır.

Sağlam, Adıgüzel ve Güngör (2008), ilköğretim okullarında öğrencilerin istenmeyen davranışlarını ve öğretmenlerin bu davranışlarla baş etme yöntemlerini araştırmışlardır. Sonuç olarak öğrencilerin devamlı surette gösterdikleri bir istenmeyen davranış bulunmadığı ortaya çıkmıştır. Ara ara sınıflarda bazı istenmeyen davranışlarla karşılaşılabilir. En çok tekrarlanan istenmeyen davranışlar söz almadan konuşmak, ödevleri yapmamak, ödevlere özen göstermemek ve arkadaşlarının sözünü kesmektir. Öğretmenlerin bu davranışlarla baş etmede en sık kullandıkları yöntemler ise açıklamalar yapmak, sözlü uyarıda bulunmak ve olumlu davranışları örnek göstermektir.

Kayıkçı (2009), öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerinin öğrenci davranışları üzerine etkisini araştırdığı çalışmasında Antalya'dan 450 öğretmene anket uygulamıştır. Sonuç olarak öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerine ilişkin boyutlar ile öğrencilerin disiplin davranışları arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu gözlenmiştir. Öğretmenlerin sınıf yönetimi becerileri öğrencilerin disiplin davranışlarında önemli yordayıcılardır.

Çapri, Balcı ve Kırıkkaleli (2010), ilköğretim sınıf ve branş öğretmenlerinin sınıf içi öğrencilerin istenmeyen davranışlarının görülme sıklığına ilişkin görüşlerini inceledikleri araştırmalarında Mersin il merkezindeki 15 okuldan 499 öğretmen ile çalışmışlardır. Öğretmenlere, araştırmacılar tarafından geliştirilen "İlköğretim Okulu İstenmeyen Öğrenci

Davranışları Anketi” ve “Kişisel Bilgi Formu” uygulanmıştır. Bulgulara göre öğretmenlerin sınıf içi istenmeyen davranışlarının görülme sıklığına ilişkin görüşleri yaş, cinsiyet, mezun olunan okul değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Çankaya ve Çanakçı (2011), sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen davranışlar ve bu davranışlarla başa çıkma yollarını araştırdıkları çalışmalarında en sık karşılaşılan istenmeyen davranışları; derse ilgi göstermeme, kopya çekme, fiziki ve sözlü şiddet, saygısızlık ve sınıf düzenini bozma olarak belirlemişlerdir. Öğretmenler bu davranışlarla baş ederken rehberlik yapma, sorumluluk verme, ödül sistemini devreye sokma gibi yöntemlere başvurmaktadır.

Ercoskun (2011), etkili sınıf yönetimi oluşturmada sınıf öğretmenlerinin yeni rollerini araştırdığı çalışmasında Erzurum ilindeki müfettiş, müfettiş yardımcıları, sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmenliği bölümü 3. Sınıf öğrencileri ile çalışmıştır. Sonuç olarak öğrenci sayısı ile etkili sınıf yönetimi arasında istatistiksel olarak anlamlı ancak negatif yönde bir ilişki saptanmıştır. Kadın öğretmenlerin uygulamaya ilgili olarak daha başarılı oldukları belirlenmiştir. Sınıf öğretmenlerinin okuttukları ve sınıf öğretmeni adaylarının gözlemledikleri sınıf düzeyine göre anlamlı bir fark bulunamamıştır. Sınıf öğretmenlerinin ve eğitim müfettişlerinin hizmet içi eğitim alma ve mesleklerini sevme değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. tecrübe, kişisel gelişim, yetenek, alan mezunu olunması ve öğretmenler arası iş birliği sınıf yönetiminde etkili unsurlar olarak belirlenmiştir.

Yıldırım'ın (2012) sınıf öğretmenlerinin sınıflarında sergiledikleri davranışları araştırdığı çalışmasında otokratik sınıf yönetimi uygulamalarının öğretmenlerin cinsiyetlerine göre demokratik sınıf yönetimi uygulamalarının ise yaş ve kıdem değişkenine göre farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Yüksel (2013), Afyon ilindeki 350 sınıf öğretmeni ve 170 sınıf öğretmeni adayıyla sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerileri konusunda çalışmıştır. Gözlem ve anket yoluyla veriler edinilmiştir. Sonuç olarak kadın sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminin öğrenme öğretme süreci, iletişim, zaman yönetimi, motivasyon ve davranış yönetimi alt boyutlarında erkek öğretmenlere nazaran istatistiksel olarak anlamlı biçimde başarılı oldukları bulunmuştur. Sınıfın fiziksel düzeni alt boyutunda ise kadın ve erkek öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Sınıf yönetimi becerisi genel olarak değerlendirildiğinde kadın öğretmenler lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmüştür. 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenler motivasyon alt boyutunda daha başarılıdır. Sınıf yönetimi becerileri genel olarak değerlendirildiğinde, mesleki kıdemin anlamlı bir değişken olmadığı saptanmıştır. Sınıf mevcudu ve sınıf düzeyine göre öğretmenlerin sınıf yönetimi becerileri anlamlı şekilde değişmemektedir.

Özer, Bozkurt ve Tuncay (2014) istenmeyen davranışlar ve öğretmenlerin kullandıkları başa çıkma stratejileri ile ilgili araştırdıkları çalışmada, öğrencilerin sınıfta en fazla yaptığı istenmeyen davranışlar arasında; arkadaşlarını şikâyet etmek, izin almadan konuşmak, ders dışı şeylerle uğraşmak davranışları yer almıştır. Sınıf içerisinde istenmeyen davranışlarla karşılaşan sınıf öğretmenleri, bu davranışlara karşı sözlü uyarı, sınıf kurallarını hatırlatma, öğrenciye sorumluluk verme, öğrenciye ismi ile hitap etme, öğrenci ile göz teması kurma ve sevdiği şeylerden mahrum bırakma stratejilerini kullandıklarını belirtmişlerdir.

Bayar ve Kerns (2015), sınıflarda ortaya çıkan istenmeyen davranışları ve bunlarla baş etme stratejilerini araştırdıkları çalışmalarında Amasya'da farklı liselerde çalışan 12 fizik öğretmenini örneklem olarak belirlemişlerdir. Görüşme yoluyla veri toplamışlardır. İstenmeyen davranışlar; öğrencilerin öğrenmesini engelleyen, dikkatlerini dağıtan ve motivasyonlarını düşüren davranışlar olarak tanımlanmıştır. İstenmeyen davranışların oluşma nedenleri, motivasyon eksikliği, umutsuzluk, başarılı olamamak ve konuya hazır olmamadır. Öğretmenler sınıfta istenmeyen davranışların üstesinden gelmek için görmezden gelme, sözsüz uyarı, mizah kullanma, dikkat dağıtan nesnelere ortadan kaldırma, öğrencilerin yerlerini değiştirme gibi stratejiler kullanmaktadırlar.

Özsezer ve Sadık (2016) İlkokul öğretmenlerinin sınıf yönetimine ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenlere göre araştırdıkları çalışma sonucunda ilkokul öğretmenlerinin öğretimde müdahaleci, insan yönetiminde ise etkileşimci bir tutuma sahip oldukları görülmüştür. Öğretmenlerin öğretim ve insan yönetimine yönelik tutumlarında cinsiyet, medeni durum, çocuk sahibi olma, mezun olunan fakülte ve sınıf yönetimi dersi alma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmamıştır. Analiz sonuçlarına göre 1 ve 3.sınıf öğretmenleri ile sınıfında 31-40 öğrenci olan öğretmenler öğretimin yönetiminde daha müdahaleci; hizmet yılı 21 yıl ve üzerinde olan öğretmenler ise insan yönetiminde daha etkileşimcidir. Araştırma sonuçları sınıf kurallarını belirleme, etkili öğretim yapma ve disiplin problemleriyle baş etmede kendilerini "her zaman" yeterli algılayan öğretmenlerin öğretimde daha müdahaleci olduğunu göstermiştir.

Güder, Alabay ve Güner (2018), öğretmenlerin istenmeyen davranışlara karşı kullandıkları stratejileri araştırdıkları çalışmalarında en sık kullanılan stratejilerin göz teması kurma, görmezden gelme, ödül ya da ceza verme olduğunu ortaya çıkarmışlardır. Öğretmenler istenmeyen davranışlar karşısında daha çok anlık tepkiler vermekte, doğru davranışı gösterme gibi uygulamalar yapmamaktadır. Çalışma sonunda öğretmenlere sınıf ortamının fiziksel özelliklerini ve sınıf iklimi pozitif anlamda düzenlemeleri, öğrencileri tanımaları ve sınıf yönetimi konusunda yeterliklerini arttırmaları önerilmiştir.

Sadık (2018), öğrencilerin disiplin hakkındaki algılarını metaforlar aracılığıyla incelediği betimsel çalışmasında 445 öğrenciden veri toplamıştır. Çalışmanın sonunda disiplin ile ilgili 94

olumlu ve 49 olumsuz 143 metafor toplanmıştır. Katılımcı öğrenciler disiplini genellikle davranışlarını yönlendiren, düzenini koruyan ve sosyal yaşam için gerekli bir fenomen olarak algılamışlardır. Disiplinin öğrenme ve gelişme, kendi kendini kontrol etme, planlı ve düzenli çalışma ve iş birliğinin sağlanmasında disiplinin olumlu etkileri vardır. Öte yandan olumsuz metaforlar genellikle güç ve kontrol odaklıdır. Öğrenci görüşlerine göre öğretmenler disiplini sağlamak için ceza yöntemine sıklıkla başvurmaktadır. Uyarma, bağırma ve azarlama kullanılan yöntemlerdendir. Disiplin için cezanın gerekli olduğunu düşünen öğrencilerin çoğu, cezanın fiziksel şiddet içermemesi gerektiğini ve makul olması gerektiğini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğrencilerin beklentileri arasında bağırımsızın uyarı vermek, bireysel farklılıkları gidermek için eğlenceli aktiviteler yapmak ve herkesi kurallar hakkında bilgilendirmek yer almaktadır. Öğrencilerin disipline ilişkin algıları genellikle öğretmenleri, aileleri ve okul yönetimi tarafından etkilenmiştir.

Sürücü ve Ünal (2018), öğrenci motivasyonunun başarıyı etkileyen en önemli öğe olduğunu ve motivasyonu etkileyen en önemli faktörün de öğretmen davranışları olduğunu belirttikleri araştırmalarında Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde pedagojik formasyon eğitimi alan ilahiyat fakültesi öğrencisi ya da mezunu 294 öğretmen adayından anket yardımıyla veri toplamışlardır. Sonuç olarak öğretmenlerin kişisel ilgi, planlama, açık sınıf iklimi, adalet, tutarlılık, alan bilgisi yüksek başarı beklentisi, coşku, eşitlik ve dikkat çekme davranışlarının öğrenci motivasyonunu artırdığı; isteksizlik, tutarsızlık, erişilmezlik, başarısızlık kapalı sınıf iklimi, şiddet, pasif saldırganlık, sınıf kontrolünü yitirme, kayırma, mizah eksikliği, insan ilişkilerinde problem, konuşma sorunları gibi değişkenlerin öğrenci motivasyonunu düşürdüğü bulgusuna ulaşılmıştır.

Yukarıdaki araştırmalar incelendiğinde Türkiye'de yapılan araştırmaların sonunda en sık karşılaşılan sınıf içi istenmeyen davranışların; ön planda olmaya çalışma, arkadaşlarının sözünü kesme, derse hazırlıksız gelme, sürekli arkadaşlarını şikayet etme, söz almadan konuşma, derse ilgi göstermeme, kopya çekme, fiziki ve sözlü şiddet, saygısızlık ve sınıf düzenini bozma olarak sıralanmıştır. Bu davranışlarla baş etmede; birebir uyarma, bu davranışlar nedeniyle üzüldüğünü belirtme, sınıf kurallarını hatırlatma, aileyi haberdar etme, sorumluluk verme ve sözsüz uyarma, göz teması kurma ve mimiklerle uyarıda bulunma, sözlü uyarma ve öneride bulunma, öğrencilerle olumlu iletişim kurma, ön sırada oturtma, öğrencilerle birlikte sınıf kuralları belirleme, kayıtsız kalma, derse katılımı sağlama, öğrenciye değerli olduğunu hissettirme, ben dili ile konuşma, motivasyon sağlama, soru sorma, sınıfta dolaşma, etkinlik yapma, toplantı düzenleme, aynı davranışla karşılık verme, örneklerle sonuçları anlatma, stratejilerini kullanmaktadırlar. Öğretmenler istenmeyen davranışlarda baş etme konusunda kendilerini yeterli görmekte ve çağdaş yaklaşımlar yerine geleneksel yaklaşımların daha sık kullanıldığı belirtilmektedir. Türkiye'deki çalışmalardan farklı olarak yurtdışındaki

öğretmenler istenmeyen davranışlarla mücadelede kendilerini yeterli görmemekte ve eğitim sürecinde sınıf yönetimi konusunda daha fazla uygulama odaklı bir eğitim almak istediklerini belirtmektedirler.

2.3. Araştırmanın Kuramsal Temelleri

Bu bölümde araştırma kapsamında yer alan sınıf yönetimi yaklaşımları, modelleri, sınıf yönetimine etki eden faktörleri, istenmeyen davranışlar ile ilgili kuramsal açıklamalara ve araştırma konusu ile ilgili yapılmış çalışmalara yer verilmiştir.

2.4. Eğitim

Sosyal ve toplumsal bir olay ve olgu olan eğitim, kişileri toplum içerisinde ve toplumun değerlerine paralel etkileme, bahsi geçen değerleri kişilere edindirme sürecidir (Gül, 2004). Türkiye’de kullanılan en yaygın tanımıyla eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik davranış değişikliği meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1997).

Eğitim, kişilerin doğduğu andan itibaren başlayarak tüm hayatı süresince devam eden bir etkinliktir. Eğitim sürecinde kazanılan tüm bilgi ve beceriler istendik olmayabilir. Karşılaşılan kişilere, olaylara ve farklı etkileşimlere bağlı olarak toplumca uygun görülmeyen davranışlar edinilebilir. Çocukların ilk eğitim aldıkları yer aileleri ve çevreleridir. Burada alınan informal eğitim aile ve çevre özelliklerine göre şekillenir. Okullarda verilen formal eğitimle ise öğrencilere herkes tarafından kabul edilmiş, standart öğretiler sistemli ve mantıksal bir bütünlük içerisinde verilmeye çalışılır (Durulmuş, 2018).

2.5. Yönetim

Yönetim, tarih boyunca kullanılagelen ve etkisi hiç azalmayan bir kavramdır. İnsanlar var oldukları günden bu yana hükmetmek ve sahip olmak duygularını barındırmaktadır. Yönetim kavramının her insan ve meslek için bir anlamı vardır. Nasıl ki bir ressam fırçasına, bir devlet başkanı emri altındaki kurumlara ve bir şair kelimelere hakim olmak ve onları yönetmek durumundaysa bir öğretmen de sınıfın yöneticisi olarak öğrenci davranışlarını, elindeki kaynakları ve zamanı etkili bir biçimde yönetmekle sorumludur. Yönetim, herhangi bir topluluğu, önceden belirlenen hedefler doğrultusunda yönlendirme, bu grubun üyeleri arasında koordinasyon, iş bölümü ve dayanışma sağlama çabasıdır. Amaçlara ulaşıp ulaşılmadığı yine yönetici tarafından değerlendirilir (Yılmaz, 2008).

2.6. Sınıf Yönetimi

Sınıf, yaş, gelişim düzeyi, bilgi seviyesi gibi özellikler bakımından benzerlik gösteren öğrencilerin bir arada öğrenim görmeleri için oluşturulan formal ortamlardır. Sınıf, içerisinde yer aldığı çevreyi ve kültürü hem etkiler hem de bu çevre ve kültürden etkilenir. Her çevre farklı özellikler gösterdiği için sınıf yapıları ve dinamikleri de birbirinden farklılaşır. Buna bir de öğrencilerin bireysel farklılıklarından kaynaklı değişimler eklendiğinde her sınıfın kendi bağlamına göre değerlendirilmesi gerektiği gerçeği ortaya çıkar. Bu nedenle sınıfın karakteristik özelliklerini doğru tahlil etmek ve uygun bir sınıf yönetimi modeli benimsemek gerekmektedir (Baburşah, 2014).

Sınıf yönetimi daha geniş bir kavram olan eğitim yönetiminin ilk ve en uygulamaya dayalı basamağıdır. Sınıf, istendik davranışların öğrencilere kazandırıldığı yer olduğu için eğitimin ilk amacı olan öğrenci davranışlarının gelişimi burada başlar. Öğretmen, öğrenciler ve program eğitimin en temel öğeleri olduğu gibi sınıfı da oluşturan ana elemanlardır. Kaliteli bir eğitim yönetiminin başarılabilmesi sınıf yönetimi başarısıyla doğru orantılıdır (Başar, 1999).

Sınıf yönetimi, öğretim için belirlenen hedeflere ulaşılabilmesi için öğretmenin çevresel koşulları ve öğrenci davranışlarını kontrol edip gerektiğinde müdahalede bulunmasıdır. Başka bir tanımla sınıf yönetimi, öğrenmenin gerçekleşebilmesi için gerekli tüm tedbirleri almak, eğitim-öğretim aktivitelerini uygun bir şekilde yerine getirebilmektir. Sınıf yönetimi tanımı ayrıca maddi kaynaklarla insan kaynaklarının etkili bir biçimde kullanılması ve öğretimi engelleyen unsurların ortadan kaldırılması işlevlerini de kapsar (Erden, 2008; Erol, 2014; Güneş, 2007).

Sınıf yönetimi denildiğinde bazı kişilerin aklına sıkı ve otoriter bir disiplin anlayışı gelmektedir ancak sınıf yönetimi disiplinden ziyade düzendir. Otoriter tutumlarda bulunmayı değil sınıfta olumlu bir iklim oluşturarak öğrenmeyi arttırmayı amaçlar (Başar, 1999). Etkili bir sınıf yönetimi için öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarını karşılamaya dönük etkinlikler planlanmalı, öğrenci-öğretmen ve öğrenci-öğrenci arasında dayanışma ve sürekli iletişim sağlanmalı, öğretmenler farklı durumlar için gerekli stratejileri bilip kullanmalıdır (Erol, 2014).

Yukarıdaki açıklamalardan anlaşılacağı üzere sınıf yönetiminde en büyük rol öğretmene düşmektedir. Öğretmenler sadece öğretim ile ilgili değil yönetim ile ilgili becerilerini de güncel tutmalıdır çünkü sınıf içerisinde sadece öğretici değil aynı zamanda yönetici konumundadırlar. Zamanın değişmesiyle birlikte sınıf yönetiminde yaşanan sorunlarda farklılaşmaktadır. Bu sorunlara eski yöntemlerle çözüm bulunamayacağından öğretmenlerin bu konuda her dönem yetkin olmaları mesleklerinin bir gereğidir. Etkili bir sınıf yönetimine sahip olmayan öğretmenlerin eğitsel anlamda karşılaştıkları pek çok zorluk vardır (Başar, 1999; Ercoşkun ve Ada, 2013).

Öğretmenler başarılı bir sınıf yönetimi gerçekleştirmek için etkili öğretim stratejileri belirlemeli ve kullanmalıdır. Öğretim programını öğrencilerin ilgisine göre şekillendirmeli, yalnızca kitap temelli bir öğretim yerine hem sınıfın hem de tek tek öğrencilerin ihtiyaç ve seviyelerini göz önünde bulundurmalı, sınıf içi disiplin kuralları belirleyerek uygulanmasına özen göstermeli, sınıf yönetimi teknikleri konusunda bilgi edinmelidir. Öğretim etkinlikleriyle yönetim etkinliklerinin birbirini tamamladığı unutulmamalıdır (Calderon, t.y.). Benzer şekilde Simonsen, Fairbanks, Briesch, Myers ve Sugai (2008) da sınıf yönetiminin beş temel bileşenini şöyle sıralamıştır: sınıfın fiziki olarak düzenlenmesi, sınıfın çevresel yapısı, öğretim etkinlikleri, istenlik davranışları arttırmaya yönelik etkinlikler ve istenmeyen davranışları azaltmaya yönelik etkinlikler (s. 352).

Öğrencilerin özgür bir sınıf ortamında eleştirel düşünebilen, yaratıcı, başkalarının hakkına saygı duyan, verimli, problem çözen, bilimsel düşünme becerisine sahip, orijinal ürünler ortaya koyabilen bireyler olabilmeleri sınıf düzenine, öğretmen tutumuna kısacası sınıf yönetimine bağlıdır (Arslan, 2011).

Jones (1996), sınıf yönetiminin beş temel özelliğini belirterek kapsamlı bir tanım ortaya koymuştur:

- Sınıf yönetimi ve öğrencilerin öğrenme ihtiyaçları konusunda güncel araştırmaların takip edilmesi
- Olumlu öğretmen-öğrenci ve akran ilişkilerinin oluşturulması
- Bireysel olarak her bir öğrencinin ve grupça sınıfın akademik ihtiyaçlarına cevap verilerek öğrenmeyi kolaylaştıran öğretim yöntemlerinin kullanılması
- Davranışları olumlu yönde etkileyen organizasyon ve grup yönetimi yöntemlerinin kullanılması
- Kalıcı ya da ciddi davranış sorunları gösteren öğrencilere yardımcı olmak için bir dizi danışmanlık yönteminin kullanılması

Sınıf yönetimi, öğretmenin yönetici olarak psikolojisi ve öğrenci davranışları üzerine yapılan çalışmalar bu konunun oldukça karmaşık ve çok boyutlu olduğunu göstermektedir. Bu nedenle sınıf yönetimi konusunda öğretmenlerin çok farklı model ve teknikleri öğrenerek davranışların özelliklerine göre esnek biçimde uygulamaları beklenmektedir. Birkaç ilkeye uyulması sınıf yönetiminin etkililiğini arttıracaktır. Bunlar (Emmer ve Stough, 2001):

- Öğretmenlerin iş birliği içinde çalışması
- Yönetim etkinliklerinin öğretim programıyla bütünleştirilmesi
- Farklı sınıf ortamlarında uygun tekniklerin seçilmesi
- Öğrenci davranışlarına karşı kullanılan sınıf yönetimi tekniklerinden edinilen tecrübelerin paylaşımı
- Okul içinde bütünlükçü bir yönetim anlayışı inşa edilmesi

2.7. Sınıf Yönetimi Yaklaşımları

Sınıf yönetiminde öğretmenin benimsediği yaklaşım tüm yönetim sürecini etkiler. Öğretmenin istenmeyen davranışlar karşısında otoriter bir tavır mı takındığı yoksa daha öğrenci merkezli ve demokratik uygulamaları mı tercih ettiği hangi yaklaşımı benimsediğiyle ilgilidir.

Yaklaşımları çağdaş yaklaşım ve geleneksel yaklaşım olarak iki grupta toplamak da mümkündür.

2.7.1 Geleneksel Yaklaşım

Öğretmen otoritesinin ön planda olduğu, eski tarihlerden beri uygulanan yaklaşımdır. Sınıftaki her tür yönetim ve öğretim etkinliği öğretmen tarafından düzenlenir. Dersler, etkinlikler, disiplin kuralları yalnızca öğretmen görüşüne göre hazırlanır. Sınıfın tek hâkimi öğretmendir ve öğrenciden pasif alıcı olması beklenir. Karar alma sürecinde öğrenci ilgi ve istekleri göz önünde bulundurulmaz. Katı bir hiyerarşik düzen söz konusudur. Öğretmen kararları tartışılmaz. Öğrencilerden belirlenen kurallara sıkı sıkıya uymaları beklenir (Aydın, 2003).

Geleneksel yaklaşımda istenmeyen davranışlarla mücadele yöntemleri korkutma esasına dayanır. Ceza bu yaklaşımda önemli bir yere sahiptir. Zaman zaman şiddete başvurulduğu da görülmüştür. Bu yaklaşımın en önemli dezavantajı istediği için değil korktuğu için disiplin kurallarına uyan ve öğretim etkinliklerini yerine getiren öğrenciler yetiştirilmesidir. Ayrıca eğitimsel manada yaparak yaşayarak, özgür bir öğrenme ortamında öğrenme yerine öğretmen otoritesi altında ezberci bir eğitim düzeni vardır (Yaka, 2006).

Geleneksel yaklaşımda özetle öğretmenin sınıf üzerindeki hâkimiyeti söz konusudur ve öğretmenin öncelikli endişesi bu hâkimiyeti yitirmektir. Bu nedenle otoritesini kaybetmemek adına sıkı disiplin uygulamalarını devreye sokar (Turan, 2006, s. 2).

2.7.2 Çağdaş Yaklaşım

Çağdaş sınıf yönetimi anlayışı merkezi öğretmenden öğrenciye kaydıran anlayıştır. Etkinliklere sınıfça katılım ve demokratik bir ortam önemsenir. Öğretmenler yönlendirici bir görev üstlenmiştir. Birlikte tartışılarak belirlenen kurallar vardır ve öğrencilerden bu kurallara özdenetim yoluyla uymaları beklenir. Her birey sınıfın bir parçasıdır ve ortak amaçlara ulaşmak üzere birlikte hareket edilir. Disiplin yöntemleri şiddet ya da otorite baskısı içermez. İstenmeyen davranışlara karşı geleneksel yaklaşıma nazaran daha yumuşak ve insancıl mücadele yöntemleri kullanılır. Ayrıca öğrencilerin bireysel farklılıkları göz önünde bulundurulur buna göre bir yönetim tarzı sergilenir (Arı ve Deniz, 2006).

Çağdaş yaklaşımın benimsendiği sınıflarda öğrencilerin katılımcı, karar alıp uygulayabilen, hata yapmaktan korkmayan, yalnızca akademik anlamda değil insani anlamda da kendini geliştirmiş, kendilerinden farklı düşünen kimselerle bir arada yaşayabilen bireylere dönüşmeleri beklenir. Öğretimsel açıdan ise verilen alan yerine araştıran, sorgulayan ve çözüm önerileri sunan öğrenci modeli yetiştirmek amaçlanır.

2.8. Sınıf Yönetimi Modelleri

Teknolojik gelişmeler ve sosyal değişimler tüm sistemleri etkilediği gibi eğitim sistemini ve özelde sınıf yönetimi anlayışını, yöntem ve modellerini de etkilemiştir. Zaman içerisinde öğretmenin tam hâkimiyete sahip olduğu, otoriter hatta kimi zaman baskıcı sınıf yönetimi anlayışı yerini daha modern, öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarını merkeze koyan ve yönetim gücünün paylaşıldığı bir anlayışa bırakmıştır. Günümüzde yaygın kullanılan sınıf yönetimi modellerini 4 sınıfta gruplandırmak mümkündür (Başar, 1999). Bunlar:

1. Tepkisel Model
2. Önlemsel Model
3. Gelişimsel Model
4. Bütünsel Model

2.8.1. Tepkisel Model

İstenmeyen davranışlara ya da düzenlemelere yönelik tepki verilmesi şeklindeki işleyen bir modeldir. İstenmeyen bir davranış ya da olayın değiştirilmesi esasına dayanır. Ödül-ceza sistemi işe koşular. Genellikle istenmeyen davranışları sergileyen bireylere yönelik anlık tepkisel bir sınıf yönetimi modelidir. Sınıf yönetimi becerileri yeterli düzeyde olmayan öğretmenlerce sıkça tercih edilir. Verilen her tepki yeni bir davranışın oluşmasına neden olur (Başar, 1999).

Öğretmen davranışın sebepleriyle ilgilenmek yerine ceza vererek davranışı değiştirmeye çalışır. Tepkiler doğrudan bireyi hedef aldığından zayıf bir modeldir. Kurallar tartışmaya açık değildir ve amaç, kuralların her ne sebeple olursa olsun işletilmesidir (Şentürk, 2006). İstenmeyen davranışlara karşı verilen tepkiler öğrencide karşıt tepki oluşturabileceğinden çok sık kullanılması uygun olmayan bir modeldir. Devamlı surette bu modele başvuran öğretmenlerin sınıf yönetimi becerisinin çok iyi olduğu söylenemez. Öğretmenlerin sınıfta görülen her istenmeyen davranışa karşı tepki olarak ceza yöntemine başvurması yerine istedik davranışlara yöneltmeye çalışması daha doğru bir yaklaşım olarak görülmektedir (Durulmuş, 2018).

2.8.2. Önlemsel Model

Bu model, öğretmenin sınıfta oluşabilecek istenmeyen davranış ya da olayları önceden tahmin ederek önlem alması ve planlı hareket etmesi esasına dayanır. Bu anlayış benimsendiğinde sorunlar henüz oluşmadan engelleneceği için tepkisel modeli kullanma sıklığı azalır. Tek tek bireyler yerine topluca sınıfı odağa alan bir yöntemdir (Başar, 1999).

Önlemsel modelin iki temel unsuru vardır. Öğrencinin tanınması ve öğretmenin hazırlığıdır. Öğretmenin öğrencilerini tanıması sınıf yönetiminde en önemli faktörlerden biridir. Öğrenciler hakkında düzenli olarak tutulan notlar ve öğretim etkinliklerinde bu kayıtlardan yararlanılması başarıyı artıracaktır.

Öğretmen, öğrencilerin sosyo ekonomik durumlarını, ailelerini, yeteneklerini, ilgilerini, fiziksel ve psikolojik sağlık durumlarını ve akademik geçmişlerini bilmeli ve bunları öğretim etkinliklerini planlama ve yürütmede göz önünde bulundurmalıdır. Böylece istenmeyen davranışların oluşması en aza indirilebilir. Öğretmenin alan bilgisi, pedagojik bilgi ve genel kültür açısından donanımlı olması, derse hazırlıklı gelmesi, dersleri canlı ve etkili işlemesi, öğrencilerin dikkatini çekebilmesi, derse ve konusuna hâkim olması öğrencilerin belirli bir sisteme alışmasını, öğretimsel ihtiyaçlarını karşılamasını ve istenmeyen davranışlarda azalmayı beraberinde getirecektir (Bilir, 2014).

2.8.3. Gelişimsel Model

Bu model, öğrencilerin fiziksel, zihinsel ve duygusal alanlardaki gelişim özelliklerini ve düzeylerini göz önünde bulunduran sınıf yönetimi modelidir. Okul çağları öğrencilerin kişilik özelliklerini, nerede nasıl davranmaları gerektiğini, öğrenci olarak sorumluluklarını, sosyalleşme gereklerini, akran ve arkadaş etkisini anlamaya başladıkları dönemlerdir. Öğretmenler bu süreçlerin özelliklerini bilir ve gereklerini yerine getirirse başarılı bir yönetim sergilerler (Başar, 1999).

Ders planı ve öğretim etkinliklerde öğrencilerin hazırbulunuşluklarını göz önüne alma, kuralları oluştururken ve öğrencilerin sorumluluklarını belirlerken gelişimsel ve bireysel özelliklerini odağa alma, gelişim seviyelerinin üzerinde görev beklememe gibi davranışlar bu modeli benimseyen öğretmenlerin sergilediği davranışlardır (Şentürk, 2006).

Öğrencilerin yaş ve gelişim özelliklerine göre ilgileri, anlama düzeyleri, kavramaları, ihtiyaçları ve beklentileri farklılaşmaktadır. Bu nedenle her öğrenciye aynı şekilde aynı sınıf yönetimi modelleri kılavuz alınarak müdahale edilmemelidir. Öğrencilerin gelişim düzeyleri ve verecekleri tepkiler göz önünde bulundurulmalıdır. Bir ilkokul öğrencisi ile lise öğrencisinin aynı şekilde davranacağı ve aynı kavrama düzeyine sahip olacağı beklenemez. Öğretmenler istenmeyen davranışlarla mücadele ederken bu değişkenlere göre bir planlama yapmalıdır (Durulmuş, 2018).

2.8.4. Bütünsel Model

Bu model, diğer üç modelin birleşimi olarak değerlendirilebilir. Modelde istenmeyen davranışları önceden önleme ve öğrencilerin gelişimsel özelliklerini göz önünde bulundurma vardır. Hem bireye yönelik hem de sınıfa yönelik istenmeyen davranışları azaltma etkinlikleri kullanılır. İstendik davranışlara ulaşmak için istendik olmayanlar ortadan kaldırılmaya çalışılır. Sınıf yönetiminde sınıf içi ve sınıf dışı etkenler bir bütün olarak değerlendirilir. Sınıfın çevresinin, sınıf içine etkisi göz önünde bulundurulur. Sınıf çevresinden kasıt okul, aile, arkadaşlar ve diğer sosyal çevredir (Başar, 1999; Demirtaş, 2005).

Zaman, etkinlik türü, eğitimdeki gelişme ve yenilikler, toplumsal yapıdaki gelişme ve yenilikler yukarıda bahsedilen dört modelin seçimi ve uygulanmasında etkilidir. Ayrıca bu modeller uygulanırken öğretmenler pek çok farklı yöntem tercihinde bulunabilirler. Öğrenciyle konuşmadan veli ve okul yöneticilerini devreye sokma, yerel yönetimden yardım istemeye kadar çeşitli yöntemler davranışın niteliği, amaçlar, öğrenci ve öğretmen özelliklerine göre belirlenmektedir (Başar, 1999).

2.9. Sınıf Yönetimine Etki Eden Faktörler

Bu bölümde sınıf yönetimine etki eden faktörler altı başlıkta incelenecektir. Bunlar:

- 1.Öğretmen
- 2.Öğrenci
- 3.Zaman Yönetimi
- 4.Planlama
- 5.Fiziksel ve sosyal çevre
- 6.İletişim

2.9.1. Öğretmen

Klasik manada sınıftaki en önemli hatta tek bilgi kaynağı olan ve kendi düzenlediği sınıf içerisinde bu bilgileri öğrenciye aktaran öğretmen anlayışı zamanla değişmiştir. Günümüzde öğretmenlerden öğrencilere bilgiye ulaşmalarını öğretmesi ve her tür konuda rehberlik etmesi beklenmektedir. Öğretmenler, bu beklentiyi karşılayabilmek için sınıf yönetimi konusunda beceri sahibi olmak zorundadırlar. Bu nedenle öğretmenlerin sınıf yönetiminde etkili olabilecek faktörlerin farkında olmaları gerekmektedir (Terzi, 2001).

Öğretmenler, sınıflarındaki öğrencilerin yaşamlarında hayati bir rol oynamaktadır. Ana görevleri, sınıflarındaki öğrencileri yetiştirmektir. Bunun yanı sıra sınıf atmosferin belirlemek, sıcak ve ilgili bir ortam oluşturmak, ihtiyaç duyduklarında öğrencileri yönlendirmek, öğrencilere rol model olmak ve sınıfta baş gösteren sorunlara müdahalede bulunmak öğretmenlerin diğer görevleri arasındadır (Ministry of Education Guyana, 2013).

Özellikle ilkököl çağları düşünöldüğünde tüm sınıf etkinliklerini öğretmenin düzenliyor olması onların rol model olma ve yaşanan problemlere müdahale etme görevleri daha da önemli hale gelmektedir (Çiftçi, 2015).

Sınıf yönetiminde başarılı öğretmenlerin özellikleri özgüven, yetkinlik ve özendir. Bunun yanı sıra öğrencileri destekleme, öğrenciler üzerinde olumlu bir etki bırakma, işleri kolaylaştırma, rehberlik yapma, kaynak bulma ve sağlıklı bir iletişim kurma da etkili yöntemlerdendir. Modern eğitim sistemlerinin uygulanmasıyla birlikte öğretmenler artık uygulayıcı ya da ceza veren kişiler olmaktan çıkmış tıpkı bir koç ya da amigo gibi öğrencilerin başarılı olmalarına destek veren kimselere dönüşmüşlerdir. Ayrıca öğretmenler sınıflarında medeniyet, karşılıklı saygı ve iş birliğinin değerini öğreten figürlerdir. Artık sınıfta disiplini sağlamanın yolu öğrencilerin özgüvenlerini arttırmaktan ve burada bahsedilen değerleri kazandırmaktan geçmektedir (Prentice Hall,1994).

İbrahim (2016), sınıf yönetiminde öğretmenin rolünü üç grupta incelemiştir:

- a. Öğrencilere uygun dil kullanma: Öğretmen hem öğrenci düzeyine hem de anlatılacak konuya uygun bir dil kullanmalıdır. Öğrencilere etkinlikleri açıklamalı, gerekli ön bilgileri sunmalı, onları yönlendirmeli, tüm sınıfı takip edebilmeli ve yeni öğrenilen kelime ve kavramları açıklamalıdır.
- b. Sorumluluklarının farkında olma: Sınıf yönetiminde öğretmen bir aktördür ve çok sayıda rol oynayabilir. Sorumlulukları; planlamacı, yönetici, kolaylaştırıcı, danışman ve teşhis koyucudur. İyi bir sınıf yönetimi için öğretmen tüm bu görevleri her ders yerine getirmelidir.
- c. Performansını değerlendirme: Öğretmenler öğrenme süreci boyunca, okulun ilk gününden son gününe kadar sürekli olarak kendilerini eleştirip değerlendirmelidir. Bu değerlendirmenin içinde kullandıkları dil, öğretim teknikleri, sınıf içi etkinlikler ve sınıf yönetimi becerisi olmalıdır.

Öğretmenlerin sınıf yönetimiyle ilgili nasıl bir yaklaşım gösterdiği yani kısa sürede davranışı bastırma yoluna mı gidildiği yoksa uzun vadede davranışın ortadan kaldırılmasına mı çalışıldığı son derece önemlidir. Öğretmenler genellikle istenmeyen davranışlara anlık duygusal tepkiler vermektedir. Bu tepkiler kimi zaman davranışın daha da olumsuz hale gelmesine neden olmaktadır. Bu nedenle öğretmenler istenmeyen davranışlarla mücadelede seçtikleri yöntemler ve sonuçları hakkında sağlam bir öngörü gerçekleştirebilmektedir (Özel, Bayındır ve Özel, 2013).

Öğretmenlerin etkili bir sınıf yönetimi becerisi göstermesi için uymaları gereken temel kurallar şunlardır (Terzi, 2002):

- Zamanında derse başlama ve zamanı ve etkili kullanma: İstenmeyen davranışların bir kısmı öğretmenin derse zamanında gelmemesi ve sınıf içi etkinliklerde zamanı doğru ayarlayamaması nedeniyle ortaya çıkar.

- Derse hazırlıklı gelme: Öğretmen derse hazırlıklı gelmez ve dersi etkili bir biçimde işlemezse öğretim faaliyetleri başarısız olur. Bu da öğrencileri ders yerine diğer çeldiricilerle ilgilenmeye iter.

- Etkili bir başlangıç yapma: Öğrencilerin dikkatlerini çekmek etkili bir sınıf yönetimi için önemlidir

- Sınıf katılımını sağlama: Tüm sınıfın etkinliklere katılımı sağlanmalıdır.

- Sesi etkili kullanma: Öğrencinin dikkatinin çekilebilmesi, sınıf içi etkili bir iletişim kurulması öğretmenin sesini, jest ve mimiklerini etkili olarak kullanmasına bağlıdır.

- Sorunlarla mücadele yöntemleri belirleme: Beklenmeyen problemlere karşı ne tür çözüm yolları kullanılabileceği önceden tasarlanmalıdır.

- Karşılaştırma yapmaktan kaçınma: Öğrenci başarılarını karşılaştırma yapmak sınıfta bölünmelere neden olabilir. Düşük performanslı öğrenciler kötü hissedip tamamen istenmeyen davranışlara yönelebilir.

- Öğretmenin sözlerini tutması: Öğretmenin sözünde durması öğrencilere rol model olur ve güven ortamı oluşturur.

- Sınıfı öğretime uygun olarak organize etme: Oturma düzeni ve araç ve gereçler öğretime uygun olarak düzenlenmelidir.

- Öğrencilerin problemleri ile ilgilenme: Öğrencinin ders içi ve ders dışından kaynaklanan problemleri ile ilgilenmek öğrencinin derse katılımını artırabilir.

Marzano ve Marzano (2003), öğretmenlere etkili sınıf yönetimi konusunda şu tavsiyelerde bulunmuştur:

- Her öğrenciyle göz teması kurun.
- Ders süresince her öğrenciyle ilgilenin ve öğrencilerin yakınında durun.
- Öğrencilere değer verin, fikirlerini önemseyin.
- Tüm öğrencilerin sınıf içi tartışmalara ve etkileşimlere katılmasına izin verin ve teşvik edin.
- Tüm öğrencilere sorulara cevap vermeleri için yeterli süre verin.
- Öğrencileri başarılı, başarısız olarak sınıflandırmayın.

2.9.2. Öğrenci

Öğretmenlerin sınıf yönetimi anlayışlarını etkileyen en önemli değişkenlerden biri öğrencilerin tutum ve davranışlarıdır. Öğrenci tutum ve davranışları eğitsel amaçlara ulaşmada da önemli bir faktördür. Bu nedenle rahatsız edici, istenmeyen davranışlar önlenmeli ve öğrenmeyi arttırıcı tutum ve davranışlar geliştirilmelidir (Can ve Baksi, 2014).

Öğrencilerin olumlu tavır ve davranış geliştirmelerinde katkısı olan en etkili faktör güdülenmedir. Güdülenmiş bir öğrenci derse hazırlanarak gelir, öğrenmek için çaba harcar, öğrenmenin sorumluluğunu üstlenir. Böylece sınıf içi istenmeyen davranışlarda bulunmak yerine enerjisini öğrenmeye harcar (Bayraktar, 2015).

Öğrencilerin yaşadıkları çevrenin ve toplumsal yapının onlar üzerindeki etkisi de sınıf yönetiminde önemli yere sahiptir. Yanı sıra öğrenci ihtiyaçları ve kişilik yapısı, ailesinin eğitimi ve gelir düzeyi yine öğrencilerin sınıftaki davranışlarına etki eder (Celep, 2004).

Öğrenciler, farklı yaşantılar ve ortamlardan gelerek sınıf ortamında buluşurlar. Aile yapısı, sosyo-ekonomik durum, çevrenin özellikleri, kardeş sayısı gibi etmenler öğrencileri etkiler ve bu etkiyle sınıfa gelirler. Bu nedenle her biri farklı kişilik özelliklerine ve hazır bulunuşluk düzeyine sahiptir. Kimi öğrenciler hızlı kimileri daha geç öğrenebilir. Bazıları ılımlı bazıları söz dinlemez olabilir. Üstelik her öğrencinin ihtiyaç ve eğilimleri de farklıdır. Sınıf yönetimi uygulamaları yürütülürken bu tarz özellikler de göz önüne alınmalıdır (Durulmuş, 2018).

2.9.3. Zaman Yönetimi

Zaman, bir eylemin yapıldığı süre aralığıdır. Her etkinlik gerçekleştirildiği zaman dilimiyle anlam kazanır. Farklı zamanlardaki aynı etkinlikler aynı sonucu vermeyebilir. Zamanı geri kazanmak mümkün değildir. Bu nedenle etkili kullanımı çok önemlidir. Özellikle günümüzde iş temposu çok arttığı için zaman yeterliliği hususunda sıkıntılar olabilmektedir. Zaman yönetimi ise verimlilik ve başarı için zamanın etkili kullanımı anlamına gelir. Planlama, organizasyon ve uygulama başlıklarını kapsar. Zaman yönetimi, bireyin kişisel ve mesleki yaşamındaki başarısına katkı sağlayan en değerli olgudur. Zaman yönetimi bir beceridir ve öğretmenlerin eğitim programı yetiştirebilmek ve öğrencilerde istenen davranışları geliştirebilmek için bu beceriye sahip olmaları beklenir (Ada, 2000; Çiftçi, 2015; Sahito, Khawaja, Panhwar, Siddiqui ve Saeed, 2016).

Ada (2000, s.6), öğretim için ayrılan zamanı daha verimli kullanmak için bazı önerilerde bulunmuştur;

1. Derse zamanında başlama ve bitirme
2. Bölünmeden kaçınma

3. Öğretim için ayrılan zaman sınırlıdır. Eğer bu zaman değişik nedenlerle bölünürse, geriye kalan sürecin de yararlı kullanılması olanağı ortadan kalkar.
4. Rutin işler için gereksiz zaman harcamadan kaçınma(ör. Yoklama yapmak, tahtayı silmek, araç-gereç temin etmek vb.)
5. İstenmeyen davranışların engellenmesi için ders süresinde zaman harcamama İstenmeyen davranışların düzeltilmesi için başlatılan tartışma, zamanın boşa gitmesine neden olabilir. Mümkünse tartışma ders sonrası zamana ertelenmelidir.
6. Bir aktiviteden diğerine geçişte kopukluğun meydana gelmemesine özen gösterme

Sınıf yönetimi ve öğretim etkinliklerinin düzgün bir şekilde yürütülebilmesinde zamanın etkili kullanımı için dikkat edilmesi gereken diğer hususlar; içeriğin doğru anlaşılmasını sağlamak, daha evvel öğrenilenleri farklı içeriklere uyarlamak ve basitten karmaşığa doğru gitmektir (Mismar, 2015).

2.9.4. Planlama

Plan, bir işin, bir eserin gerçekleştirilmesi için uyulması tasarlanan düzen; planlama ise yapılacak bir işi belli bir plana göre düzenleme eylemidir (TDK Türkçe Sözlük, 2019).Hedeflere ulaşmada plan ve planlamanın kolaylaştırıcı rolü vardır. Öğretim etkinlikleri de mutlaka planlanmalıdır. Böylece daha sistemli ve düzenli bir yol izlenmiş olur. Öğretim ciddi bir etkinlik olduğu için öğrenme şansa, tesadüfe ya da temenniye bırakılamaz. Plan, en etkili öğretimi gerçekleştirebilmek için eldeki imkânların ve amaçların tanımlandığı bir taslak olarak düşünülebilir (Gülbahar, 2016).

İyi bir planlama ile sınıf içi etkinlikler arasında geçiş ve bağ kurma kolaylaşır. Öğretmene hangi etkinliklerin seçileceği ve zamanın nasıl kullanılacağı noktasında plan yol göstericidir. Başarılı bir sınıf yönetiminin etkin faktörlerinden biri de plan yapmaktır (Terzi, 2001).

2.9.5. Fiziksel ve Sosyal çevre

Sınıfın ısısından aydınlanmasına oturma düzeninden renk kullanımına havalandırmasından araç gereç kullanımına kadar pek çok fiziki koşul sınıf yönetiminde önemlidir. Fiziki koşullar öğrenci ve öğretmen psikolojisi üzerinde etki sahibidir. Öğrenciler rahatsız oldukları bir ortamda bulunmak istemeyecekler ve huzursuz davranışlar sergileyeceklerdir. Rahat ve konforlu bir sınıf ortamının sınıf yönetimi üzerinde olumlu etkisi vardır (Ada, 2000).

Fiziksel düzenlemeler, okul ve sınıfın çekiciliğini arttırarak öğrencide okula gelme isteği uyandırır ve güdülenmeyi sağlamış olur. İstenilen davranışların elde edilmesi ancak fiziki koşulları sağlanmış ortamlarda gerçekleşebilir (Başar, 1999).

Gürültü, temiz olmayan, kalabalık, fiziki açıdan uygun görünüm ve standartlara sahip olmayan sınıflarda disiplini sağlamak pek mümkün olmamaktadır (Çiftçi, 2015).

Sınıf yönetiminde önemli olan bir başka etken de sosyal çevredir. Her okul içinde bulunduğu sosyal çevrenin özelliklerini yansıtmak durumundadır. Okul sosyal çevresini etkiler ve bu çevrenin değerlerinden, anlayışlarından, adetlerinden etkilenir (Kıncal, 2006). Sosyal çevre okulu etkilediği gibi onun alt birimleri olan sınıfları da etkiler. Yüksek gelir düzeyine sahip bir sosyal çevrede yer alan okul ile düşük gelir düzeyine sahip olan sosyal çevrede bulunan bir okul aynı imkânlarla ve yönetim tarzına sahip olamaz. Bu okullar için velilerin düşünme tarzından sosyal çevreyi oluşturan topluluğun hareket tarzına kadar her şey farklılaşmaktadır (Güven ve Karşlı, 2014).

Sosyal çevrenin kuşkusuz en önemli ögesi ailedir. Eğitim ailede başlar. Öğrencinin kişilik özellikleri, temel davranışları ailede kazanılır. Okulun davranış değişikliği gerçekleştirebilmesi için ailenin de bu konuda bilinçli ve destek olması gerekmektedir. Kalabalık aileler ya da tek çocuklu aileler, düşük gelir düzeyine sahip aileler, eğitim seviyesi düşük olan aileler, iç çatışmalar yaşayan aileler, öğrenciyle ilgilenmeyen aileler ya da öğrenciye aşırı baskı yapan aileler sınıf yönetimi açısından sorun teşkil edebilecek aile türleridir. Öğretmenlerin görevi öğrencilerin aileleri hakkında bilgi sahibi olmak, onlarla sık sık iletişime geçmek ve davranış ya da tutumlarını bu değişkenlere göre belirlemektir (Başar,1999).

2.9.6. İletişim

Sınıf yönetiminde amaçların gerçekleşmesi öğrenci ve öğretmen arasında kurulan iletişime bağlıdır. “Eğitimde iletişim, hedeflenen davranış değişikliğini yaratmak için gereksinilen ilişki ağı olarak tanımlanacak olursa, iletişimde en önemli unsurun amaçların paylaşılması olduğu söylenebilir. Bunun için öncelikle amaçların açık ve anlaşılır bir biçimde tanımlanması gerekir” (Aydın, 2013, s.10). İletişim duygu, düşünce ya da bilgilerin kişiler veya gruplar arası aktarılması sürecidir (Güçlü 2003).

İletişim yalnızca dil aracılığıyla kurulan sözlü anlaşmadan ibaret değildir. Bir ortamda bulunan kişiler hiç konuşmasalar bile fiziksel hareketleriyle, bakışlarıyla, mimikleriyle bir iletişim kurabilirler. Kişiler ancak doğru iletişim kurabilirlerse birbirlerini doğru anlayabilirler (İpşir, 2002). Bu nedenle öğrencilere sözlü ya da sözsüz doğru mesajlar iletmek ve onlardan gelen mesajları da doğru anlamak yani etkili iletişim kurmak oldukça önemlidir. Sözlü iletişim kurmada öğretmen özellikleri ön plana çıkar. Düzgün konuşan, konuşma tonunu ve hızını

ayarlayabilen, hazırlıklı şekilde ders işleyen ve bilgileri öğrencilerin anlayabileceği şekilde aktaran öğretmenler iletişim konusunda başarılı olurlar (Ada, 2000).

Öğretmen iletişim aracılığıyla öğrenci davranışlarını kontrol etmelidir. Yargılamadan, öğrencilerin korkularını azaltarak, derse katılımı teşvik eden bir dil kullanılmalıdır. Bunun yanında bedensel tepkilere de dikkat edilmelidir. Beden dili konunun niteliğine uygun olarak kullanılmalı, öğrencilerle göz kontağı kurulmalı, gülümseme baş hareketleriyle onaylama, jest ve mimiklerden faydalanma gibi yollara başvurulmalıdır. Sınıf içinde istenmeyen davranışlar olarak tanımlanan akademik anlamda başarısız olma, yalan söyleme, hırçın davranışlarda bulunma iletişimsizlikten kaynaklanabilir (Aydın, 2013).

2.10.Sınıf Yönetiminin Boyutları

Sınıf yönetimi süreci etkili bir biçimde planlanıp uygulanmazsa öğretmenler sınıf içinde büyük problemlerle karşılaşır. Sınıf içinde bu problemleri çözmeye ayrılan zaman öğretime ayrılan zamandan gider ve öğretimin amaçlarına ulaşması güçleşir. Öğretmenin bahsi geçen plan ve uygulamaları yapabilmesi için sınıf yönetiminin tüm boyutlarını bilmesi ve bu boyutlarla ilgili gerekli çalışmaları yapmış olması gerekmektedir (Durulmuş, 2018).

Başar (1999), sınıf yönetimi boyutlarını; sınıf ortamının fiziksel özellikleri, öğretimi planlama ve programlama, zaman yönetimi, ilişki düzenlemeleri ve davranış yönetimi olarak beş başlık altında sınıflandırmıştır.

2.10.1. Sınıf Ortamının Fiziksel Özellikleri

Sınıf yönetimi etkinliklerinin ilk boyutu sınıf ortamının fiziksel özellikleriyle ilgilidir. Sınıfın büyüklüğü, sınıf içi etkinlikler için sınıfın bölümlenmesi, temizlik, estetik, oturma düzeni, aydınlatma, ısı, gürültü, eğitsel araçlar ve öğrencilerin gruplandırılması sınıfın fiziki düzeniyle alakalı başlıca özelliklerdir. Fiziksel özellikler öğretmen ve öğrencilerin konforlu bir ortamda öğretimi sürdürmeleri, okula ve sınıf ortamına karşı pozitif tutum oluşturmaları ve öğretimin kalitesini arttırmada etkilidir (Başar, 1999).

Fiziksel ortam aşağıda sunulan özellikleri olumlu yönde etkilemektedir (Turhan, 2013):

- Öğrenci güdüsü
- Öğretmen performansı
- Öğretmen öğrenci iletişimi
- Öğrenci davranışları
- Öğretmen güdüsü
- Öğrenci motivasyonu
- Öğrenme

Sınıf, farklı öğretim etkinliklerini gerçekleştirebilmek için değişik şekillerde düzenlenebilecek biçimde olmalıdır. Kimi konular işlenirken öğrenciler sıralarında oturarak öğretim materyaliyle ilgilenirken kimi konular anlatılırken de öğrenciler gruplar halinde aktif bir şekilde iş birliği yaparak çalışabilir. Bazı konular ise özel bir çalışma alanı ve özel öğretim araçlarıyla, hareket özgürlüğüne olanak sağlayan boş alanlar gerektirebilir. Her bir etkinlik kendine özel bir alan, oturma düzeni, araç-gereç ve etkileşim gerektirir. Bunlarla birlikte sınıf öğretmenin de zevk alacağı bir şekilde düzenlenmelidir (Başaran, 2015).

Erdoğan (2014), etkili bir sınıf yönetiminde bulunulabilmesi için sınıfın fiziki düzenine ait değişkenlerin ideal özelliklerini aşağıdaki şekilde sıralamıştır:

Öğrenci Sayısı

- Öğrencisi sayısı kalabalık olmamalıdır.
- Özellikle ilköğretim ve özel eğitim sınıflarında az öğrencili sınıflar daha etkilidir.
- Dersin niteliği, öğrenci özellikleri ve sınıf mevcuduna uygun yöntem teknikler kullanılmalıdır
-

Mobilyalar

- Öğrencilerin sınıfta rahat etmesi önemlidir.
- Masa, sıra ve diğer eşyalar sınıf düzeyine, yaşa ve fiziksel özelliklere uygun seçilmelidir.
- Masa, sıra ya da sandalyeler grup çalışmalarında bir araya getirilebilecek şekilde ayarlanmalıdır.

Işık ve Renk

- Mümkün olduğunca doğal güneş ışığından yararlanılmalı.
- Geniş ve yeterli sayıda pencereye yer verilmeli.
- Aydınlatmada göz yormayan ışıklar tercih edilmeli.
- Küçük yaşlardaki öğrencilerin sınıflarında parlak renkler daha büyük yaştaki öğrencilerin sınıflarında pastel renkler tercih edilmeli.
- Mavi ve yeşil renklerin rahatlık ve huzur verici olduğu kırmızı ve turuncu renklerin ise canlandırıcı etki yaptığı göz önünde bulundurulmalı.

Isı

- Öğretim ve verimlilik için ideal sıcaklık 17-23⁰C 'dir.
- Bu ısı değerleri dışında öğrenciler ve öğretmen rahatsız olacaktır.
- Hava sıcaklığı ile saldırgan davranış arasında ilişki olduğu bilinmektedir.

- Nem miktarının fazla olması odaklanmayı olumsuz etkiler.
- Isıtma ve havalandırma düzeneklerine dikkat edilmelidir.

Akustik ve Gürültü

- Sınıf akustiği için uzman desteği alınmalıdır.
- Sınıfta yankı olmamalıdır.
- Tavan yüksekliği 3m olarak belirlenmelidir.
- Mümkünse yer halı kaplama olmalıdır.
- Öğretmen -öğrenci arası mesafe kısa olmalıdır.
- Okul gürültülü ortamlarda inşa edilmemelidir.

Yerleşim Düzenleri

- Geleneksel, bireyselleştirilmiş ya da grup çalışmalarına uygun yerleşim düzenleri konunun türüne ve öğretmenin kullanmak istediği yöntem teknik ile sınıf mevcuduna uygun bir biçimde kullanılmalıdır.

Öğretmenin sınıf yönetiminde fiziki özellikler ile ilgili görevleri şöyle sıralanabilir (Turhan,2013):

- Gerekli gördüğünde fiziksel özelliklere müdahale etme. Sınıfın sıcak ya da soğuk olması, sınıfı havalandırma ve oturma düzenini değiştirme gibi
- Hareketlilik alanlarını belirleme
- Bilgisayar masası, öğretmen masası vb. yerler için mümkün olduğunca geniş alan ayırma
- Hareketlilik alanlarında gidiş geliş dikkat etme
- Öğrencilerin öğretmen tarafından görülebilmesini, öğretmenin görüş alanı açık olmasını sağlama
- Öğrencilerin görüldüklerinden emin olmasını sağlama
- Öğretim materyallerine kolaylıkla ulaşılabilmesini sağlama
- Öğrencilerin sunumları ve ders anlatımı rahatça görebilmesini sağlama
- Öğrencileri sınıf tartışmalarına katma

2.10.2. Öğretimi Planlama ve Programlama

Sınıf yönetiminin ikinci boyutunu planlama ve programlama etkinlikleri oluşturur. Amaçlar esas alınarak planların yapılması, kaynakların belirlenmesi ve temini, öğretim süreçlerinin saptanması, öğrenci niteliklerinin belirlenmesi, öğretim yöntem ve tekniklerinin seçilmesi, öğrenci gelişimini izleme, ölçme ve değerlendirme ve öğrencilerin derse katılımını sağlama bu boyutta değerlendirilebilecek özelliklerdir (Başar, 1999).

Sınıfta davranış problemlerini önleyebilmek için öğretimin doğru bir şekilde yönetilebilmesi gerekmektedir. Öğretim yönetimi, dersin nitelikli bir biçimde planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesidir. Başarılı bir planlama, uygulama ve değerlendirme sınıf iklimini olumlu etkileyerek sorunları azaltacaktır. Sınıf yönetimi konusunda tecrübeli öğretmenler öğrencilerinin ve ders konusunun özelliklerine göre öğretimi planlama, uygulama ve değerlendirme görevlerini yürütür (Tok, 2009).

Öğretimi planlama, öğrenci ve toplumun ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde eğitim ve öğretimi şekillendirebilmek ve eğitim öğretimi daha etkili ve verimli hale getirebilmek için etkinliklerin mantıksal ve sistematik olarak sıralanmasıdır. Eğitimin ve öğretim etkinliklerinin planlanmasıyla eğitim öğretim faaliyetleri şansa bırakılmaz ve eldeki olanaklar akıllıca kullanılmış olur (Erişen, 2008).

Eğitim ve öğretimde plan yapmanın yararları şöyle sıralanabilir (Gurbetoğlu, 2015):

- Öğretmenin neyi, neden ve nasıl yapacağını düşünmesini sağlar.
- Öğretmenin verimini artırır.
- Sınıf etkinliklerinin verimini artırır.
- Öğretmen ve öğrencilere düzenli çalışma alışkanlığı kazandırır.
- Uygun yöntem ve tekniklerin seçilmesinde yardımcı olur.
- Uygun araç ve gereçlerin belirlenmesi sağlanır.
- Öğretmen derse hazırlıklı girer.
- Eğitim öğretim sürecine yön verir.
- Sınıf içi etkinliklerin tutarlılığını sağlar.
- Konuların zamanını ve süresini düzenler.
- Programın belirlenen süre içinde tamamlanmasını sağlar.
- Öğrencilerin ve programın daha etkili biçimde değerlendirilmesine yardımcı olur.

Öğretmenler plan yaparken aşağıdaki sorular üzerinde durmalıdır (Tok, 2009):

- İçerik nasıl olmalı
- İstendik öğrenci davranışları nelerdir?
- Etkinlikler için kullanılacak araç gereçler nelerdir?
- Derse nasıl bir giriş yapılmalıdır?

- Konuya uygun öğretim yöntem ve teknikleri nelerdir?
- Ders nasıl sonlandırılmalıdır?
- Değerlendirme nasıl yapılmalıdır?

Ders planlaması, öğretmenlere sınıflarında devam eden günlük aktiviteleri, öğrenciler için uygun bir şekilde sıralamak ve belirlenen hedeflere ulaşmak hususunda yardımcıdır. Etkili bir ders planı şu unsurları içerir; öğrenme hedefleri, kaliteli sorular, araç gereçler ve etkinlikler. Öğrenme hedeflerinin planlanması önemlidir çünkü hedefler sınıftaki tüm faaliyetlerin geliştirilmesini ve uygulanmasını yönlendirirler. Öğretmenin ders süresince öğrencilere yönelteceği sorular kaliteli olabilmeleri için planlanmalıdır. Bazen sorular basit, ezbere dayalı, retorik üreten sorulardır. Bunların planlama aşamasında bilişsel özellikleri geliştirecek şekilde hazırlanması gerekir. Ders esnasında zaman kaybetmemek için konular anlatılırken araç gereçlere ve hangi etkinliklerden yararlanılacağına da karar verilmesi gerekmektedir (MPB Open University, 2012).

İyi bir planın özellikleri aşağıda sıralanmıştır (Gurbetoğlu, 2015):

- Fonksiyonel, bilimsel, esnek ve ekonomik olmalıdır.
- Uygulanabilir olmalı ve amaçlara paralel hazırlanmalıdır.
- Toplumun değerlerine uygun olmalıdır.
- Öğrenci merkezli olmalıdır.
- Eğitim programıyla örtüşmelidir.
- Öğretim ilkelerine uygun olmalıdır.
- Araç-gereçler, kaynaklar, hedefler ve içerik ilişkili olmalıdır.
- Açık, net ve anlaşılır olmalıdır.
- Öğrencinin seviyesini ve bireysel farkları gözlemelidir.
- Sağlıklı bir değerlendirme yapmaya elverişli olmalıdır.

Planlama aşamasının ardından uygulama aşaması gelmektedir. Öğrencilerin istenmeyen davranışları öğretmen dersi iyi yönetemediğinde oluşmaktadır. Öğrencilerin ders haricinde şeylerle ilgilenmeleri ya da dersi kaynatmaya çalışmaları öğretimin uygulama boyutunda sıkıntı olduğunu gösterir. İyi bir öğretmen uygun yöntem ve teknikleri belirleyerek dersinde kullanabilmelidir (Çelik, 2012).

Uygulama işlevinde öğretmenler, özellikle öğretim yöntem, strateji ve öğrenme etkinlikleri üzerinde dururlar. Derse hazırlık, derse başlama ve dikkat çekme, güdüleme, dönüt düzeltme ve özet-değerlendirme bu aşamanın dikkat edilmesi gereken faktörleridir (Başar, 1999).

Derse hazırlık, öğretmenin uygun durumlarda uygun etkinliği vermesiyle ilgili ders öncesi bir planlama sürecidir. Derse hazırlık öğretimin verimliliğini arttırmada önemli bir etkenidir. Derse hazırlıklı olarak gelerek öğretmenin ilk işi öğrencilerin dikkatini çekmek

olacaktır. Öğrencilerin dikkatini öğretime yönlendirebilmek en önemli noktalardan biridir. Öğrenciler sınıftaki her tür çeldiriciyle ilgilenebilirler. Ders esnasında başka uyarıcılara yönelebilirler. Öğretmen derse girdiğinde öğrenciler hala diğer işlerle uğraşmaya devam ediyorlar ise selamlama, tahtaya vurma, sessiz bekleme, dikkat çekici bir konudan bahsetme gibi davranışlardan yararlanılmalıdır (Celep, 2004; Öztürk, 2005).

Dikkati çekme, ders başında öğrencilerin yerlerine oturması, arkadaşlarıyla konuşmayı bitirmesi ve dersle ilgili araç gereçleri hazırlaması için yapılır. Dikkat çekme aşamasında yapılan etkinlikler sadece ilgiyi derse çekmekle kalmaz öğretmenin dersle alakalı yapacağı açıklamalara da geçişi kolaylaştırır. Örneğin, ışık konusunu işleyecek bir öğretmen dikkat çekme etkinliği olarak ışıklar açıp kapatarak konuyla ilgili açıklamalara geçiş yapabilir. Dikkat çekme etkinliklerinden sadece girişte değil öğrencilerin dikkatleri dağıldığında da faydalanılmalıdır. Soru sorma bu aşamada kullanılacak en faydalı tekniklerden biridir (Başar, 1999).

Dikkat çekmenin yanı sıra bir başka giriş etkinliği güdülemedir. Öğrencinin öğrenmeye ihtiyaç duymasını sağlama, konunun önemini kavratma, konunun günlük hayattaki faydalarından bahsetme güdüleme etkinliklerine girer. Öğrenci katılımını sağlama da güdülemeyi arttırıcı özelliğe sahiptir (Oktar ve Bulduk, 1999).

Dönüt ve düzeltme ders süresince yönlendirme, pekiştirme ve güdüleme amaçlarıyla kullanılır. Bu süreçte ipucu ve pekiştirmelerden yararlanır. Dönüt ve düzeltme öğretim hizmetinin niteliğini belirler. Yalnızca ders sonuna ya da ödevlerle ilgili değil dersin her aşamasında dönüt düzelmeden yararlanılmalıdır. Bu sayede hem öğrenme etkinlikleri hem de sınıf yönetimi daha etkili olacaktır. Öğrenciler, öğretmenin verdiği dönüt ve düzeltmelere yoğunlaşınca istenmeyen davranışlarda bulunma ihtimali azalacaktır (Çalışkan, 2015).

Dersin özetlenmesiyle öğrenciler önemli fikirleri kavrayacak, öğrendiklerini pekiştirecek, anlatılanları hatırlayacaktır (Erişen, 2008). Değerlendirme etkinlikleri ise öğretimin kontrolünün sağlanmasında önemlidir. Ders içeriğinin belirlenmesinden öğrencilerin tanınmasına kadar tüm öğretim sürecinde değerlendirmeye ihtiyaç duyulur. Öğretim sürecinde değerlendirmeden yararlanılabilecek durumlar aşağıdaki şekilde sıralanabilir (Tan, 2008, s.3):

- Öğrencilerin işlenecek konuyla ilgili ön bilgilerini belirleme
- Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin nasıl belirleneceğine karar verme
- Öğrencilerdeki öğrenme motivasyon düzeyleri belirleme
- Derste hangi konuların işleneceğine karar verme
- Belirlenen konuların hangi detayda işleneceğine karar verme
- Hangi öğretim yöntemlerini kullanacağını belirleme
- Ne tür ödev ve projeler verileceğini belirleme
- Hangi uygulamalar yapılacağına karar verme
- Öğrenci başarısının nasıl ölçülüp değerlendirileceğini saptama

- Öğrenme-öğretme sürecindeki öğrenme eksiklik ve güçlüklerini belirleme
- Öğrencileri yeterli olarak tanıma
- Süreç esnasındaki eksiklik ve aksaklıkları saptama
- Süreç sonunda oluşan öğrenci yeterlikleri belirleme
- Öğretimin en iyi şekilde yenilenmesi ve geliştirilmesi

2.10.3. Zaman Yönetimi

Sınıf yönetiminin üçüncü boyutu zaman yönetimidir. Sınıf içinde geçirilen zaman etkinliklere uygun olarak ayrılmalı, ders dışı ve öğretimi engelleyen etkinliklere fazla zaman harcanmamalı, ders süresi öğrenciler için sıkıcı geçmemelidir. Öğrencilerin okula devamlılığı da bu boyut içinde değerlendirilebilir (Başar, 1999).

Zaman, günümüzdeki en değerli kavramdır. Sınıfta öğretim için ayrılan süre kısıtlıdır ve bu sürenin en etkili biçimde kullanılabilmesi gereklidir. Öğretmenin sınıf içi istenmeyen davranışlara ya da disiplin sağlamaya harcadığı zaman öğretimden alınmak zorunda olduğu için öğretimi doğrudan olumsuz etkilemektedir. Öğretmenlerin sınıf yönetimiyle birlikte zaman yönetimi konusunda da bilgi ve tecrübe sahibi olması gerekmektedir (Yılmaz, 2008).

Öğretmenin ders zamanının harcanmaması konusunda dikkat etmesi gereken hususlar şunlardır (EBA, 2013):

- Derse planlı girme
- Öncelikleri belirleyebilme ve sıralayabilme
- Sorunları ertelememe
- Aceleci davranmama
- Derste kırtasiye işiyle uğraşmama
- Etkinlikleri verimli işleme
- Kararsız kalmama, hayır diyebilme ve
- Özel işlerini, görüşmelerini ders sırasında yapmama

2.10.4. İlişkileri Düzenleme

Sınıf kurallarının oluşturulması ve öğrencilere benimsetilmesi ile öğrenci-öğrenci ve öğretmen-öğrenci ilişkilerinin düzenlenmesi bu boyut altında incelenmektedir (Başar, 1999). Öğretmenlerin tavır ve davranışları öğretmen-öğrenci ve öğrenci-öğrenci ilişkilerini düzenlemede oldukça etkilidir. Öğretmen ders içi etkinliklerde sergilediği tavırlarla kendi değer yargılarını, kişilik özelliklerini ve öğrencilere karşı duygularını isteyerek ya da habersiz bir biçimde yansıtabilir. Öğretmenler tarafından sevilen, konuştuğunda dinlenen, fikirleri

önemsenen öğrenciler derse karşı olumlu güdülenirler ve sınıf içinde istenmeyen davranış sergileme olasılıkları daha azalır (Erden,1998).

Öğrenciler gün içinde zamanlarının çoğunu öğretmen ve arkadaşlarıyla geçirmektedirler. Bu nedenle öğrencilerin birbirleriyle ve öğretmenle kurdukları iletişim öğretimin verimini, akademik başarıyı ve öğretmen performansını etkiler. Öğretmenler öğrenci hayatında büyük rol sahibidir. Öğretmenleriyle iyi iletişime sahip öğrencilerin özgüveni gelişir, öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirirler. Öğretmen ya da öğrencilerin birbirlerini iyi veya kötü olarak tanımlanmaları aslında aralarındaki ilişkiyi tanımlamalarından kaynaklıdır. Sınıf yönetiminin ve öğretimin başarılı olabilmesi öğretmen ve öğrenciler arasındaki güven, saygı ve diyaloga bağlıdır. Öğretmenini sevmeyen bir öğrencinin okul ve dersleri sevmesi, kendisine saygı duyulmayan bir öğretmenin de sağlıklı bir sınıf yönetiminde bulunması mümkün değildir (Çınkır, 2004).

Araştırmalar öğrencilerin kişilik gelişimi ve akademik başarısında öğretmenle etkileşiminin önemli olduğuna vurgu yapmaktadır. Öğretmen davranışları öğrencileri yalnız sınıf içinde değil okul dışında ile etkilemeye devam eder. Bu etki pozitif yönde de negatif yönde de olabilir. Öğretmenlerin öğrencilere karşı takındığı tavır öğrencilerin de sınıf içerisinde gösterdikleri davranışları belirleyici niteliktedir (Selimhocaoglu, 2004).

2.10.5. Davranış Yönetimi

Sınıf yönetiminin beşinci boyutu davranış yönetimidir. İstenen davranışların elde edilip istenmeyenleri azaltılması bu boyutta değerlendirilmektedir. Sorunlara müdahalede bulunma, sınıf kuralları belirleme ve uyulmasını sağlamada yine davranış yönetiminin konusudur (Başar, 1999). Bu araştırmanın odak noktası da istenmeyen davranışlar ve bunlarla mücadele yöntemleridir. Aşağıdaki başlıklarda bu konularla ilgili ayrıntılı bilgi sunulmuştur.

2.11. İstenmeyen Davranışlar

Sınıfta belirlenen yazılı ya da sözlü kurallara uygun davranmama ve öğretim etkinliklerini engellemeye yönelik hareketlerde bulunma istenmeyen davranışlar olarak tanımlanmaktadır. Böyle bir tanımlama yapmakla birlikte istenmeyen davranışların sınıf düzenine, öğrencilerin gelişim düzeyine, öğretmene ve ortama göre değişebileceği unutulmamalıdır. İstenmeyen davranışlar üç grupta toplanabilir. İlk grupta akademik anlamda başarısızlıkla ilgili davranışlar yer almaktadır. Dersle ilgilenmeme, ödevlerini yapmama, ders dışı etkinliklere yoğunlaşma bu tür davranışlardandır. İkinci grupta sosyalleşme ve iletişim problemleri yer alır. Öğrencilerin öğretmen ve arkadaşlarıyla iyi anlaşamaması, saygı sınırlarını aşan tavırlar bu gruba ait davranışlardır. Son grup fiziki olarak etrafa zarar vermeye ilgilidir.

Araç gereçleri kırıp dökme, sınıf düzenine zarar verme gibi davranışları kapsar (Balay, 2003; Öztürk, 2005).

Öğrencilerin sergilediği istenmeyen davranışlar rahatsız olduğu durumlar karşısında bir tür savunma mekanizmasıdır. Öğrencilerin ihtiyaçlarının gereği gibi giderilmediğinin bir yansımasıdır. Bu nedenle öğretmenler istenmeyen davranışlara odaklanmak yerine öncelikle öğrencilerin herhangi bir sorunu olup olmadığını araştırmalıdır. Aksi takdirde öğrenci sorun çıkarmaya devam edecek hatta belki okulla bağını tamamen koparacaktır. Öğretmenlerin benimsedikleri sınıf yönetimi tarzı ne olursa olsun öncelikli rolleri öğrencileri çalışmaya ve gelişmeye teşvik etmek olmalıdır. Öncelikli olarak bir eksiklik olup olmadığı kontrol edilmelidir. Bunun yerine doğrudan ceza gibi yöntemlere başvurulursa istenmeyen davranışlar o an için ortadan kalksa da uzun vadede etkili olmayacaktır (Rose, 2003; Şahin, 2015).

Okul, çevre, öğrenci kişiliği ve aile yapısından kaynaklanan istenmeyen davranışları maddeler halinde sıralayabiliriz.

- Öğrencilerin sınıfta yapılan etkinliklere ve sorulan sorulara kayıtsız kalması,
- Arkadaşlarını sürekli rahatsız etmeleri,
- Temizlik ve hijyen gibi sağlığı ilgilendiren önemli konuları göz ardı etmeleri,
- Oluşturulan sınıf kurallarını kabul etmeme
- Arkadaşlarıyla oynadığı oyunlarda haksız davranışlar sergileme,
- Öğretmenlerine karşı saygısızlık etme,
- Geçerli bir mazereti olmadan ve ailenin bilgisi dışında devamsızlık yapma,
- Okulun ortak kullanım alanlarına kasıtlı olarak zarar verme,
- Okulun ve sınıfın eşyalarına isteyerek hasar verme,
- Arkadaşlarıyla kavga edip tehditlerde bulunma
- Arkadaşlarının eşyalarını izinsiz kullanma ve onlara zarar verme,
- Arkadaşlarını dışlama aşağılama ve lakap takma,
- Başkalarının özel eşyalarını izin almadan kullanma,
- Grupla çalışmayı kabul etmeme
- Sorumluluk almaktan kaçınma ve aldığı sorumluluğu yerine getirmeme,

Bağımlılık yapan madde kullanımı vb. istenmedik öğrenci davranışları sergileyebilirler (Alkaş, 2010; Elban, 2009; Karakaş, 2005).

2.12. İstenmeyen Davranışların Nedenleri

Okullarda ya da sınıflarda yaşanan istenmeyen davranışların altında mutlaka bazı sebepler yatmaktadır. Bu tür davranışlar ortaya çıkar çıkmaz öncelikle nedenleri araştırılmalıdır. Bir sorunun nedenini bilmeden ve ortadan kaldırmadan çözülmesi pek mümkün değildir. Ceza vererek, korkutarak ya da kızarak öğrenci davranışı bir müddet için

engellenmiş gibi görülse de tamamen ortadan kaldırılamaz. İstenmeyen davranışlar; öğretmen nitelikleri, öğrenci, özellikleri, sınıf ve okul çevresi, öğretim programının uygun olmaması gibi farklı etkenlerden kaynaklanıyor olabilir (Durulmuş, 2018).

Akçadağ (2009), istenmeyen davranışların nedenlerini sınıf içi ve sınıf dışı olmak üzere iki grupta toplamaktadır. Sınıf içi nedenler; fiziki koşullar, öğretim programı, etkinliklerde kullanılan yöntem ve teknikler, öğretmenin mesleki ve kişisel özellikleri ve öğrenciden kaynaklı sebeplerdir. Sınıf dışı nedenler ise aile kaynaklı, sosyal çevre kaynaklı, okul yönetimi kaynaklı, medya ve iletişim araçları kaynaklı, sosyo-ekonomik nedenler ve donanım eksikliği gibi sebeplerdir.

Bu nedenlerden başka akademik başarısızlık, sosyal yeteneklerde eksiklik, okulu sevmeme, arkadaşlık kuramama, cinsiyet, sağlık durumu, gelişimsel özellikler, kabul görme ihtiyacı, dışlanma, güç ve üstünlük kurma isteği gibi sebepler de istenmeyen davranışlara yol açmaktadır (Alkaş, 2010; Başar, 1999).

Yuan ve Che (2012), istenmeyen davranışların nedenlerini öğrenci kaynaklı, öğretmen kaynaklı ve çevre kaynaklı olmak üzere üç başlıkta inceler. Öğrenciden kaynaklanan sebepler; ilgi çekmeye çalışma ve öğrenme gücünün olmasıdır. Öğretmen kaynaklı sebepler; öğretmenin sıkıcı olması, öğretme yeteneğinin olmaması, disiplin konusunda zayıf olması ve adaletli davranmamasıdır. Çevre kaynaklı nedenler; ailenin eğitim durumu ve ilgisi, yaş ve sosyal öğrenme olarak belirlenmiştir.

Öğrenciden kaynaklı sebepler şöyle özetlenebilir (Çalık, 2009):

- Sevilmediklerini hissetmeleri
- Dikkat çekme isteği
- Yetersiz ve başarısız hissetmeleri
- Eleştirilme, küçük düşürülme, alay edilme, kaba davranılma gibi davranışlara maruz kalma
- Bir gruba dahil olma isteği
- Karşı gelme güdüsü
- Öğretmenden korkma
- Sınav kaygısı
- Topluluk önünde konuşma kaygısı

İstenmeyen davranışlarla alakalı olarak öğretmenlerden kaynaklanan sebepler şunlardır (Öztürk, 2001):

- Alan bilgisinin zayıf olması
- Planlama yapmama
- Sınıf içi etkinlikleri etkili bir şekilde uygulayamama

- Öğrencilerin hangi davranışları neden sergileyebileceğiyle ilgili bir kestirimde bulunamama
- Ortaya çıkan sorunlara yanlış yöntemlerle yaklaşma
- Derse hazırlıklı gelmeme
- Uygulamaları mantıklı bir sıra içerisinde ve zamanında yapmama
- Ders işlerken boşluklar bırakma

Çevresel koşullar da istenmeyen davranışlara neden olabilir. Kitle iletişim araçları, ailesel faktörler, toplum ve çevredeki kurum kuruluşlar öğrenci davranışlarını etkileyebilir. Teknolojiyle birlikte yaşanan değişimler insan hayatına pozitif katkılar sunduğu gibi bireyleri yalnızlaştıran, sosyal hayattan izole eden, iletişimi olumsuz etkileyen ve duyguları körelten etkileri de görülebilmektedir. İnternet, akıllı telefonlar, tabletler çocukların hayatında önemli yer tutmaktadır. Aileler bu konuda dikkatli olmazsa, çevrede öğrencilerin sosyalleşmesini engelleyen etkenler yoğunsa öğrenciler sınıf ortamına adapte olamayabilirler. Bu da istenmeyen davranışlar gösterilmesine sebebiyet verebilir (Durulmuş, 2018).

İstenmeyen davranışların olası nedenlerini bilme bu tür davranışlarla mücadele etmede son derece önemlidir. Sebebi bilinmeden ve ortadan kaldırılmadan bir davranışı değiştirmeye çalışmak pek mümkün olmayacaktır.

2.13. İstenmeyen Davranışları Engelleyici Stratejiler

Eğitim ortamları çok iyi düzenlenmiş ve etkili bir öğretim açısından her türlü tedbir alınmış dahi olsa istenmeyen davranış gösteren öğrencilerin yine de bu davranışları sergileyebilecekleri bilinmektedir. Öğretmenler sınıfta istenmeyen davranışlara zaman ayırdıkları için öğretim etkinliklerini yetiştiremeyebilirler. Her öğretmen problem yaşanmayan bir sınıfta derse devam etmek ister ancak öğrencilerin her biri farklı bir geçmişe ve farklı kişilik özelliklerine sahip olup farklı terbiye anlayışlarıyla yetiştirilmişlerdir. Öğretmenler meslek hayatlarında mutlaka istenmeyen davranışlarla karşılaşacaklarını bilmeli ve bu konuda donanımlı olmalıdır. İstenmeyen davranışların düzeltilmesi istenen davranışların kazandırılmasından daha zor bir süreçtir. Problemlerin çözümünde öğretmen zaman kaybının yanında enerji kaybı da yaşamaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin ilk hedefi sınıfta olumsuz davranışların meydana gelmesini engellemek olmalıdır. Bu çabadan sonra halen istenmeyen davranışlar meydana gelirse uygun yöntemlerin işe koşulması önemli hale gelmektedir (Pala, 2005).

Yuan ve Che (2012), istenmeyen davranışları engelleyici yöntemleri şöyle açıklamıştır:

1. Davranış oluşmadan tedbir alma

Öğretmenler sınıfın ilk günü açık bir şekilde sınıf kurallarını açıklamalı ve bunlara uyulması konusunda kararlılık göstermelidir. Ayrıca öğretim etkinliklerini planlı ve etkili bir şekilde sunulmalıdır. Böylece istenmeyen davranışların önemli bir kısmı meydana gelmeden bertaraf edilecektir.

2. Öğretmen tutumunun sürekliliği

Öğretmenler istenmeyen davranışlara anlık tepki verip altında yatan sebebi aramazsa bu davranışlara kalıcı bir çözüm getiremeyecektir. İstenmeyen davranışlar karşısında sürekli bir tutum sergilenmeli öğrencilerle uzun süre ilgilenilmelidir. İstenmeyen davranışların ortadan kaldırılması süreç işidir.

3. Ödül ve ceza

Ceza her ne kadar başvurulması çok uygun bir yöntem olarak görülmesine de bazı durumlarda ve öğrenciyi olumsuz etkilemeyecek düzeyde kullanılabilir. Verilen bir ayrıcalığın geri alınması gibi ceza yöntemlerine başvurulabilir. Aynı şekilde istendik davranışların artmasında da ödül yöntemiyle teşvik etmede bulunulabilir.

İstenmeyen davranışlar meydana geldiğinde zaman geçirmeden müdahale edilmelidir.

Öğretmenler problemleri davranışlara aşağıdaki tepkileri gösterebilirler (Akçadağ, 2009).

- İstenmeyen davranışı görmezden gelmek
- Çevresel faktörleri değiştirmek
 - Farklı etkinlikler kullanmak
 - Etkinliklerde öğrenciyi yardımcı olmak
 - Sınıf düzenini ya da oturma düzenini değiştirmek
 - Ders konusu dışında dikkat çekebilecek değişkenleri kaldırmak
 - Öğrenci ilgisini çekebilmek için mizahtan yararlanmak
- İlimli kontrol teknikleri kullanmak
 - İşaretler yoluyla uyarıda bulunmak (baş sallama, sus işareti yapma vb.)
 - Fiziki olarak müdahalede bulunmak (öğrencinin yanına gitmek, dokunarak uyarmak vb.)
 - Sözlü uyarıda bulunmak (etkinlikleri yapması için sözlü olarak uyarmak)
- Arkadaş grubunun etkisinden faydalanmak.
- Grup çalışmalarına yönlendirmek
- Sert kontrol tepkileri kullanmak
 - Etkinlikler için katı bir biçimde sözlü uyarıda bulunmak
 - Ceza yöntemine başvurmak

2.14. İstenmeyen Davranışlarla Başa Çıkma Stratejileri

İstenmeyen davranışlarla başa çıkmada dört strateji kullanılabilir. Bunlar; istenen davranışı çağrıştırma, istenen davranışa inandırma, istenen davranışı güçlendirme ve istenen davranışı kolaylaştırma (Başar, 1999):

2.14.1. İstenen Davranışı Çağrıştırma

Öğretmen sınıfında istenmeyen davranışların yaşanmaması için öncelikle kendisi rol model olmalıdır. Sevecen, hoşgörülü, destekleyici, saygılı ve sorumluluklarının bilincinde olan öğretmenler öğrencilere de örnek olurlar. Öğretmenin sınıfta kullandığı dil her zaman olumlu özellikleri çağrıştırmalıdır. Yaramaz, terbiyesiz, saygısız gibi ifadeler çocukta kalıcı davranış problemlerine neden olabilir. Sen kötüsün anlayışı yerine davranışın neden kötü olduğu üzerinde durulmalıdır.

2.14.2. İstenen Davranışa İnandırma

Öğrenciye istenen davranışların mutluluk getirdiği, ödül getirdiği ve öğrenciyi daha iyi bir yere taşıdığı gösterilirse istenen davranışların iyi olduğuna inandırılabilir. İstenen davranışlara inandırmak için olumlu örnekler üzerinde durma, istenen davranışların sonuçlarını sosyal öğrenme yoluyla öğrenciye gösterme yöntemlerinden yararlanılabilir. İyi davranışlar sergilendiğinde arkadaşlarından ve çevresinden saygı göreceği, sevileceği öğrencilere anlatılmalı ve hissettirilmelidir.

2.14.3. İstenen Davranışı Güçlendirme

Bir iki kez istenilen davranış gösterilmesi bu davranışın yerleşip oturması için yeterli değildir. İstenen davranış gösterildiğinde türlü pekiştirici ve ödüllerle bu davranışın pekiştirilmesi ve karakter haline getirilmesi gerekmektedir.

2.14.4. İstenen Davranışı Kolaylaştırmak

İstenen davranışların gösterilmesinde fiziki koşullar açısından, sosyal ilişkiler açısından ya da eğitsel ortam açısından bazı engeller varsa öncelikle bunlar ortadan kaldırılmalıdır. Öğrenci ilgi ve ihtiyaçları karşılanmalı, fiziki koşullar uygun hale getirilmeli, sınıf içi iletişim sağlanmalı ve eğitsel etkinlikler öğrencilerin gelişimsel düzeylerine göre ayarlanmalıdır.

Bu stratejilerin dışında sorunu anlama, görmezden gelme, sözlü ve sözsüz uyarma, derste değişiklik yapma, yapılacak görevleri hatırlatma, göz teması kurma, öğrenciyle konuşma, ödül ve cezaya başvurma, rehberlik servisi ve aileyle iletişim kurma stratejileri sıklıkla tercih edilen stratejilerdir.

2.14.5. Görmezden Gelme

İstenmeyen bir davranış karşısında sessiz kalma, davranışın üzerinde durmama ve kendi kendine sönmesini beklemedir. Görmezden gelme şu durumlarda yararlı olabilir (Akçadağ, 2009):

- Ciddi sonuçları olmayan davranışlar
- Derse katılımı ve öğretimi engellemeyen davranışlar
- Davranışın diğer öğrencilere sirayet etmeyeceği durumlar
- Davranışın ders süresince tekrarlanmadığı durumlar.

2.14.6. Sorunu Anlama

Öğrenci davranışının nedenini anlamadan sadece davranışı göz önünde bulundurarak tepki vermek doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Bu nedenle davranışı gösteren öğrenciye sorular sormak, olasılıkları değerlendirmek, ilgili olabilecek kişilerle görüşmeler yapmak, nedenleri belirledikten sonra ortadan kaldırmaya ya da etkisini azaltmaya çalışmak etkili bir yöntem olacaktır (Başar, 1999).

2.14.7. Sözlü Uyarma

Öğrenciler istenmeyen davranışlarda bulduklarının ve rahatsız edici olduklarının farkında olmayabilirler. Bu ihtimal göz önünde bulundurarak öğrenciyle konuşulup davranışa son vermesi istenebilir. Öncelikle alçak bir sesle sadece öğrencinin duyabileceği şekilde uyarıda bulunulmalıdır. Davranış devam ettiriliyorsa daha uygun bir ses tonuyla uyarı yapılabilir. Sözlü uyarıda amaç davranışı ortadan kaldırmak olmalı ve davranışa yönelik konuşulmalıdır. Öğrenciyi küçük görme, alay etme, iğneleme, kötü hissettirme, utandırma boyutunda olmamalıdır. Aksi takdirde öğrencide hınç ve kin duyma duyguları uyandırılabilir (Aydın, 2003).

2.14.8. Sözel Olmayan Uyarılar

Öğretmen istenmeyen davranışlarda bulunan öğrenci ya da öğrencilere fiziksel varlığını hissettirmek isteyebilir. Öğretmen, öğrencinin bulunduğu yere gittiğinde öğretmeni yakınında gören öğrenci bir toparlanma yaşayacak ve davranışa son verecektir. Davranış devam ediyorsa masasına ya da eşyalarına dokunma seçenekleri de değerlendirilebilir. Bazen de öğretmen sadece sessiz kalarak öğrencinin davranışa son vermesini bekleyebilir (Karip, 2002).

2.14.9. Derste Değişiklik Yapma

İstenmeyen davranışların altında yatan sebep dersin ilgi çekici olmaması öğrencilerin dikkatlerini başka yöne kaydırmış olmaları olabilir. Öğretim etkinlikleriyle ilgilenmeyen

öğrenciler diğer arkadaşlarının da dikkatini dağıtır ve öğretimi engeller. Böyle bir durum yaşandığında öğrencilerin sıkıldıkları etkinliği bırakıp daha dikkat çekici bir etkinliğe geçmek öğrencilerin dikkatlerini yeniden toparlamaları için etkili bir yol olabilir (Başar, 1999).

2.14.10. Göz Teması Kurma

Göz teması normal hayatta iletişim kurarken önemli olduğu gibi sınıf içi iletişimde de önemlidir. Öğretmen, öğrencileri göz teması kurarak takip edip gözleriyle uyarıda bulunabilir. Öğrenciler öğretmenle göz kontağı kurup onay almak isteyeceklerdir. Bu nedenle sınıfta öğretmenlerin öğrencilerle göz teması kurmaları önemlidir (Armağan,2010).

2.14.11. Kuralları Hatırlatma

Sınıf kurallarının dönem başında öğrencilerle beraber oluşturulması ideal olandır. Oluşturulan bu kurallar öğretmen tarafından belirli aralıklarla hatırlatılmalıdır. Böylelikle hem o anki istenmeyen davranışlar önlenmiş olur hem de gelecekteki istenmeyen davranışların önüne geçilmesi olasılığı artar (Öztürk, 2005).

2.14.12. Öğrenciyle Konuşma

Öğretmen bir problemi anlayabilmek için öğrenciyle konuşmak isteyebilir. Genellikle görüşme sınıf dışında gerçekleşse de diğer öğrenciler çalışırken sınıf içinde de özel olarak konuşulabilir. Görüşme esnasında öğrenciye davranışının nedeni sorulup ardından bu davranışın yanlış olduğu ve sebepleri aktarılabilir. Öğretmende aynı davranışı tekrarlamayacağına dair söz alınabilir (Tertemiz 2004, 84). Konuşma esnasında öğretmen kararlı bir duruş sergilemelidir. Amaç sorunun büyütülmesi değil çözümü olmalıdır. Öğretmenler anlık duygusal tepkilerden kaçınmalıdır. Her iki tarafın da yapıcı olması beklenir. Konuşma ders dışında gerçekleştiğinde öğrenci görüşlerini daha rahat paylaşabilir (Özdemir, 2004).

2.14.13. Ödül ve Ceza

Ödül, istenen davranışların pekiştirilmesine, ceza da istenmeyen davranışların ortadan kaldırılmasına yönelik olarak uygulanır. Ödül, öğrencinin mutlu olmasını sağlar. Öğrenciye gülümseme, saçını okşama, fikirlerini onaylama, övme verilebilecek ödüllerdendir. Ödül vermedeki amaç doğru davranışların tekrarını sağlamaktır. Ceza ise öğrencinin hoşuna giden şeylerden uzaklaştırılması veya hoşuna gitmeyen etkinlikler yaptırılmasıdır. Amaç, öğrencinin davranışından dolayı üzüntü duyması ve pişman olmasıdır. Ayrıca ilgisizliğin ortadan kaldırılması, dikkatsizliklerin tekrar yaşanmaması hedeflenir. Övgü alan ve pekiştirilen öğrenciler öğrenmeye daha fazla ilgi göstererek daha hızlı öğrenir. İlgi görmeyen öğrencilerin

öğrenmesi de aksine zorlaşır. Öğrencilerin ödül ve ceza verilecek davranışları bilmesi önemlidir. Bir başka dikkat edilmesi gereken nokta ödülün de cezanın da davranışa uygun olması belirli bir denge gözetilmesi gereğidir. Adil olmayan ödül uygulaması da ceza uygulaması da sınıfta istenen etkiyi oluşturmayacaktır (Aydın, 2003; Başar, 1999).

2.14.13.1. Ceza Türleri

Cezaları birinci tür ceza; istenmeyeni vermek veya ikinci tür ceza; istenenden yoksun bırakmak olarak iki grupta ele alabiliriz. Örneğin masanın üzerine yazı yazmaktan vazgeçmeyen bir öğrenciye o masanın hatta diğer masaların üstünü temizletmek, istenmeyenin verilmesi türünden yani birinci tür cezadır. İkinci tür ceza; yani istenenden yoksun bırakmak ise dışlama veya erteleme şeklinde olabilir. Sınıfın ortak bir etkinliğinden, televizyon izlemekten, bir oyun alanını kullanmaktan yoksun bırakmak, dışlamadır. Erteleme ise, olumlu bir pekiştirecin bir süre için kaldırılmasıdır. Kısa süreli dışlamalar, örneğin bir oyunun ilk yarısında oynamasına izin vermemek de erteleme türü bir ceza sayılır (Başar, 1999).

2.14.14. Rehberlik Servisi ve Aileyle İletişim Kurma

Şiddet, zorbalık, madde bağımlılığı, okuldan kaçma, yalan söyleme, saldırganlık, devamsızlık, uyum problemleri gibi ağır davranış sorunlarını önlemede okul yönetiminin görev ve sorumluluğu vardır. Öğretmen bu tür problemleri okul yönetimi, aile ve rehberlik servisine bildirmekle yükümlüdür. Öğretmen, okul yöneticisi, rehberlik servisi ve ailenin dayanışma içinde çalışması bu problemlerin çözümünü kolaylaştıracaktır (Aydın, 2003).

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın problemine uygun olarak seçilen araştırma modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analiz edilmesi ile ilgili bilgiler alt başlıklarla verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma da sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen davranışların belirlenmesi ve bu davranışlara karşı ne tür stratejiler kullandıklarının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Bu amaçla tarama modeli kullanılmıştır. Karasar'a göre "Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde var olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Olayları değiştirme ya da etkileme çabası gösterilmez" (2003, s. 77).

Olgu ve olayları nesnelleştirerek gözlemlenebilir, ölçülebilir ve sayısal olarak ifade edilebilir bir şekilde ortaya koyacağından nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nicel araştırma yönteminde, araştırılan konuya ilişkin, evreni temsil edecek örneklemden objektif bir şekilde sayısal veriler elde etmek amaçlanmaktadır. Nicel araştırma yöntemi olgu ve olayları nesnelleştirerek gözlemlenebilir, ölçülebilir ve sayısal olarak kolay ifade edilebilir bir şekilde ortaya koyan bir araştırma yöntemidir (Demirbaş, 2014, s.14).

3.2. Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Bu çalışmanın evrenini Mersin ilinde görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Mersin İl Milli Eğitim Müdürlüğü İnsan Kaynakları Şubesinden alınan verilere göre 2019 yılı itibarıyla Mersin'de 5655 sınıf öğretmeni görev yapmaktadır. Araştırma evreninin çok büyük sayıda olmasından dolayı örneklem alma yoluna gidilmiştir. Örneklem grubu "tabakalı örnekleme" ve "basit tesadüfi örnekleme" yöntemleri kullanılarak belirlenmiştir.

"Tabakalı örnekleme, sınırları belirlenmiş bir evrende alt tabakalar veya alt birim gruplarının var olduğu durumlarda kullanılır. Burada önemli olan, evren içindeki alt tabakaların varlığından yola çıkarak evren üzerinde çalışmaktır" (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 105).

Bu yöntemle göre, bu çalışmada evrende bulunması muhtemel tabakalar belirlenmiştir. Bu tabakalar: "Köy, İlçe Merkezi, İl merkezi" olarak belirlenmiştir. Çalışma evreni belirlenirken Mersin ilinde yer alan ilçeler iki grup haline getirilmiştir. Birinci grupta merkez ilçeler, ikinci grupta diğer ilçeler yer almıştır. Basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile birinci gruptan "Mezitli" ilçesi seçilmiştir. İkinci grupta yer alan 9 ilçeden 2 ilçe yine "basit tesadüfi yöntem" ile seçilmiştir. Bu ilçeler; "Erdemli ve Silifke" olarak belirlenmiştir. Ardından Erdemli ve Silifke ilçeleri arasından basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile Silifke ilçe merkezindeki okullar ile

Erdemli ilçesindeki köy okulları seçilmiştir. Böylelikle çalışma evrenini Silifke, Mezitli ve Erdemli ilçelerinde görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmuştur. (n= 1297). Daha sonra bu tabakalarda yer alan okullarda ortalama kaç katılımcının olacağı ve örneklem sayısına ulaşmak için kaç okul alınması gerektiği belirlenmiştir. Buna göre Silifke ilçe merkezinden 10, Mezitli ilçe merkezinden 10 ve Erdemli ilçesinin köylerinden de 21, okul seçildiğinde (EK 1) örneklem için gereken katılımcı sayısına ulaşılacağı öngörülmüştür. Mezitli ve Silifke ilçelerinde her bir okuldan ortalama 15'er öğretmene ulaşılmıştır. Erdemli ilçesinde ise köy okullarındaki öğretmen sayıları dikkate alındığından ilkokulu bulunan tüm köylere ulaşılmıştır. Burada okulların belirlenmesinde ise "basit tesadüfî örnekleme" yöntemi kullanılmıştır. Sonuç olarak; örneklem, Silifke ilçe merkezindeki ilkokullar, Mezitli il merkezindeki ilkokullar ve Erdemli ilçesindeki köy ilkokullarından belirlenen toplam 41 ilkokul ve 450 sınıf öğretmeninden oluşmuştur.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada nicel veri toplama aracı olarak Çapri, Balcı ve Çelikkaleli (2010), tarafından hazırlanan sınıfta karşılaşılan istenmeyen davranışları ve bunların görülme sıklığını belirlemeye yönelik 36 maddeli 5'li likert tipindeki anket kullanılmıştır (EK 2). Ayrıca öğretmenlerin istenmeyen davranışlar karşısında kullandıkları stratejileri belirlemek için tek soruluk açık uçlu soru formundan yararlanılmıştır. Bu formda öğretmenlerden kullandıkları stratejileri yazmaları istenmiştir. Açık uçlu soru formu ile elde edilen veriler frekans tablosu ile nicelleştirilmiştir. Demografik özellikleri saptamak için ise 6 soruluk kişisel bilgi formu oluşturulmuştur.

Sınıfta karşılaşılan istenmeyen davranışlar ölçeğinin geliştirilmesi aşamasında alan yazına dayalı olarak madde havuzu oluşturulmuş ve toplam 22 öğretmenin katıldığı iki odak grup çalışması gerçekleştirilmiştir. Elde edilen taslak form 5 Psikolojik Danışma ve Rehberlik, 4 Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme, 3 Eğitim Programları ve Öğretimi ve 4 Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Anabilim Dalından olmak üzere toplam 16 öğretim elemanının görüşüne sunulmuştur. Elde edilen maddeler ile yapılan geçerlik çalışmasında ölçme aracının eigen değeri 17.819 olan ve varyansın %49'unu açıklayan tek faktörlü bir yapı olduğu görülmüştür. Ayrıca bu tek faktörün faktör yükleri ise .50 ile .79 arasında değişmektedir. Güvenirlilik çalışmalarında ölçme aracının iç tutarlık katsayısı .92 olarak elde edilmişken testin iki yarısı arasında elde edilen korelasyon katsayısı .82 olarak elde edilmiştir. Ölçme aracının madde toplam test korelasyonu katsayıları ise .48 ile .76 arasında değişmektedir. Bu çalışmalardan elde edilen bulgular ölçme aracının geçerliğine ve güvenirliliğine kanıt olarak değerlendirilmiştir. Ölçme aracının her bir maddesi bir problem alanını işaret ederken, bu maddelerden alınan toplam puan ise sınıf içinde yaşanan istenmeyen davranış durumuyla ilgili

bilgi vermektedir. Ölçme aracından alınan puanların yükselmesi sınıf içinde istenmeyen davranışların da arttığına işaret etmektedir. Bu çalışmada ölçme aracının iç tutarlık katsayısı .97 olarak elde edilmiştir (Çelikkaleli ve Avcı, 2015).

Veri toplama aracının geçerlik güvenirliğini hesaplamak için 138 sınıf öğretmenine, ayrıca araştırmacı tarafından pilot uygulama yapılmıştır. Bu pilot analiz sonucunda Cronbach's alfa güvenirlik katsayısı ,965'dir. Veri toplama aracının yapı geçerliliğini test edebilmek amacıyla keşfedici faktör analizi uygulanmıştır. Bu analizler sonucunda ise KMO ,910 olarak hesaplanmıştır. Faktör yük değeri de ,4 ve üzeri olan maddelerin tamamı ilk faktörde yer almaktadır. Tüm bu istatistikler doğrultusunda veri toplama aracının yapı geçerliliğinin uygun olduğu ve güvenilir olduğu sonucuna varılmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmacı ölçeğinin uygulanabilmesi için Mersin Valiliği ve İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinleri almıştır. Anketler çoğaltıldıktan sonra Mezitli ilçe merkezi, Silifke merkez ve Erdemli de bulunan köy okullarına gidilip, okul yöneticileri ve sınıf öğretmenleriyle görüşülmüştür. Sınıf öğretmenlerine anketler dağıtıldıktan sonra nasıl doldurmaları gerektiği konusunda bilgi verilmiştir. Anketler sınıf öğretmenlerine okullarına gidilerek dağıtılmış ve birkaç gün sonra tekrar okullara gidilerek toplanmıştır. Araştırmadaki verilerin toplanması için tabakalı örnekleme ve basit tesadüfî örnekleme yöntemleri kullanılarak seçilen, 41 okulda görev yapan 450 sınıf öğretmenine ulaşılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Yapılan araştırma nicel bir araştırma türü olduğu için verilerin analizinde araştırmanın alt problemlerine uygun istatistiksel yöntemler kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde SPSS 19 paket programı kullanılmıştır. Analizlerde tanımlayıcı istatistikler frekans (n), yüzde (%), ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerler olarak belirtilmiştir. Verilerin analizinde betimsel istatistik, t test ve ANOVA istatistiklerinden yararlanılmıştır. Araştırmada $p < 0.05$ değeri ise fark ve ilişkilerin anlamlılık düzeyi olarak yeterli görülmüştür. Normal dağılım gösteren değişkenlerin iki grup karşılaştırmalarında Student's t test kullanılmıştır. Ölçüm verilerinin gruplar arası fark analizinde tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Bunun için öncelikle verilerin homojenliğine Levene testi ile bakılmış, veri dağılımları homojen olmadığı için Robust test olarak Welch istatistiği kullanılmıştır. Farkların anlamlı çıkması nedeniyle, ikili gruplar arasında takip analizi için Dunnett C testi kullanılmıştır. Dunnett's C testi Büyüköztürk (2005) tarafından grup varyanslarının eşit olmadığına uygulanabilecek test olarak tanımlanmıştır Tüm analizler %95 güven aralığında ve 0.05 anlamlılık düzeyinde gerçekleştirilmiştir.

4.BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde amaçlar doğrultusunda elde edilen bulgular yer almaktadır. İstenmeyen davranışların görülme sıklığı ve bu davranışlara karşı kullandıkları stratejilere ait analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

4.1. Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Davranışların Görülme Sıklığı

Araştırmanın ilk sorusu öğretmenlerin sınıfta istenmeyen davranışlarla karşılaşma sıklıklarıdır. Tablo 4.1' de hangi istenmeyen davranışların araştırıldığı ve öğrencilerin istenmeyen davranışlarıyla öğretmenlerin karşılaşma sıklıkları verilmiştir.

Tablo 4.1.
Öğretmenlerin İstenmeyen Davranışlarla Karşılaşma Sıklıkları

Maddeler	\bar{X}	SS
1. Söz verilmeden konuşma.	3,60	,990
2. Derste her şeye amaçsızca gülme.	2,62	,964
3. Yanındaki ya da arkasındaki öğrenciyi rahatsız etme.	3,14	,969
4. Arkadaşlarının dikkatini dağıtacak biçimde kıpırdanıp durma.	3,05	,985
5. Derste dersle ilgisi olmayan bir konuda yüksek sesle konuşma.	2,75	1,061
6. Tahtaya gereksiz yere yazı yazma.	2,52	1,062
7. Dikkatini derse vermeme.	3,31	1,158
8. Sıraları karalama.	2,45	1,059
9. Derste arkadaşlarıyla birlikte çalışmayı reddetme.	2,18	,944
10. Derste arkadaşlarına bir şeyler fırlatma.	2,25	1,055
11. Sınıfı kirletme.	2,72	,987
12. Ödevlerini yapmama.	2,79	,947
13. Kendi kendine konuşma.	2,40	1,066
14. Ders akışını bozacak biçimde arkadaşlarını güldürmeye çalışma.	2,53	,967
15. Ders etkinliklerine katılmayı reddetme.	2,24	,943
16. Dersi takip edemeyecek bir biçimde fısıldaşma ya da gizli konuşma.	2,84	,997
17. Sınıf arkadaşlarının çalışmasını bölme.	2,57	,958
18. Derste elindeki bir nesne ile sıraya, tahtaya vurarak gürültü yapma.	2,36	1,042
19. Sınıf kitaplığından aldığı kitaplara zarar verme.	2,48	,999
20. Sınıfta dalıp gitme, hayal kurma.	2,89	1,094
21. Ders araç ve gereçlerini derse kasıtlı olarak getirmeme.	2,42	1,045
22. Derste birilerine not yazarak iletme.	2,35	,974
23. Öğretmenin ders esnasında uyarılarını dikkate almama.	2,62	1,017
24. Dersle ilgili olmayan konularda konuşma.	2,86	,988
25. Derste amaçsızca ve sınıf kuralları dışında ortalıkta dolaşma.	2,65	1,088
26. Sınıftaki sıraları, tahtayı veya panoyu tahrip etme (kırmak çizmek vb.).	2,17	1,061
27. Sınıfta ders faaliyeti dışında oyunlar oynama.	2,45	1,014
28. Öğretmenin istemlerine (direktif, öneri vb.) karşı çıkma.	2,22	1,056

Tablo 4.1. (devamı)

29. Derste uyuya kalma.	2,28	1,052
30. Derste gizlice bir şeyler yiyip içme.	2,66	,977
31. İhtiyacı olmadığı halde su, tuvalet vb. bahanelerle sınıftan dışarı çıkma.	2,84	1,024
32. Ders içi etkinliklerde sorumluluk almaktan kaçınma	2,51	,930
33. Ders araç gereçlerini getirdiği halde kasıtlı olarak kullanmama	2,16	1,071
34. Derste cep telefonu kullanma.	1,46	,761
35. Öğretmen izin vermediği halde ders sırasında sınıfa girip çıkma.	1,66	,902
36. Derse bilinçli olarak geç gelme.	1,89	1,042

Tablo 4.1' de görüleceği üzere istenmeyen davranışlarla karşılaşma sıklığı çok yüksek düzeylerde değildir. 450 sınıf öğretmenine uygulanan ve min: 1 ile max: 5 arasında puanlanan anket sonucunda en sık karşılaşılan istenmeyen davranışlar; söz verilmeden konuşma (M=3,60), dikkatini derse vermeme (M=3,31) ve yanındaki ya da arkasındaki öğrencileri rahatsız etmedir (M=3,14). Öğretmenler bu 3 davranış dışında kalan tüm istenmeyen davranışlarla nadiren karşılaştıklarını belirtmişlerdir.

En az karşılaşılan istenmeyen davranışlar ise derste cep telefonu kullanma (M=1,46), öğretmen izin vermediği halde ders sırasında sınıfa girme çıkma (M=1,66) ve derse bilinçli olarak geç gelmedir (M=1,89). Öğretmenler bu davranışlarla neredeyse hiç karşılaşmadıklarını bildirmişlerdir.

4.2. Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Davranışların Demografik Değişkenlere Göre Görülme Sıklığı

Bu soruda demografik değişkenlere göre öğretmenlerin sınıfta istenmeyen davranışlarla karşılaşma sıklıkları araştırılmıştır.

4.2.1.Cinsiyet

Sınıfta karşılaşılan istenmeyen davranışlar sıklığının, cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği Tablo 4.2' de verilmiştir.

Tablo 4.2.

Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta İstenmeyen Davranışlarla Karşılaşma Sıklıklarının Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	SS	t	sd	p
Kadın	238	2,5488	,70239	,774	448	,440
Erkek	212	2,4972	,70867			

Katılımcı öğretmenlerden %53'ü kadın ve %.47'si erkektir. Sınıfta istenmeyen davranışlara rastlama sıklığının erkek ve kadın öğretmenler arasında farklılaşp farklılaşmadığının analizi için bağımsız örneklem t test kullanılmıştır. Sonuçlara göre kadın öğretmenlerin ortalaması (M=2,54) ve erkek öğretmenlerin ortalaması (M=2,49) çıkmıştır.

Her iki grup da istenmeyen davranışlara ara sıra karşılaştıklarını belirtmiştir. İki grup arasındaki ortalama farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir $p=,440$ (Tablo 4.2.). Analizde Levene's test anlamlı çıkmadığı için varyanslar homojen kabul edilmiş ve o satıra ait bilgi kullanılmıştır. Bu sonuca göre cinsiyet fark etmeksizin sınıf öğretmenlerinin istenmeyen davranışları üzerinde benzer düşündüğü söylenebilir.

4.2.2.Eğitim durumu

Sınıfta karşılaşılan istenmeyen davranışların sıklığı, sınıf öğretmenlerinin eğitim durumuna göre farklılık gösterip göstermediği Tablo 4.3. ve 4.4' de verilmiştir.

Tablo 4.3.
Eğitim Durumu Değişkenine Göre Betimsel İstatistikler

Eğitim Durumu	N	\bar{X}	SS
Yüksekokul	42	2,5728	,49721
Aöf. Lis. Tamamlama	32	3,0582	,83442
Eğitim Fak.	279	2,4243	,65679
Farklı Fak.	70	2,5992	,75699
Lisans Üstü	27	2,6584	,85762
Toplam	450	2,5245	,70504

Tüm grupların betimsel istatistiği incelendiğinde en sık istenmeyen davranışlarla karşılaşan grubun açık öğretim lisans tamamlamadan mezun olan öğretmenler olduğu ($M=3,05$), en az karşılaşanların ise eğitim fakültesi mezunları olduğu görülmüştür ($M=2,42$).

Öğretmenlerin mezun oldukları okula göre istenmeyen davranışlarla karşılaşma sıklığını araştırmak için tek yönlü ANOVA testi kullanılmaya karar verilmiştir. Öncelikle grupların homojenliğini test etmek amacıyla Levene's test uygulanmıştır. Levene's test anlamlı çıkmıştır (Levene statistic: ,028) ($p<,05$). Levene testin anlamlılığı gruplar arasında homojenlik varsayımının gerçekleşmediğini göstermektedir. Betimsel veriler incelendiğinde de (Tablo 4.3.) gruplar arası homojenliğin olmadığı görülmektedir. Katılımcıların çoğu ($n=239$) eğitim fakültesi mezunudur. Lisansüstü ve açık öğretim lisans tamamlama gruplarında ise eğitim fakültesi mezunlarına nazaran çok az katılımcı yer almaktadır. Bu nedenle belirlenen gruplarla ANOVA testi uygulanamayacağına karar verilmiştir. Eğitim fakültesi mezunları ile diğer mezunlar olmak üzere iki yeni grup oluşturulmuştur. Lisansüstü eğitim alanlar ($n=27$) da analiz dışı bırakılmıştır.

Tablo 4.4.

Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta İstenmeyen Davranışlarla Karşılaşma Sıklıklarının Mezun Olunan Fakülte Değişkenine Göre Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	SS	T	sd	p
Diğer	144	2,6935	,73260	3,838	421	,000
Eğitim Fak.	279	2,4243	,65679			

Belirlenen yeni iki grup arasında bağımsız örneklem t test uygulanmıştır. Eğitim fakültesi mezunlarının sayısı (N=279) ve diğer okullardan mezun öğretmenlerin sayısı (N=144)'tür. Eğitim fakültesi mezunları (M=2,42) diğer okullardan mezun öğretmenlere (M=2,69) nazaran daha az sıklıkta istenmeyen davranışlarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir (Tablo 4.6.). İki grup arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<,05$) (Tablo 4.4.).

4.2.3.Kıdem

Sınıfta karşılaşılan istenmeyen davranışların sıklığı sınıf öğretmenlerinin kıdemlerine göre farklılık gösterip göstermediği Tablo 4.5. ve 4.6' da verilmiştir.

Tablo 4.5.

Kıdem Değişkenine Göre Betimsel İstatistikler

Kıdem	N	\bar{X}	SS
1-5	36	2,4799	,64425
6-10	45	2,3679	,52432
11-15	94	2,5686	,63453
16-20	90	2,5321	,85004
21VE ÜSTÜ	185	2,5452	,71236
Toplam	450	2,5245	,70504

İstenmeyen davranışlarla en az sıklıkta karşılaşan grup 6-10 yıl arası kıdeme sahip olanlardır (M=2,36) (Tablo 4.5.). En sık karşılaşanlar ise 11-15 yıl arası kıdeme sahip olanlardır (M=2,56). Tıpkı eğitim durumu değişkeninde olduğu gibi Levene's test anlamlı çıkmıştır (Levene statistic ,003) ($p<,05$). Bu durumda grupların homojen olmadığını göstermektedir. Bu nedenle 1-15 yıl arası ve 16 yıl ve üstü olmak üzere iki yeni grup belirlenmiştir.

Tablo 4.6.

Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta İstenmeyen Davranışlarla Karşılaşma Sıklıklarının Kıdem Değişkenine Göre Bağımsız gruplar t Testi Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	SS	T	sd	p
0-15 yıl	175	2,4987	,61265	-618	448	,517
16 yıl üstü	275	2,5409	,75862			

Kıdem değişkenine göre bağımsız örneklem t test analizi sonucunda şu bulgulara ulaşılmıştır: 15 yıl ve altı kıdeme sahip öğretmenler ($M=2,49$) istenmeyen davranışlarla 16 yıl ve üstü kıdeme sahip olanlara nazaran ($M=2,54$) daha az sıklıkla rastladıklarını belirtmişlerdir (Tablo 4.6.). Ancak iki grup arasındaki bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p=,517$) (Tablo 4.6.). Kıdem değişkeni istenmeyen davranışlarla karşılaşma hususunda anlamlı bir değişken değildir.

4.2.4.Öğrenci Sayısı

Sınıfta karşılaşılan istenmeyen davranışların sıklığı sınıfta bulunan öğrenci sayısına göre farklılık gösterip göstermediği Tablo 4.7' de verilmiştir.

Tablo 4.7.

Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre Betimsel İstatistikler

Öğrenci Sayısı	N	\bar{X}	SS
10-15	70	2,1472	,49294
16-20	94	2,2411	,51137
21-25	83	2,2892	,52416
26-30	76	2,7105	,79570
31 ve üzeri	127	2,9847	,69268
Toplam	450	2,5245	,70504

Analizde yer alan 5 grup içerisinde en az sıklıkta istenmeyen davranışlarla karşılaşan grup 10-15 öğrenci mevcuduna sahip sınıflardır ($M=2,14$). En sık istenmeyen davranışla karşılaşana grup ise 31'den fazla öğrencinin olduğu sınıflardır ($M=2,98$).

Sınıf mevcudu değişkenine göre istenmeyen davranışlarla karşılaşma sıklığı tek yönlü ANOVA testi ile araştırılmıştır. Levene's test sonuçları (Levene statistic: ,000) gruplar arasında homojenlik olmadığını göstermiştir. Bu nedenle varyans analizinde Brown-Forsythe, Welch testi kullanılmıştır. Sonuçlar Tablo 4.8'de verilmiştir.

Tablo 4.8.
Öğrenci sayısına göre ANOVA sonuçları

	Kareler toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Sig.
Gruplar arası	51,634	4	12,908	33,484	,000
Gruplar içi	171,555	445	,386		
Toplam	223,189	449			

Tablodan da görüleceği gibi, gruplar arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0.05$). Gruplar arasındaki farkların ikili kıyaslaması için yapılan Dunnett's C testi sonuçları Tablo 4.9' da verilmiştir.

Tablo 4.9.
Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre Welch Ve Brown-Forsythe Testi Sonuçları

	İstatistik	df	(p)	Anlamlı Fark
Welch	32,868	4	,000	4 > 1,2,3 5 > 1,2,3
Brown-Forsythe	34,291	4	,000	

Gruplar arasındaki farkların ikili kıyaslaması için yapılan Dunnett's C testi sonuçlarına göre öğrenci sayısı 26-30 arası olan grup ile öğrenci sayısı 31 ve üzeri olan grubun ortalamaları, diğer üç gruptan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Diğer bir ifade ile 10-15 öğrenci mevcudu olan sınıflarla 26-30 arası öğrenci olan ve 31 ve üzeri öğrenci olan sınıflar arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0.05$). Yine 16-20 öğrenci mevcudu olan sınıflarla 26-30 arası öğrenci olan ve 31 ve üzeri öğrenci olan sınıflar arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0.05$). 26-30 öğrencili sınıflar ile 31 ve üzeri öğrenci olan sınıflar arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlı olmayıp ($p > 0.05$), bu iki grubun diğer tüm gruplar farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0.05$). Sınıf mevcudu istenmeyen davranışlarla karşılaşma sıklığı açısından istatistiksel olarak anlamlı bir değişkendir.

Bu bulguya göre sınıftaki öğrenci sayısı 26 ve üzeri olan sınıf öğretmenlerinin sınıfta istenmeyen davranışlarla karşılaşma sıklığının daha yüksek olduğu söylenebilir.

4.2.5. Sınıf düzeyi

Sınıfta karşılaşılan istenmeyen davranışların sıklığı sınıfta bulunan öğrenci sayısına göre farklılık gösterip göstermediği Tablo 4.10' da verilmiştir.

Tablo 4.10.
Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Betimsel İstatistikler

Sınıf Düzeyi	N	\bar{X}	SS
1.sınıf	103	2,5202	,68958
2.sınıf	96	2,3519	,59700
3.sınıf	122	2,5852	,75406
4.sınıf	129	2,5991	,72884
Toplam	450	2,5245	,70504

Betimsel analizler incelendiğinde istenmeyen davranışlarla en az 2. sınıf öğretmenlerinin (M=2,35) en fazla da 4. sınıf öğretmenlerinin (M=2,59) karşılaştıkları bulgusuna ulaşılmıştır. (Tablo 4.10.).

Sınıf düzeyine göre öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla karşılaşma sıklığını araştırmak için tek yönlü ANOVA kullanılmıştır. Levene's test sonuçları (Levene statistic: ,000) gruplar arasında homojenlik olmadığını göstermiştir. Bu nedenle varyans analizinde, Brown-Forsythe Welch testi kullanılmıştır.

Tablo 4.11.
Sınıf düzeyi değişkenine göre ANOVA sonuçları

	Kareler toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Sig.
Gruplar arası	4,029	3	1,343	2,733	,043
Gruplar içi	219,160	446	,491		
Toplam	223,189	449			

Sınıfa düzeyine göre, gruplar arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0.05$). Gruplar arasındaki farkların ikili kıyaslaması için yapılan Dunnett's C testi sonuçları Tablo 4.12'de verilmiştir.

Tablo 4.12.

Sınıf düzeyi değişkenine göre Welch ve Brown-Forsythe testi sonuçları

	İstatistik	df	(p)	Anlamlı Fark
Welch	3,270	3	,022	4>2
Brown-Forsythe	2,789	3	,040	

Sınıfa düzeyine göre, gruplar arasındaki farkların istatistiksel olarak anlamlı çıkmasıyla yapılan ($W=3.407$; $p<0.05$). Dunnett C testi sonuçlarına göre 2.sınıf öğretmenleri ile 4. Sınıf öğretmenleri arasında istenmeyen davranışlarla karşılaşma sıklığı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark vardır. ($p<0.05$). Bunun dışındaki farklar istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0.05$). Ortalama değer en fazla 4. sınıfta olduğu düşünüldüğünde, 4. sınıflarda 2. sınıflara göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha fazla istenmeyen davranışın görüldüğü ifade edilebilir.

4.2.6. Yerleşim Yeri

Sınıfta karşılaşılan istenmeyen davranışların sıklığı okulun bulunduğu yerleşim yerine göre farklılık gösterip göstermediği Tablo 4.13' de verilmiştir.

Tablo 4.13.

Görev Yeri Değişkenine Göre Betimsel İstatistikler

Sınıf Düzeyi	N	\bar{X}	SS
Köy	150	2,1844	,47151
İlçe	148	2,3016	,55026
İl	152	3,0671	,70580
Toplam	450	2,5245	,70504

Öğretmenlerin görev yaptığı yerleşim yerine göre istenmeyen davranışlarla karşılaşma sıklıkları incelendiğinde köyde görev yapan öğretmenlerin en az ($M=2,18$), ilde görev yapan öğretmenlerin ise en fazla sıklıkta istenmeyen davranışlarla karşılaştıkları ($M=3,06$) görülmüştür (Tablo 4.13.).

Görev yeri değişkenine göre istenmeyen davranışlarla karşılaşma sıklığı tek yönlü ANOVA testi ile araştırılmıştır. Levene's test sonuçları (Levene statistic: ,000) gruplar arasında homojenlik olmadığını göstermiştir. Bu nedenle varyans analizinde, Brown-Forsythe ve Welch testi kullanılmıştır. Sonuçlar Tablo 4.14'de verilmiştir.

Tablo 4.14.
Görev Yeri Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

	Kareler toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Sig.
Gruplar arası	69,942	2	34,971	102,006	,000
Gruplar içi	153,247	447	,343		
Toplam	223,189	449			

Yerleşim yerine göre, gruplar arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0.05$). Gruplar arasındaki farkların ikili kıyaslaması için yapılan Dunnett's C testi sonuçları Tablo 4.15'te verilmiştir.

Tablo 4.15.
Görev yeri değişkenine göre Welch ve Brown-Forsythe testi sonuçları

	İstatistik Değeri	df	(p)	Anlamlı Fark
Welch	87,951	2	,000	3>1,2
Brown-Forsythe	104,736	2	,000	

Dunnett's C testinin ikili karşılaştırmaları sonucunda köy-il ve ilçe-il grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır ($p < ,05$; $p < ,05$). İllerde görev yapan öğretmenler köy ve ilçelerde görev yapanlara göre daha sık istenmeyen davranışlarla karşılaştıklarını beyan etmişlerdir (Tablo 4.15.). Bu bulguya göre köy, ilçe ve il yerleşim yeri olarak farklı yerlerde görev yapan sınıf öğretmenlerinin farklı düzeylerde öğrencilerde istenmeyen davranışların karşılaştıkları söylenebilir. Analiz sonucunda ilde görev yapan Sınıf öğretmenlerinin ilçede görev yapan Sınıf öğretmenlerine göre, ilçede görev yapan Sınıf öğretmenlerinin ise köylerde görev yapan Sınıf öğretmenlerine göre daha yüksek oranda istenmeyen davranışlarla karşılaştıkları anlaşılmaktadır. Dolayısıyla köylerden şehir merkezlerine doğru gidildikçe öğrencilerde istenmeyen davranışlarla karşılaşma olasılığı da artmaktadır.

4.3. Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Davranışlara Karşı Kullandıkları Stratejiler

Sınıf Öğretmenlerinin Sınıflarında Karşılaştıkları İstenmeyen Davranışlara Karşı Kullandıkları Stratejiler tablo 4.16' da verilmiştir. Öğretmenlerin 49 farklı strateji kullandıkları görülmektedir.

Tablo 4.16.

Öğretmenlerin İstenmeyen Davranışlara Karşı Kullandıkları Stratejiler

<i>Stratejiler</i>	<i>Sıklık (f)</i>
1. Sözlü uyarı	70
2. İstenen davranışa ödül ve pekiştirme verme	58
3. Bire bir görüşme	48
4. Açıklama yapma nasihat etme	44
5. Farklı yöntem ve teknikleri kullanma	39
6. Öğrenci aktifliği	38
7. Sınıf kurallarını birlikte belirleme	36
8. Empati kurmasını sağlama	35
9. Sınıf içi eğlenceli etkinliklere yer verme	33
10. Eğitici oyunlara yer verme	33
11. Ceza	32
12. İlgili yayınları inceleme	32
13. İstenmeyen davranışların sebebini bulma	32
14. Aile ile görüşme	31
15. Görmezden gelme	29
16. Drama eğitimi	28
17. Sınıf dışı eğlenceli etkinliklere yer verme	28
18. 2. tür ceza	26
19. Değerli olduğunu hissettirme	26
20. Rehberlik servisine yönlendirme	26
21. Bireysel farklılıklarıyla öğrenciyi iyi tanıma	21
22. Örnek olay	21
23. Uzmanlara danışma	21
24. Farklı görev ve sorumluluklar verme	18
25. Anında dönüt düzeltme	17
26. Beden dilini etkin kullanma	17
27. Derse ara verme	17
28. Öğrenci veli pozitif iletişimi	17
29. Davranış panosu oluşturma	16
30. Ben dili kullanma	15
31. Dikkat çekme	15
32. Yanlış davranışın farkına varmalarını sağlama	15
33. Öğrenciyle anlaşma yapma	14
34. Model olma	13
35. Pozitif etkili iletişim kurma	11
36. Pozitif sınıf ortamı oluşturma	11
37. Akran destekli iş birliği	9
38. Ders süresini ilgi ihtiyaca göre esnetme	9
39. Diğer öğretmenlere danışma	8
40. Oturma düzenini değiştirme	8
41. Özgür ve güvenli ortam sağlama	8
42. Öğrencinin yerini değiştirme	8
43. Teknolojiden daha fazla yararlanma	8
44. Okul idaresine yönlendirme	6
45. Değerler eğitimi kazandırma	5
46. Anne ve babanın ortak tutum geliştirmesini sağlama	4
47. Okul idaresi ile görüşme	4
48. Öğretmenin aktif ve otoriter olması	4
49. Öğrencilere 'hayır'ı öğretebilme	2

Üçüncü araştırma sorusu açık uçlu soru formuna verilen cevaplardan oluşmuştur. Nicel araştırmanın uygulandığı 450 öğretmenden 230'u gönüllü olarak açık uçlu soru formuna da cevap vermişlerdir. Öğretmenlere istenmeyen davranışlarla mücadele etmedeki başvurdukları stratejiler sorulmuştur. Öğretmenler diledikleri kadar strateji söyleyebilmişlerdir. Tablo 4.20. öğretmenlerin kullandıkları stratejiler ve sıklıkları sunulmuştur.

Buna göre sınıf öğretmenleri istenmeyen davranışlarla mücadelede baskın bir şekilde en fazla sözlü uyarıyı kullanmaktadır. Bunun dışında istenen davranışa ödül ve pekiştirme verme, öğrenciyle bire bir görüşme, açıklama yapma ya da nasihat etme, öğretimde farklı yöntem ve teknikler kullanma, öğrencilerin aktif olmasını sağlama, sınıf kurallarını birlikte belirleme, empati kurulmasını sağlama, sınıf içi eğlenceli etkinliklere yer verme, eğitici oyunlara yer verme ceza, aile ile görüşme, görmezden gelme drama eğitimi sınıf dışı eğlenceli etkinliklere yer verme öğrenciye değerli olduğunu hissetime ve bireysel farklılıklarını tanıma ve uzmanlara danışma da sıkça başvurulan stratejilerdendir. Okul idaresi ile görüşme, öğretmenin aktif ve otoriter olması öğrencilere hayır kavramını öğretme gibi stratejilerin de nadiren kullandıkları görülmektedir.

4.3.1.Köyde Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerin İstenmeyen Davranışlara Karşı Kullandıkları Stratejiler

Köyde görev yapan sınıf öğretmenlerin istenmeyen davranışlara karşı kullandıkları stratejiler tablo 4.17' de verilmiştir. Öğretmenlerin 38 farklı şekilde strateji kullandıkları görülmektedir.

Tablo 4.17.

Köylerde Görev Yapan Yapan Öğretmenlerin İstenmeyen Davranışlara Karşı Kullandıkları Stratejiler

<i>Stratejiler</i>	<i>Sıklık (f)</i>
1. Farklı yöntem teknik	33
2. Sınıf içi eğlenceli etkinliklere yer vermek	28
3. Öğrenci aktifliği	27
4. İstenen davranışa ödül	21
5. Bireysel farklılıklarıyla öğrencileri iyi tanıma	21
6. Uzmanlara danışma	21
7. İstenmeyen davranışın nedeni bulma	20
8. Eğitsel oyun	18
9. İlgili yayınları inceleme	18
10. Farklı görev sorumluluk verme	18
11. Öğrenci ve veli pozitif iletişim	17
12. Anında dönüt düzeltme	17
13. Davranış panosu oluşturma (foto gülen yüz asma)	16
14. Ben dili kullanma	15
15. Dikkat çekmek	15
16. Öğrenciyle anlaşma yapma	14
17. Empati kurmalarının sağlama	13
18. Değerli olduğunu hissettirme	13
19. Drama	12
20. Derse ara verme fıkra bilmece masal	11
21. Pozitif sınıf iklimi oluşturmak	11
22. Bire bir görüşme	10
23. Sınıf kurallarını birlikte belirleme	10
24. Sözlü uyarı	9
25. Akran destekli iş birliği	9
26. Yanlış davranışın farkına varmalarını sağlama	9
27. Ders süresini ilgi ihtiyaca göre esnetmek	9
28. Diğer öğretmenlere danışma	8
29. Oturma düzeninde sık değişiklik	8
30. Model olma	7
31. Beden dilini aktif kullanmak	7
32. Aile ile görüşme	7
33. Örnek olay	6
34. Görmezden gelme	6
35. 2. tür ceza	6
36. Değerler eğitimini kazandırmak	5
37. Anne baba ortak tutum sergilemesini ağlamak	4
38. Okul idaresiyle görüşme	4

Öğretmenlerin istenmeyen davranışlara yönelik kullandıkları stratejilerin köyde, ilçede ya da il merkezinde çalışmalarına göre farklılık oluşup oluşmadığını anlamak için ayrı ayrı analizler yapılmıştır. Köy öğretmenlerinden 85'i açık uçlu soru formuna cevap vermiştir. Tablo 4.17' de köy öğretmenlerinin kullandıkları teknikler ve sıklıkları sunulmuştur.

Buna göre köyde görev yapan sınıf öğretmenleri en fazla farklı yöntem ve teknikler kullanma, sınıf içi eğlenceli etkinliklere yer verme, öğrencilerin aktif olmasını sağlama, istenen davranışa ödül verme, öğrencileri tanıma, uzmanlara danışma ve istenmeyen davranışın nedenini bulma eğitsel oyunlara yer verme, öğrencilere farklı görev ve sorumluluklar verme, ilgili yayınları inceleme, öğrenci ve veli ile pozitif iletişim kurma, davranış panosu oluşturma, öğrenciyle anlaşma yapma gibi stratejileri sıkça kullanmaktadır. Bunun yanında okul idaresiyle görüşme anne baba ortak tutum sergilemesini sağlamak, 2.tür ceza ve görmezden gelme gibi stratejilere ise nadiren başvurdukları görülmektedir.

Dolayısıyla köyde görev yapan sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerde görülen istenmeyen davranışlara karşılık öğrenci merkezli yaklaşımlarını daha sık kullandığı anlaşılmaktadır.

4.3.2. İlçe Merkezinde Görev Yapan Öğretmenlerin İstenmeyen Davranışlara Karşı

Kullandıkları Stratejiler

İlçe merkezinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin istenmeyen davranışlara karşı kullandıkları stratejiler tablo 4.18' de verilmiştir. Öğretmenlerin 30 farklı şekilde strateji kullandıkları görülmektedir.

Tablo 4.18.

İlçe Merkezinde Görev Yapan Öğretmenlerin İstenmeyen Davranışlara Karşı Kullandıkları Stratejiler

<i>Stratejiler</i>	<i>Sıklık (f)</i>
1. Sözlü uyarı	33
2. Aile ile görüşme	29
3. İstenen davranışa ödül ve pekiştirme	23
4. Bire bir görüşme	21
5. Ceza	20
6. Ders içi eğlenceli etkinliklere yer verme	16
7. Rehberlik servisine yönlendirme	14
8. Drama eğitimi	14
9. Görmezden gelme	13
10. Eğitici oyunlara yer verme	13
11. Sınıf kurallarını birlikte oluşturma	12
12. Değerli olduğunu hissettirme	11
13. Öğrencinin aktif olmasını sağlama	11
14. Örnek olaylara yer verme	10
15. İstenmeyen davranışın sebebini araştırma	10
16. Sorumluluk verme	10
17. Pozitif etkili iletişim kurma	9
18. 2. tür ceza	8
19. Empati kurmasını sağlama	7
20. Öğrencilere özgür ve güvenli ortamlar sağlama	7
21. Okul idaresine yönlendirme	6
22. Beden dilini etkin kullanma	6
23. Teknolojiden daha fazla yararlanma	5
24. Yanlış davranışın farkına varmasını sağlama	5
25. Farklı yöntem teknikleri aktif kullanma	4
26. Derse ara verme	4
27. Öğrencinin yerini değiştirme	3
28. Model olma	3
29. Öğretmenin otoriter ve aktif olması	3
30. Öğrencilere 'hayır' ı öğretebilmek	2

İlçede görev yapan öğretmenlerden ise 77'si açık uçlu soru formuna cevap vermiştir. İlçe merkezinde görev yapan öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla mücadelede en sık kullandıkları stratejiler tablo 4.18' de sunulmuştur. Buna göre ilçede görev yapan öğretmenler istenmeyen davranışlarla mücadele etmede en sık sözlü uyarı, aile ile görüşme, istenen

davranışa ödül ve pekiştireç verme, öğrencilerle birebir görüşme ve ceza stratejilerini kullanmaktadırlar.

Buna göre İlçe merkezinde Sınıf öğretmenlerinin istenmeyen davranışlara karşı kullandıkları stratejilerin daha çok öğretmen merkezli ve öğrencilerin özelliklerini dikkate alınmadığı stratejiler olduğu söylenebilir.

4.3.3. İl Merkezinde Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerin İstenmeyen Davranışlara Karşı Kullandıkları Stratejiler

İl merkezinde görev yapan sınıf öğretmenlerin istenmeyen davranışlara karşı kullandıkları stratejiler tablo 4.19' da verilmiştir. Öğretmenlerin 28 farklı şekilde strateji kullandıkları görülmektedir.

Tablo 4.19.

İl Merkezinde Görev Yapan Öğretmenlerin İstenmeyen Davranışlara Karşı Kullandıkları Stratejiler

Stratejiler	Sıklık (f)
1. Sözlü uyarı	28
2. Aile ile görüşme	24
3. Birebir görüşme	17
4. Açıklama yapma nasihat verme	15
5. Empati kurmasını sağlama	15
6. Sınıf kurallarını birlikte oluşturma	14
7. İstenen davranışa ödül pekiştireç	14
8. Rehberlik servisine yönlendirme	12
9. 2. tür ceza	12
10. Ceza	12
11. Görmezden gelme	10
12. Ders içi eğlenceli etkinliklere yer verme	6
13. Öğrencinin yerini değiştirme	5
14. Örnek olaylara yer verme	5
15. Beden dilini etkin kullanma	4
16. Teknolojiden daha fazla yararlanma	3
17. Sorumluluk verme	3
18. Model olma	3
19. Drama eğitimi	2
20. İstenmeyen davranışın sebebini araştırma	2
21. Farklı yöntem teknikleri aktif kullanma	2
22. Derse ara verme	2
23. Pozitif etkili iletişim kurma	2
24. Değerli olduğunu hissettirme	2
25. Eğitici oyunlara yer verme	2
26. Yanlış davranışın farkına varmasını sağlama	1
27. Öğretmenin aktif olması	1
28. Öğrencilere özgür ortamlar sağlama	1

Açık uçlu soru formuna il merkezinde görev yapan 68 öğretmen cevap vermiştir. Sonuçlar tablo 4.19' da sunulmuştur.

Buna göre il merkezinde görev yapan öğretmenlerin istenmeyen davranışlara karşı en sık kullandıkları stratejiler; sözlü uyarı, aile ile görüşme, bire bir görüşme, açıklama yapma ve nasihat etme, empati kurmasını sağlama, sınıf kurallarını birlikte oluşturma ve istenen davranışa ödül ve pekiştirme vermedir.

Öğretmenlerin en az kullandıkları stratejiler ise öğrencilere özgür ortamlar sağlama, öğretmenlerin aktif olması, yanlış davranışın farkına varmasını sağlama, eğitici oyunlar ayar verme, değerli olduğunu hissettirme, pozitif etkili iletişim kurma, derse ara verme, farklı yöntem ve teknikleri aktif kullanma, istenmeyen davranışların sebebini araştırma, drama ve sorumluluk verme gibi yöntemler olduğu görülmektedir.

Dolayısıyla il merkezinde görev yapan sınıf öğretmenlerin farklı stratejileri ve özellikle de öğrenciyi merkeze alan, öğrencinin kendi davranışlarının farkına varmasını sağlayan stratejileri yeterince kullanmadıkları söylenebilir.

5.SONUÇ ve TARTIŞMA

Sınıf öğretmenlerinin sınıflarında karşılaştıkları istenmeyen davranışlar ve bu davranışlara karşı kullanılan stratejilerin araştırıldığı bu çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla karşılaşma sıklığını belirlemek için anket kullanılmış, açık uçlu soru formunda ise öğretmenlere istenmeyen davranışlarla baş etmede kullandıkları stratejiler sorulmuştur. Örneklemi, Mersin ili Silifke, Mezitli ve Erdemli ilçelerinden belirlenen 41 okuldan seçilen 450 öğretmen oluşturmuştur.

Araştırma sonuçlarına göre katılımcı öğretmenlerin ankette yer alan istenmeyen davranışlarla karşılaşma sıklığı yüksek düzeyde değildir. En sık karşılaşılan istenmeyen davranışlar; söz verilmeden konuşma, dikkatini derse vermeme ve yanındaki ya da arkasındaki öğrencileri rahatsız etmedir. Bu 3 davranış ile orta düzeyde bir sıklıkta karşılaşılmakta bunların haricindeki tüm istenmeyen davranışlarla nadiren karşılaşılmaktadır. En az karşılaşılan istenmeyen davranışlar ise derste cep telefonu kullanma, öğretmen izin vermediği halde ders sırasında sınıfa girme çıkma ve derse bilinçli olarak geç gelmedir. Öğretmenler bu davranışlarla neredeyse hiç karşılaşmadıklarını bildirmişlerdir. Öğrencilerin yaş ve gelişim düzeyleri göz önünde bulundurulduğunda bu sonuç çok olağandır. Derse geç gelme, izinsiz sınıfa girip çıkma, cep telefonu kullanma gibi istenmeyen davranışların daha çok lise çağındaki öğrencilerde olması beklenir. İlkokul öğrencileri için öğretmenleri yaşı büyük öğrencilere nazaran daha önemli bir otorite figürüdür. Bu nedenle izinsiz dışarı çıkma, bilinçli olarak geç kalma, cep telefonu ile oynama gibi davranışları sergilemeleri çok beklenmemektedir. Yaşlarına uygun olarak söz almadan konuşmak isteme, dikkatlerinin çabuk dağılması ve arkadaşlarıyla ilgilenmeleri en sık rastlanan davranışlar olmuştur. Karakaş (2005), bu çalışmaya benzer şekilde sınıf öğretmenleriyle yürüttüğü araştırmasında en sık karşılaşılan istenmeyen davranışların devamlı ön planda olmayı isteme, arkadaşlarının sözünü kesme, derse hazırlıksız gelme, sürekli arkadaşlarını şikâyet etme ve söz almadan konuşma olduğunu bulmuşlardır. Sun ve Shek (2012) ise en sık karşılaşılan istenmeyen davranışların ders dışı konuşmalar yapma ve saygı sınırını aşan davranışlarda bulunma olduğunu tespit etmişlerdir.

Bu çalışmada öğretmenlerin cinsiyetine göre istenmeyen davranışlarla karşılaşılmasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Her iki grup da ara sıra istenmeyen davranışlarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Yüksel (2013) bu çalışmaya benzer olmayan şekilde kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere nazaran sınıf yönetimi konusunda ve alt boyutlarında istatistiksel olarak daha başarılı oldukları sonucuna ulaşmıştır.

Öğretmenlerin mezun oldukları okul türüne göre istenmeyen davranışlarla karşılaşma sıklıkları anlamlı derecede değişmektedir. Eğitim fakültesi mezunları diğer okul mezunlarına göre daha az sıklıkta istenmeyen davranışlarla karşılaşmaktadır.

Eğitim fakóltesi mezunu oğretmenler hem en başından beri oğretmen olmaya odaklandıkları için hem de eğitimi boyunca çok sayıda pedagoji dersi aldıkları için bu sonuç normaldir. Sınıf yönetimiyle ilgili dersler alan ve stajlarda oğretmenlik deneyimleri bulunan ayrıca oğrencilerin gelişim düzeylerine göre ne tür davranışlar sergileyebileceklerini daha iyi kestirebilen eğitim fakóltesi mezunu oğretmenler oğretmenlik mesleğini sonradan seçenlere nazaran sınıf yönetimi konusunda daha başarılıdır. Bu sonuçları destekler şekilde Ercoşkun (2011) alan mezunu olunmasının sınıf yönetiminde etkili olduğu bulgusuna ulaşmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre kıdem değişkeni istenmeyen davranışlarla karşılaşma hususunda anlamlı bir değişken değildir. Meslekte ilk yıllarında bulunma ya da tecrübeli olma istenmeyen davranışlarla karşılaşma düzeyini etkileyen bir değişken olmamıştır. Bu sonuçlara paralel olarak Yüksel (2013) sınıf yönetimi becerilerinde mesleki kıdem anlamlı bir değişken olmadığını saptamıştır.

Sınıf mevcudu, istenmeyen davranışlarla karşılaşma sıklığı açısından anlamlı bir değişken olmuştur. İstenmeyen davranışlarla en az karşılaşan grup 10-15 oğrenci mevcuduna sahip gruptur. En sık istenmeyen davranışla karşılana grup ise 31'den fazla oğrencinin olduğu gruptur. 10-15 mevcutlu sınıfa sahip oğretmen görüşleri ile 26-30 ve 31 ve üzeri mevcuda sahip oğretmen görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır. 16-20 mevcuda sahip oğretmenler ile 26-30 ve 31 ve üzeri mevcuda sahip oğretmen görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır. 21-25 mevcuda sahip oğretmenler ile 26-30 ve 31 ve üzeri mevcuda sahip oğretmen görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır. 26-30 mevcuda sahip oğretmenler ile 31 ve üzeri mevcuda sahip oğretmen görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır. Sınıf mevcudu tüm gruplarda istenmeyen davranışlarla karşılaşma sıklığı açısından istatistiksel olarak anlamlı bir değişken olmuştur. Bu sonuçlar olağandır. Oğrenci sayısı arttıkça oğretmen için sınıf yönetimi zorlaşmaktadır. 10-15 oğrenciyle ilgilenen bir oğretmenle 30'un üzerinde mevcuda sahip bir sınıfla ilgilenen bir oğretmenin harcadığı efor farklı olacaktır. Yüksek sınıf mevcuduna sahip oğretmenlerin kalabalık sınıflar için kullanılan oğrenme-oğretme yöntem teknikleri ile sınıf yönetimi becerilerini geliştirmeleri gerekmektedir. Sınıf mevcudunun fazla olmasını avantaja çevirmek, oğrencileri grup çalışmalarına yönlendirmek, istenen davranışı gösteren oğrencilerle diğerlerinin birbirlerine rol model olmasını sağlamak etkili yöntemlerden olabilir.

Sınıf düzeyine göre istenmeyen davranışlarla karşılaşma sıklığı test edildiğinde istenmeyen davranışlarla en az 2. sınıf oğretmenlerinin en fazla da 4. sınıf oğretmenlerinin karşılaştıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Bu iki sınıf düzeyi arasındaki fark istatistiksel olarak da anlamlıdır. Sonuçlara göre sınıf düzeyi arttıkça istenmeyen davranış sıklığının da arttığı söylenemez. Çünkü 1. ve 3. sınıflar örüntüyü bozmaktadır. 1. sınıfların henüz okul yaşantısına

alışma evresinde oldukları düşünülse dahi 3. sınıflar yine söz konusu örüntüyü sağlamamaktadır.

Öğretmenlerin görev yaptığı yerleşim yerine göre istenmeyen davranışlarla karşılaşma sıklıkları incelendiğinde köyde görev yapan öğretmenlerin en az, ilde görev yapan öğretmenlerin ise en fazla sıklıkta istenmeyen davranışlarla karşılaştıkları görülmüştür. İkili karşılaştırmalar sonucunda köy-il ve ilçe-il grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır. Köy, ilçe ve il nüfusları göz önünde bulundurulduğunda köy okullarında sınıf mevcutlarının daha az olduğu bilinmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin sınıf yönetimini sağlamaları daha rahat olmaktadır. Ayrıca köylerde ve illerde yaşayan çocukların yetiştirilme tarzları da farklılaşabilmekte öğretmenin otoritesine bakış açıları değişebilmektedir. Bu sebeple köyde görev yapan öğretmenler daha az sıklıkta istenmeyen davranışlarla karşılaştıklarını belirtmiş olabilirler.

Araştırmanın açık uçlu soru formunda ise araştırmaya katılan 450 öğretmenden 230'u istenmeyen davranışlara karşı hangi stratejileri kullandıklarını paylaşmışlardır. Buna göre öğretmenler istenmeyen davranışlarla mücadelede en fazla sözlü uyarıyı kullanmaktadır. Bunun dışında istenen davranışa ödül ve pekiştireç verme, öğrenciyle bire bir görüşme, açıklama yapma ya da nasihat etme, öğretimde farklı yöntem ve teknikler kullanma, öğrencilerin aktif olmasını sağlama, sınıf kurallarını birlikte belirleme, empati kurulmasını sağlama, sınıf içi eğlenceli etkinliklere yer verme, eğitici oyunlara yer verme ve ceza da sıkça başvurulan stratejilerdendir. Literatürde benzer bulgulara sahip çalışmalara rastlanmaktadır. Sağlam, Adıgüzel ve Güngör (2008) sınıf öğretmenlerinin istenmeyen davranışlarla mücadelede en çok açıklamalar yapmak, sözlü uyarıda bulunmak ve olumlu davranışları örnek göstermek yöntemlerine başvurduğunu bulmuşlardır. Çankaya ve Çanakçı (2011) öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla baş ederken rehberlik yapma, sorumluluk verme, ödül sistemini devreye sokma gibi yöntemleri kullandıklarını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin kullandıkları stratejilerin görev yaptıkları yerleşim yerine göre farklılaştığı görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda köyde görev yapan öğretmenler en fazla farklı yöntem ve teknikler kullanma, sınıf içi eğlenceli etkinliklere yer verme, öğrencilerin aktif olmasını sağlama, istenen davranışa ödül verme, öğrencileri tanıma, uzmanlara danışma ve istenmeyen davranışın nedenini bulma stratejilerini kullanmaktadır. İlçede görev yapan öğretmenler istenmeyen davranışlarla mücadele etmede en sık sözlü uyarı, aile ile görüşme, istenen davranışa ödül ve pekiştireç verme, öğrencilerle birebir görüşme ve ceza stratejilerini kullanmaktadırlar. İl merkezinde görev yapan öğretmenlerin istenmeyen davranışlara karşı en sık kullandıkları stratejiler; sözlü uyarı, aile ile görüşme, bire bir görüşme, açıklama yapma ve nasihat etme, empati kurmasını sağlama, sınıf kurallarını birlikte oluşturma ve istenen davranışa ödül ve pekiştireç vermedir.

İlçe ve illerde görev yapan öğretmenlerin kullandıkları stratejiler köyde görev yapanlardan farklılaşmaktadır. Genel olarak mesleğe yeni atanan öğretmenlerin köylerde görev yaptıkları düşünülürse eğlenceli etkinliklere ya da farklı yöntem teknikleri kullanma yoluna başvurmaları normal karşılanmaktadır. Daha tecrübeli öğretmenler sözlü uyarı, aileyle görüşme ve birebir görüşme tekniklerini daha yoğun kullanmaktadır.

Öğrenciler öğretmenlerini sevdikleri, derste rahat edebildikleri, dersi anladıkları ve konunun ilgi çekici olduğu durumlarda daha az istenmeyen davranış sergileme eğiliminde olacaklardır. Ayrıca öğretmenin rol model olarak istenen davranışları öncelikle kendisinin göstermesi de etkili bir yöntemdir. Öğretmenlerin sınıf yönetimi konusunda bilgili olmaları, farklı yöntem ve teknikler kullanabilmeleri istenmeyen davranışların yaşanmasını azaltacaktır.

5.1. Öneriler

1. Sonuçlara göre en sık karşılaşılan istenmeyen davranışlar; söz verilmeden konuşma, dikkatini derse vermeme ve yanındaki ya da arkasındaki öğrencileri rahatsız etmedir. Sene başında öğrencilerle yapılacak bir görüşme ile bu davranışlar hususunda birlikte kural belirleme yöntemine başvurulabilir.
2. Eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerin daha az istenmeyen davranışlarla karşılaştığı bulunmuştur. Eğitim fakültesi mezunu olmayan öğretmenlere hizmet içi eğitim yoluyla sınıf yönetimi ve öğretim yöntem teknikleri dersleri verilebilir.
3. Sınıf mevcudu değişkeni istenmeyen davranışların yaşanmasında anlamlı bulunmuştur. Sınıf mevcudu arttıkça istenmeyen davranışlar artmaktadır. Sınıf mevcudu çok kalabalık olmayacak şekilde bir düzenlemeye gidilmelidir.
4. Değişen eğitim anlayışı ve teknolojiyle birlikte sınıf içinde istenmeyen davranışlar şekil değiştirebilmektedir. Belirli aralıklarla istenmeyen davranışlar ve bu davranışlardaki değişim araştırılmalıdır.
5. Araştırmanın evreni Mersin ilinde görev yapan öğretmenlerle sınırlıdır. Çalışma farklı il ve bölgelerde tekrarlanabilir.
6. Araştırmanın açık uçlu soru formu geliştirilerek tekrarlanabilir.
7. Ders süreleri ile teneffüs süreleri öğrencilerin beklenti ve ilgileri dikkate alınarak tekrardan düzenlenebilir.
8. Araştırma sınıf öğretmenleri üzerinde yürütülmüştür. Branş öğretmenleri ile ve farklı sınıf düzeylerinde tekrarlanabilir.
9. İstenmeyen davranışların nedenleri hakkında araştırmalar yapılabilir.
10. İstenmeyen davranışlara karşı kullanılan stratejilere ilişkin sınıf öğretmenlerine hizmet içi eğitimler verilebilir.

KAYNAKLAR

- [1]. Ada, S. (2000). Sınıf yönetimini etkileyen faktörler. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12, 1-8.
- [2]. Alkaş, B. (2010). *İlköğretim öğrencileri arasındaki istenmeyen öğrenci davranışlarının incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- [3]. Akçadağ, T. (2009). Sorunlu davranışların yönetimi. H. Kıran. (Ed.) *Etkili sınıf yönetimi*. (s. 269-302) Ankara: Anı.
- [4]. Arı, R. ve Deniz, E. (2006). *Sınıf yönetimi ve yaklaşımları*. Ankara: Nobel.
- [5]. Armağan, R. (2010). *Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin sınıf içi istenmeyen davranışlarıyla başa çıkma becerileri ve özel bir okulda yapılan uygulama*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- [6]. Arslan, F. (2011). *Sınıf yönetiminde öğretim elemanlarının iletişim davranışlarına ilişkin öğrenci görüşleri (Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi örneği)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü: Konya.
- [7]. Aydın, A. (2003). *Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Alfa.
- [8]. Baburşah, D. (2014). *Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi eğilimlerinin belirlenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- [9]. Balay, R. (2003). *2000'li yıllarda sınıf yönetimi*. Ankara: Sandal.
- [10]. Baloğlu, N. (2002). Türkiye ilköğretim birinci kademe görevli öğretmenlerin davranış yönetimi yeterlikleri. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 21-29.
- [11]. Başar, H. (1999). *Sınıf yönetimi*. Ankara: MEB.
- [12]. Bilir, A. (2014). Sınıf yönetiminde başarının aracı: Önlemsel model. *Folklor ve Edebiyat* 20(78),203-214.
- [13]. Başaran, S. (2015). Sınıfta fiziksel çevrenin yönetimi. (Ed.). D. Erbaş. *Sınıfta etkili öğretim ve yönetim (etkinlikler ve örnekler)*. Ankara: Pegema
- [14]. Bayar, A. And Kerns, H. (2015). Undesired behaviors faced in classroom by physics teachers in high schools. *Eurasian J. Phys. And Chem. Educ.* 7(1): 37-45.
- [15]. Bayraktar, H. (2015). Sınıf yönetiminde öğrenci motivasyonu ve motivasyonu etkileyen etmenler. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 10(3), 1079-1100. Doi: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7788>
- [16]. Beşdok, D. (2007). *Orta öğretim öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarını önleyebilme yeterliliklerinin değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- [17]. Büyüköztürk, G. (2005). Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı. Ankara: Pegem Akademi.
- [18]. Calderon, M.T. (t.y.). Effective classroom management. http://www.cfo-pso.org.ph/pdf/10thconferencepresentation/1_Effective_Classroom_Management-Dr_Calderon.pdf Erişim tarihi: 26.01.2019.
- [19]. Can, E. ve Baksi, O (2014). Öğrencilerin sınıf içi tutum ve davranışlarının öğretmenlerin sınıf yönetimi başarısına etkisi. *Asya Öğretim Dergisi*, 2(1), 86-101
- [20]. Celep, C. (2004). *Sınıf yönetimi ve disiplini*. Ankara: Anı.
- [21]. Çalık, T. (2009). Sınıf yönetimi ile ilgili temel kavramlar. L. Küçükahmet (Ed.), *Sınıf Yönetimi* içinde (s. 1-16). Ankara: Pegema.
- [22]. Çalışkan, M. (2015). Etkili dönüt verme yolları. *International Periodical for the languages, Literature and history of Turkish hor Turkic*, 10(11), 417-430. Doi: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8613>
- [23]. Çankaya, İ. ve Çanakçı, H. (2011). Sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlarla başa çıkma yolları. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6(2), 307-316.
- [24]. Çapri, B., Balcı, A. ve Çelikkaleli, Ö. (2010). İlköğretim öğretmenlerinin sınıf içi istenmeyen davranışlara ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (2), 89-102.

- [25]. Çelik, V. (2003). Sınıf yönetimi. Ankara: Nobel
- [26]. Çelikkaleli, Ö. Ve Avcı, R. (2015). Öğretmenlerin Empatik Eğilimi ve Sınıf İçi İstenmeyen Öğrenci Davranışları Arasındaki İlişki: Öğretmenlerin Kişilerarası Yetkililiğinin Rolü, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Mart 2015, Sayı: 33, ss. 61 – 87.
- [27]. Çinkır, Ş. (2004). Okulda etkili öğretmen öğrenci ilişkisinin yönetimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 161, Erişim adresi: https://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/161/cinkir.htm
- [28]. Çiftçi, A. S. (2015). *İlkokul öğretmenlerinin sınıf yönetim tarzları ve demokratik değerlere ilişkin görüşleri arasındaki ilişki*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- [29]. Dada, E.D. & Okunade, H.F. (2014). Classroom undesirable behaviours and strategies used for controlling them among primary school teachers, Kuwait Chapter of Arabian Journal Of Business and Management Review, 3(9), 51-57.
- [30]. Demirbaş, M. (2014). Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri. M. Metin, (Ed.), *Bilimsel araştırma ve özellikleri* (ss.9-28). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- [31]. Demirtaş, H. (2005). Sınıf yönetiminin temelleri. H. Kıran (Ed.), *Etkili Sınıf Yönetimi* (s. 1-33). Ankara: Anı.
- [32]. Dönmez, B. (2008). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegema
- [33]. Durulmuş, M. (2018). *Bir kamu ilkokulunda öğrencilerin istenmeyen davranışlarının nedenlerine ve çözümüne ilişkin durum çalışması*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- [34]. Eğitim Bilişim Ağı. (2013). *Zaman yönetimi*. Erişim adresi: <http://img.eba.gov.tr/944/413/7cc/b3b/42b/454/0a5/806/49a/e52/75f/c34/855/e2e/001/9444137ccb3b42b4540a580649ae5275fc34855e2e001.pdf?name=ZAMAN%20Y%C3%96NET%C4%B0M%C4%B0.pdf> Erişim tarihi: 28.02.2019
- [35]. Ekici, G. (2002). Öğretim yönetimi. (Ed.). E. Karip. *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegema
- [36]. Elban, L. (2009). *İlköğretimdeki öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşma ve çözüm bulma durumlarının incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Konya.
- [37]. Emmer, E.T. and Stough, L.M. (2001). Classroom management: A critical part of educational psychology, with implications for teacher education. *Educational Psychologist*, 36(2), 103–112.
- [38]. Ercoşkun, M. H. (2011). *Etkili sınıf yönetimi oluşturmada sınıf öğretmenlerinin yeni rollerinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- [39]. Ercoşkun, M. H. ve Ada, Ş. (2013). Etkili sınıf yönetimi oluşturmada sınıf öğretmenlerinin yeni rollerinin nitel açısından incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(1), 60-79.
- [40]. Erdem, H. (2016). *İlkokul öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmede kullandıkları yöntemler*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Denizli.
- [41]. Erden, M. (1998). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. İstanbul: Alkım.
- [42]. Erden, M. (2008). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Arkadaş.
- [43]. Erdoğan, Ç. (2014). *Sınıfta fiziksel düzenin önemi*. Erişim adresi: <https://docplayer.biz.tr/8423092-Sinif-ortaminin-fiziksel-duzeni.html> Erişim tarihi: 27.2.2019
- [44]. Erişen, Y. (2008). Sınıfta öğretim ortamının hazırlanması. (Ed.). R. Arı ve M. Deniz. *Sınıf yönetimi*. Ankara: Maya.
- [45]. Erol, E. (2014). *Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimine ilişkin yeterlikleri (Manisa ili Sarıgöl, Alaşehir ilçeleri)*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Denizli.
- [46]. Ertürk, S., (1997). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Meteksan
- [47]. Escobedo, P. S. (2002). Classroom behavior: perceptions, management and attributions of mexican teachers. *The Journal of International Special Needs Education*.

- Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/303886719_Classroom_Behavior_Perceptions_Management_and_Attributions_of_Mexican_Teachers. 9.2.2019.
- [48]. Evertson, C. M. And Emmer, E.T. (2013). *Classroom Management for Elementary Teachers*. New York: Pearson.
- [49]. Gurbetoğlu, A. (2015). *Öğretimin planlanması ve değerlendirilmesi*. Erişim adresi: <https://docplayer.biz.tr/40586752-Sinif-yonetimi-5-ogretimin-planlanmasi-ve-degerlendirilmesi.html> Erişim tarihi: 3.3.2019.
- [50]. GUYANA. (2019). Common Behavior Problems in the Classroom, <https://education.gov.gy/web/index.php/teachers/tips-for-teaching/item/1879-common-behavior-problems-in-the-classroom>, 31.05.2019 tarihinde alınmıştır.
- [51]. Güçlü, N. (2003). Sınıf içi iletişim ve etkileşim. (Ed.). L. Küçükahmet. *Sınıf yönetimi*. Ankara: Nobel.
- [52]. Güder, S., Alabay, E. ve Güner, E. (2018). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıflarında Karşılaştıkları Davranış Problemleri ve Kullandıkları Stratejiler. *İlköğretim Online*, 17(1), 414-430.
- [53]. Gülbahar, B. (2016). Öğretimi planlama yeterlik algısı ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 699-715
- [54]. Gül, G. (2004). Birey toplum eğitim ve öğretmen. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 223-236
- [55]. Gündüz, H. B. ve Konuk, S. (2016). İlkokul öğretmenlerin karşılaştıkları istenmeyen davranışlar ile baş etme stratejileri. *YILDIZ Journal of Educational Research*, 1(1), 37-54.
- [56]. Güneş, F. (2007). *Yapılandırıcı yaklaşımla sınıf yönetimi*. Ankara: Nobel.
- [57]. Güven, S. ve Karlı, M. D. (2014). Sınıf yönetiminin etkililiğini etkileyen faktörlere ilişkin okul müdürlerinin görüşleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 1-24.
- [58]. Hayes, N. (2007). Perspectives on the relationship Between education and care in early childhood: A background paper. Dublin: National Council for Curriculum and Assessment
- [59]. İbrahim, M. H. (2016). Classroom Management The Effectiveness of Teacher's Roles. *Education and Linguistics Research* 2(1), 69-84.
- [60]. İpsir, D. (2002). Sınıf yönetiminde öğrencilerle sağlıklı iletişim kurabilmenin ve olumlu sınıf ortamı yaratmanın rolleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 153, Erişim adresi: https://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/153-154/ipsir.htm 10.02.2019
- [61]. Jones, V. (1996). Classroom management. In J. Sikula (Ed.), *Handbook of research on teacher education*. New York: Simon and Schuster.
- [62]. Karakaş, B. N. (2005). *İlköğretim birinci kademe öğrencilerinde gözlenen istenmeyen davranışlar ve öğretmenlerin bunlarla başa çıkma yöntemleri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Manisa.
- [63]. Karasar, N. (2003). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel.
- [64]. Karip, E. (2002). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegema.
- [65]. Kayıkçı, K. (2009). The effect of classroom management skills of Elementary school teachers on undesirable discipline behaviour of students. *Procedia Social and Behavioral Sciences* 1(1):1215-1225. DOI: 10.1016/j.sbspro.2009.01.218
- [66]. Kıncal, Y.R. (2006). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Nobel.
- [67]. Kızılkaya, E. (2006). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin olumlu disiplin yöntemlerini öğrenme ihtiyacı*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- [68]. Kokkinos, C. M. (2007). Job stressors, personality and burnout in primary school teachers. *British Journal of Educational Psychology*, 77(1), 229-243.
- [69]. Korkmaz, İ. (2003). İstenmeyen Davranışların Önlenmesi. Z. Kaya (Ed.), *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Pegema.
- [70]. Kutlu, E. (2006). *Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre sınıf yönetiminde davranış düzenleme sürecinin değerlendirilmesi (Kayseri İli Örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- [71]. Kyriacou, C., ve Martín, J. (2009). Beginning secondary school teachers' perceptions of pupil misbehaviour in Spain. *Teacher Development*, 14(4):415-426.

- [72]. Marzano, R. And Marzano, J.S. (2003). Building classroom relationships the key to classroom management. *Educational Leadership*, 61(1), 6-13.
- [73]. Ministry of Education Guyana. (2013). *Roles of a teacher in the classroom*. <https://www.education.gov.gy/web/index.php/teachers/tips-for-teaching/item/1603-roles-of-a-teacher-in-the-classroom> Erişim tarihi:30.01.2019
- [74]. Mismar, D. (11 March 2015). *The Key Elements of Classroom Time Management* Supreme education council, Qatar.
- [75]. MPB Open University. (2012). *Lesson plans: Meaning and importance*. Erişim adresi: http://www.bhojvirtualuniversity.com/slm/B.Ed_SLM/bedteb3u4.pdf Erişim tarihi: 3.3.2019
- [76]. Özdaş, F. ve Akpınar, B. (2018). Ortaokullarda istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17 (68), 1489-1501.
- [77]. Özdemir, İ. E. (2004). Sınıf ortamında istenmeyen davranışlar. M. Çağatay ve Ş. Erçetin (Ed.), *Sınıf yönetimi* içinde (s. 269-295). Ankara: Asil.
- [78]. Özel, E., Bayındır, N. Ve Özel, A. (2013). Sınıf öğretmenlerinin sınıfta otoriteyi sağlamada gösterdikleri tepkisel davranışlar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2(18), 223-233.
- [79]. Özer, B. Bozkurt, N. ve Tuncay, A. (2014). İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Öğretmenlerin Kullandıkları Başa Çıkma Stratejileri. *Turkish Journal of Educational Studies*, 1 (2), 152-189.
- [80]. Özsezer M.S., Sadık F., "İlkokul Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimine İlişkin Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi ", III nd International Eurasian Educational Research Congress, MUĞLA, TÜRKİYE, 31 Mayıs - 3 Haziran 2016, pp.296-305
- [81]. Öztürk, B., (2005), Sınıfta istenmeyen davranışların önlenmesi ve giderilmesi. E. Karip (Ed.), *Sınıf yönetimi* içinde (s.150-192). Ankara: Pegema.
- [82]. Öztürk, N. (2001). *Sınıf öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin görüşleri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. *Sınıf yönetimi*. (s. 131-166). Ankara: Pegema.
- [83]. Pala, A. (2005). Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemeye dönük disiplin modelleri. *Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13, 171-179.
- [84]. Prentice Hall. (1994). *Helping teachers learn the secrets of successful classroom management*. https://www.wtc.ie/images/pdf/Classroom_Management/cm7.pdf Erişim tarihi:03td.02.2019
- [85]. Rose, S. W. (2003) The relationship Between Glasser's choice theory and brain-based theory. *International Journal of Reality Therapy*, 22(2), 52-56.
- [86]. Sadık, F. (2018). Children and discipline: investigating secondary school students' perception of discipline through metaphors. *European Journal of Educational Research*, 7(1), 31-45.
- [87]. Sahito, Z., Khawaja, M., Panhwar, M., Siddiqui, A. And Saeed, H. (2016). Teachers' time management and the performance of students: A comparison of government and private schools of Hyderabad, Sindh, Pakistan. *Journal of Education*, 6 (6), 42-50.
- [88]. Sağlam, M., Adıgüzel A. ve Güngör, Ö. (23-25 June, 2008). *İlköğretim okullarında sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışları ve öğretmenlerin bu davranışlarla baş etme yaklaşımları*. International Conference on Educational Sciences, Famagusta, North Cyprus.
- [89]. Selimhocaoglu, A. (6-9 Temmuz 2004). *İletişim ve sınıf içi iletişimin önemi*, XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Malatya.
- [90]. Shamina, E. And Mumthas N.S. (2018). Classroom management: Implications for teacher preparation programmes. *IOSR Journal Of Humanities and Social Science*, 23 (1), 41-44.
- [91]. Simonsen, B., Fairbanks, S., Briesch, A., Myers, D., and Sugai, G. (2008). Evidence-based practices in classroom management: Considerations for research to practice. *Education and Treatment of Children*, 31(3), 351-380.
- [92]. Stage, S. A., and Quiroz, D. R. (1997). A meta-analysis of interventions to decrease disruptive classroom behavior in public education settings. *School Psychology Review*, 26(3), 333-368.
- [93]. Şahin, A. E. (2015). Comprehending Elementary school teachers' classroom management

approaches. *International Journal of Progressive Education*, 11(3), 131-139.

[94]. Şentürk, E. (2010). İlköğretim okullarında sınıf içinde gözlenen istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik öğretmen tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 257296)

[95]. Şentürk, H., (2006). Öğretmen adaylarının uygulama liselerindeki rehber öğretmenlerin kullandıkları sınıf yönetimi modellerine ilişkin algıları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 48.

[96]. Şentürk, H. (2007). Uygulama liselerindeki rehber öğretmenlerin sınıf yönetimi yaklaşımları. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı, 8*, 7-16.

[97]. Tan, Ş. (2008). *Öğretimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Pegem.

[98]. Tanhan, F. ve Şentürk, E. (2011). Sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik öğretmen tutumları ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (35), 44-53.

[99]. TDK güncel Türkçe sözlük içinde *plan, planlama*. <http://tdk.gov.tr> Erişim tarihi 02.02.2019.

[100]. Tertemiz, N. (2004). Sınıf yönetimi ve disiplin. L. Küçükahmet (Ed.). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Nobel.

[101]. Terzi, A. R. (2002). Sınıf yönetimi açısından etkili öğretmen davranışları. *Milli Eğitim Dergisi*, 155, 162-170.

[102]. Terzi, Ç. (2001). *Öğretmenlerin sınıf yönetimi anlayışlarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

[103]. Tok, S. (2009). Öğretimin yönetimi. (Ed.). H. Kıran. *Etkili sınıf yönetimi*. Ankara: Anı.

[104]. Turan, S. (2006). Sınıf yönetiminin temelleri. M. Şişman, S. Turan (Ed.), *Sınıf Yönetimi* (s. 1-11). Ankara: Öğreti.

[105]. Yaka, A. (2006). Sınıf Yönetimi Modelleri. (Ed. M. Yılmaz). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Nobel, 37-44.

[106]. Yalçınkaya, M. ve Küçükkaragöz, H. (2006). Sınıfta disiplin kurallarını belirleme ve uygulaması. M. Yılmaz (Ed.), *Sınıf yönetimi* içinde (s.101-130). Ankara: Nobel.

[107]. Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (6. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

[108]. Yıldırım, C. (2012). Sınıf öğretmenlerinin sınıflarında sergiledikleri davranışlar. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(7), 119-140.

[109]. Yıldız, B. (2006). *Sınıf öğretmenlerinin istenmeyen davranışlarda kullandıkları önleyici yaklaşımlar ve bu yaklaşımların etkililiğine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.

[110]. Yılmaz, E. (2008). Sınıf yönetimi ve yaklaşımları. (Ed.). R. Arı ve M. Deniz. *Sınıf yönetimi*. Ankara: Maya.

[111]. Yuan, X., and Che, L. (2012). How to deal with student misbehaviour in the classroom. *Journal of Educational and Developmental Psychology*, 2(1), 143-150

[112]. Yüksel, A. (2013). *Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerilerinin değerlendirilmesi (Afyonkarahisar ili örneği)* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

EKLER

Ek-1. Anketin Uygulandığı Okullar

1-Silifke İlçe Merkezinde Bulunan Okullar:

1. GÖKSU İLKOKULU
2. A.NECATİ HANCIOĞLU İLKOKULU
3. ATAYURT İLKOKULU
4. VEYSEL BACI İLKOKULU
5. ŞEHİT RAGİP KÖSE İLKOKULU
6. SUSANOĞLU İLKOKULU
7. TAŞUCU İLKOKULUSİLİFKE
8. NARLIKUYU İLKOKULU
9. GAZİ PAŞA İLKOKULU
10. RASİM BOZBEY İLKOKULU

2- Mezitli İl Merkezinde Bulunan Okullar:

1. YUNUS EMRE İLKOKULU
2. TECE İLKOKULU
3. VALİ ŞENOL ENGİN İLKOKULU
4. MUHİTTİN DEVELİ İLKOKULU
5. FARİS KOKULU İLKOKULU
6. TECE HACI HATUN CÜNE İLKOKULU
7. BELEDİYE İLKOKULU
8. KALE İLKOKULU
9. DR. HAKAN KUNDAK İLKOKULU
10. AHMET HOCAOĞLU İLKOKULU

3- Erdemli – Köy Okulları

1. PINARBAŞI ŞEHİT BAYRAM GÖDE İLKOKULU
2. ÇİRİŞ İLKOKULU
3. KAYACI İLKOKULU
4. GÜZELOLUK İLKOKULU
5. ESENPINAR İLKOKULU
6. KÖSBUCAĞI İLKOKULU
7. İLEMİN İLKOKULU
8. KARAKEŞLİ İLKOKULU
9. ELVANLI İLKOKULU
10. KARAYAKUPİLKOKULU
11. SİNAN SUVERİR İLKOKULU
12. ÇAMLI İLKOKULU
13. SORGUN İLKOKULU
14. KORAMŞALI İLKOKULU
15. ASLANLI İLKOKULU
16. ÇİFTEPINAR İLKOKULU
17. DAĞLI İLKOKULU
18. SELVİLER İLKOKULU
19. SARIKAYA İLKOKULU
20. ÜÇTEPE İLKOKULU
21. ŞEHİT ALİ İHSAN ÖGERİLKOKULU

Ek-2. Anket

Değerli Öğretmenler;

Bu ölçek "sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarının belirlenmesi, bu davranışların görülme sıklıklarının saptanması ve öğretmenlerin istenmeyen davranışlar karşısında ne tür stratejiler kullandıklarının öğrenilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgileriniz, ikinci bölümde ise istenmeyen öğrenci davranışları ile ilgili maddeler üçüncü bölümde ise öğretmenlerden bu davranışlar karşısında ne tür stratejiler kullandıklarını yazmaları istenmiştir. Elde edilecek bilgiler yalnızca araştırma amaçlı kullanılacağından adınızı ve soyadınızı yazmanıza gerek yoktur. Soruları içtenlikle cevaplamanız araştırmadan daha doğru sonuçlar elde edilmesini sağlayacaktır.

Bu araştırmaya sağladığınız katkılar için teşekkür ederim.

Abdurrahman TURAN

Mersin Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

1-Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek

2-Eğitim Durumunuz: () Eğitim Yüksek Okulu/Eğitim Enstitüsü
() Açık Öğretim Lisans Tamamlama
() Eğitim Fakültesi
() Eğitim Fakültesi Dışında Bir Fakülte
() Lisansüstü

3-Meslekte Kıdem Yılımız:()1-5 yıl ()6-10 yıl ()11-15 yıl ()16-20 yıl ()20 yıl ve üzeri

4-Sınıfınızdaki Öğrenci Sayısı: () 10-15 öğrenci
() 16-20 öğrenci
() 21-25 öğrenci
() 26-30 öğrenci
() 30 üzeri öğrenci

5- Okutmakta olduğunuz sınıf: () 1.sınıf () 2.sınıf () 3.sınıf () 4.sınıf

6- Okulunuzun bulunduğu yerleşim yeri: () Köy () İlçe Merkezi () İl merkezi

Evrakın elektronik imzalı suretine <https://e-belge.mersin.edu.tr> adresinden **06655219-9868-4986-002501740631020430** kimliğiyle kontrol edebilirsiniz. Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

7- Sınıfınızda, aşağıda sıralanmış istenmeyen davranışlarla ne sıklıkta karşılaşıyorsunuz?

Maddeler	1 Hiçbir Zaman	2 Nadiren	3 Orta sıklıkta	4 Sık Sık	5 Çok Sık
1. Söz verilmeden konuşma.					
2. Derste her şeye amaçsızca gülme.					
3. Yanındaki ya da arkasındaki öğrenciyi rahatsız etme.					
4. Arkadaşlarının dikkatini dağıtacak biçimde kıpırdanıp durma.					
5. Derste dersle ilgisi olmayan bir konuda yüksek sesle konuşma.					
6. Tahtaya gereksiz yere yazı yazma.					
7. Dikkatini derse vermeme.					
8. Sıraları karalama.					
9. Derste arkadaşlarıyla birlikte çalışmayı reddetme.					
10. Derste arkadaşlarına bir şeyler fırlatma.					
11. Sınıfı kirlenme.					
12. Ödevlerini yapmama.					
13. Kendi kendine konuşma.					
14. Dikkat çekecek ve ders akışını bozacak biçimde arkadaşlarını güldürmeye çalışma.					
15. Ders etkinliklerine katılmayı reddetme.					
16. Derste dersi takip edemeyecek bir biçimde fısıldaşma ya da gizli konuşma.					
17. Sınıf arkadaşlarının çalışmasını bölme.					
18. Derste elindeki herhangi bir nesne ile sıraya, duvara ve tahtaya vurarak gürültü yapma.					
19. Sınıf kitaplığından aldığı kitaplara zarar verme.					
20. Sınıfta dalıp gitme, hayal kurma.					
21. Ders araç ve gereçlerini derse kasıtlı olarak getirmeme.					
22. Derste birilerine not yazarak iletme.					
23. Öğretmenin ders esnasında uyarılarını dikkate almama.					
24. Dersle ilgili olmayan konularda konuşma.					
25. Derste amaçsızca ve sınıf kuralları dışında ortalıkta dolaşma.					
26. Sınıftaki sıraları, tahtayı veya panoyu tahrip etme (vidalarını sökmek, kırmak, çizmek vb.).					
27. Sınıfta ders faaliyeti dışında oyunlar oynama.					
28. Öğretmenin istemlerine (direktif, öneri vb.) karşı çıkma.					
29. Derste uyuya kalma.					
30. Derste gizlice bir şeyler yiyip içme.					
31. İhtiyacı olmadığı halde su, tuvalet vb. bahanelerle sınıftan dışarı çıkma.					
32. Ders içi etkinliklerde sorumluluk almaktan kaçınma.					
33. Ders araç gereçlerini getirdiği halde kasıtlı olarak kullanmama					
34. Derste cep telefonu kullanma.					
35. Öğretmen izin vermediği halde ders sırasında sınıfa girip çıkma.					
36. Derse bilinçli olarak geç gelme.					

8- Bu davranışları ortadan kaldırmak için ne tür strateji kullanıyorsunuz? (Arka sayfayı da kullanabilirsiniz)

Evrakın elektronik imzalı suretine <https://e-belge.mersin.edu.tr> adresinden 00655525-3668-4886-0225/174920702030 ile bildirim yapılmıştır.
Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

Ek-3. İzinler

T.C.
MERSİN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 34776202-605.01-E.3951296
Konu :Abdurrahman TURAN' ın
Anket İzin Talebi

22/02/2019

VALİLİK MAKAMINA

İlgi :Mersin Üniversitesinin 18.02.2019 tarihli ve 972352 sayılı yazısı.

Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Abdurrahman TURAN' ın “*Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışlara Karşı Kullandıkları Stratejiler*” konulu tez çalışması izin talebi ile ilgili 22.02.2019 tarihli komisyon görüşü ve çalışma programı ilişikte sunulmuştur.

Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Abdurrahman TURAN' ın söz konusu çalışmayı 2018-2019 eğitim öğretim döneminde İlimiz Erdemli, Mezitli ve Silifke İlçelerinde bulunan okullarda sınıf öğretmenlerine okul müdürlüğünün kontrolünde gönüllülük esasına dayalı olarak ve eğitim öğretimi aksatmadan uygulanması, çalışmalar esnasında ses/video kaydı alınmaması, çalışmaya konu kişilerden, aile üyelerinden ad ve soyad, telefon, adres ile din, mezhep, etnik gruba mensubiyet gibi hassas bilgilerin istenmemesi ve uygulama sonucunda hazırlanacak raporun basılı ve dijital ortamda İl Millî Eğitim Müdürlüğümüze vermek şartı ile uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Adem KOCA
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek :
1- Dilekçe ve Ekleri (6 sayfa)
2- Komisyon Görüşü (2 sayfa)

OLUR
22/02/2019

Süleyman DENİZ
Vali a.
Vali Yardımcısı

Dumlupınar Mah. GMK. Blv. Yenişehir / MERSİN
Elektronik Ağ: <http://mersin.meb.gov.tr>
E-posta: istatistik33@meb.gov.tr

Bilgi İçin :Şef-Mehmet ŞİMŞEKKAYA-
V:H:K:İ Canan YAŞA Tel.:0(324)3291481-
Dahili:120 Faks:0(324)3273518-19

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden e1c0-1f25-3c55-8642-b0c7 kodu ile teyit edilebilir.

08.05.2019

Gmail - ANKET İZİN TALEBİ

abdurrahman turan <aturann02@gmail.com>

ANKET İZİN TALEBİ

2 ileti

abdurrahman turan <aturann02@gmail.com>
Alıcı: burhancapri@gmail.com

2 Şubat 2019 17:25

Merhaba Sayın Burhan hocam ben Abdurrahman TURAN - Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Abd. Sınıf Eğitimi programında yüksek lisans öğrencisiyim. İlköğretim öğretmenlerinin sınıf içi istenmeyen davranışlara ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması başlıklı çalışmanızda geliştirmiş olduğunuz 36 maddeli ve 5'li likert tipindeki anketi Dr. Serdarhan Musa Taşkaya danışmanlığında yapmış olduğum sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde istenmeyen öğrenci davranışları ve çözüm önerileri başlıklı tez çalışmamda kullanmak istiyorum. Bunun için izninizi istiyorum ? Saygılarımla.

burhan Çapri <burhancapri@gmail.com>
Alıcı: abdurrahman turan <aturann02@gmail.com>

4 Şubat 2019 10:00

Değerli Arkadaşım,
İlgili ölçme aracını kullanmanızdan memnuniyet duyacağımı belirtir çalışmanızda başarılar dilerim...

abdurrahman turan <aturann02@gmail.com>, 2 Şub 2019 Cmt, 16:55 tarihinde şunu yazdı:
[Alıntılanan metin gizlendi]

--
Dr. Burhan CAPRI (PhD) (Assoc. Prof. Dr.)
Mersin University, Faculty of Education,
Department of Education Sciences

Mersin /Turkey

Tel: +903243412815-42042/42043
Fax: +90 3243412823

Ek-4. İstenmeyen Davranışlar

İstenmeyen Davranışlar

Maddeler

1. Söz verilmeden konuşma.
2. Derste her şeye amaçsızca gülme.
3. Yanındaki ya da arkasındaki öğrenciyi rahatsız etme.
4. Arkadaşlarının dikkatini dağıtacak biçimde kıpırdanıp durma.
5. Derste dersle ilgisi olmayan bir konuda yüksek sesle konuşma.
6. Tahtaya gereksiz yere yazı yazma.
7. Dikkatini derse vermeme.
8. Sıraları karalama.
9. Derste arkadaşlarıyla birlikte çalışmayı reddetme.
10. Derste arkadaşlarına bir şeyler fırlatma.
11. Sınıfı kirletme.
12. Ödevlerini yapmama.
13. Kendi kendine konuşma.
14. Dikkat çekecek ve ders akışını bozacak biçimde arkadaşlarını güldürmeye çalışma.
15. Ders etkinliklerine katılmayı reddetme.
16. Derste dersi takip edemeyecek bir biçimde fısıldaşma ya da gizli konuşma.
17. Sınıf arkadaşlarının çalışmasını bölme.
18. Derste elindeki herhangi bir nesne ile sıraya, duvara ve tahtaya vurarak gürültü yapma.
19. Sınıf kitaplığından aldığı kitaplara zarar verme.
20. Sınıfta dalıp gitme, hayal kurma.
21. Ders araç ve gereçlerini derse kasıtlı olarak getirmeme.
22. Derste birilerine not yazarak iletme.
23. Öğretmenin ders esnasında uyarılarını dikkate almama.
24. Dersle ilgili olmayan konularda konuşma.
25. Derste amaçsızca ve sınıf kuralları dışında ortalıkta dolaşma.
26. Sınıftaki sıraları, tahtayı veya panoyu tahrip etme (vidalarını sökmek, kırmak, çizmek vb.).
27. Sınıfta ders faaliyeti dışında oyunlar oynama.
28. Öğretmenin istemlerine (direktif, öneri vb.) karşı çıkma.
29. Derste uyuya kalma.
30. Derste gizlice bir şeyler yiyip içme.
31. İhtiyacı olmadığı halde su, tuvalet vb. bahanelerle sınıftan dışarı çıkma.
32. Ders içi etkinliklerde sorumluluk almaktan kaçınma.
33. Ders araç gereçlerini getirdiği halde kasıtlı olarak kullanmama
34. Derste cep telefonu kullanma.
35. Öğretmen izin vermediği halde ders sırasında sınıfa girip çıkma.
36. Derse bilinçli olarak geç gelme.

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı :Abdurrahman TURAN

Doğum Tarihi :15 Mart 1991

E-mail : aturann02@gmail.com

Öğrenim Durumu :

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Sınıf öğretmenliği	Adıyaman	2009-2013
Yüksek Lisans	Sınıf eğitimi	Mersin	2013-2019

Görevler :

Görev Unvanı	Görev Yeri	Yıl
Öğretmen	Sorgun İlkokulu Erdemli /Mersin	2013-